

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΑ

30 Νοεμβρίου 1907.

ΕΤΟΣ Η'. ΤΕΥΧΟΣ 172

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΑΝΤΡΕΙΩΜΕΝΗ Δημοτικὸν τῆς Ρόδου ἐκ τῆς συλλογῆς Παύλου Γρευτοῦ.
ΣΤΑΡ Τὸ ἀρχιεπισκοπικὸν ζήτημα τῆς Κύπρου.
ΑΙΜΥΛΙΟΥ ΦΑΓΚΕ Βυφφόν.
ΕΡΝΕΣΤΟΥ ΔΕΓΚΟΥΒΕ Βυφφόν καὶ Λαφονταίνος.
ΠΕΤΡΟΥ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗ Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν.
Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΥ Τωρινὰ καὶ περασμένα — Ἡγεμονικοὶ γάμοι.
ΣΠΥΡΟΥ ΜΕΛΑ Ὁ γυιὸς τοῦ Ἰσκιου, τέλος.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

Λόγοι καὶ Ἀντίλογοι, ὑπὸ Π. Νῆ.
Βυζαντινὰ ὑπὸ Ἀδ. Ἀδαμαντίου.
Ἐπιστολαὶ ἐκ Βερολίνου ὑπὸ Β. Βιζονικίδη.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ Ἐπιστολὴ τοῦ κ. Χ. Χρηστοθεαίλη.—
Ἀπὸ τὰ διάφορα περιοδικά.— Ὀλιγόστιχα.— Νεαὶ Ἐκδόσεις.

ΕΙΚΟΝΕΣ: Τοπίον Ν. Λύτρα, ἐκτὸς τοῦ κειμένου. — 7 στίχοι Ν. Λύτρα.—
Ἰ. Πεσμαζόγλου.— Ζαφείριος Μάτσας.— Φρειδερίκος Δέρνβουργ.

Ἀθῆναι Ὀδὸς Ἀριστοτέλους 35.

Ἐκαστὸν Τεύχος Δρ. 1.20

ΤΙΜΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' εν έτος δρ. 25
 " δι' έξ μην. " 18
 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' εν έτος φρ. 25
 " δι' έξ μην. " 18

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
 ΑΘΗΝΑΙ, 35 ΟΔΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
 ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΠΛΗΡΟΝΟΝΤΕΣ ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ: Δρ.—Φρ. 5 κατά την έγγραφον, Δρ.—Φρ. 3
 μετά 2 μῆνας καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς μέχρις ὑποπληρωμῆς.
 ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΜΗΝΙΑΙΟΙ (διὰ τὴν Ἑλλάδα μόνον) πρὸς Δρ. 2 κατὰ μῆνα.

— Πᾶσα αἰτήσις πρὸς ἐγγραφὴν συνοδεύεται ἀπαραιτήτως ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου εἰς τραπεζ.
 ἢ ταχ. ἐπιταγὴν.
 πρὸς τὸν κ.

ΚΙΜΩΝΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΝ
 Διευθυντὴν τῶν «Παναθηναίων» δὸς Ἀριστοτέλους 35, Ἀθήνας.

ἢ πρὸς τὴν
 ΤΡΑΠΕΖΑΝ ΕΜΠΕΔΟΚΑΕΟΥΣ—ΑΘΗΝΑΣ

Ὅλα τὰ τεύχη τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ὑπερτιμημένα.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ τῶν «Παναθηναίων» εἰς ὅλην τὴν Ρωσσίαν ὁ κ. Ἀναστάσιος Μάλτος.
 Οδὸς rue Pouschkin N° 66.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ εἰς ὅλην τὴν Αἴγυπτον ὁ κ. Τριαντάφυλλος Τσιτσέλης Βιβλιοπωλεὺς ὁ «Ἐρ-
 μῆς» ἐναντὶ τοῦ Ἀβερωφίου Γυμνασίον.

Αἱ ἐγγραφαὶ λογίζονται ἀρχοῦ-
 ναι ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου ἢ 15 Α-
 πριλίου.
 Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέ-
 φονται.
 Ἐν τεύχος ἀποστέλλεται δωρεάν
 ὡς δείγμα.
 Ἀγγέλλεται πᾶν νέον βιβλίον, τοῦ
 ὁποῦν ἀποστέλλεται εἰς τὸ γρα-
 φεῖον ἐν ἀντίτυπον.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ζωγραφικῆς, Γλυπτικῆς καὶ Φωτοτυπικο-
 γραφίας

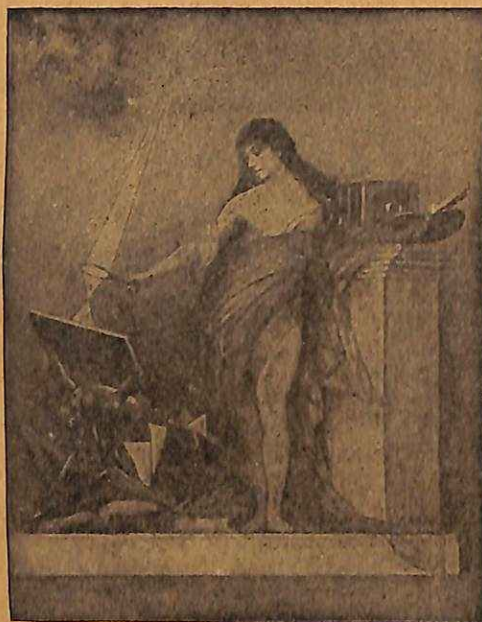
ΑΡ. ΔΑΪΟΥ

Ἀριστοῦχου τοῦ Πολυτεχνείου Ἀθηνῶν

Ἀριστοῦχου τῆς Ἀκαδημίας Μονάχου

Ὁδὸς Ἀγίου Μάρκου 1

ΑΘΗΝΑΙ

ΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΗΛΙΑ Ι. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

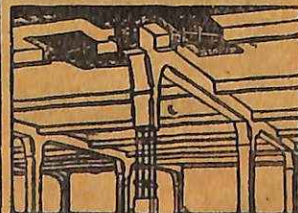
ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΟΥ ΤΗΣ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΩΝ ΓΕΦΥΡΟΠΟΙΩΝ

5—ΟΔΟΣ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ—5

Μελέται καὶ ἐκτελέσει
 μηχανικῶν καὶ οἰκοδομικῶν
 ἔργων.

Ἐφαρμογὴ συστήματος
 Hennebique.

Κατασκευὴ γεφυρῶν, ἀ-
 φλέκτων οἰκῶν, θαπέδων,

στηλῶν κ.τ.λ. διὰ σκιρροκο-
 νεάματος αἰδηροπαγοῦς (bé-
 ton armé) συστήματος Hen-
 nebique.

ΜΕΓΑ ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΕΝ Τῇ ΠΑΓ-
 ΚΟΣΜΩΙ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΩΝ ΠΑΡΙ-
 ΣΙΩΝ 1900.

Ἀντιπροσωπεῖα ἐν Ἑλλάδι τοῦ ἐν Παρίσι οἴκου Hennebique.

THE GRESHAM LIFE

ASSURANCE SOCIETY LIMITED

ΑΓΓΛΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΖΩΗΣ ΓΚΡΕΣΑΜ

ΕΔΡΑ: ST MILDRED'S HOUSE POULTRY, LONDON

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ ΤΩ 1848

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΔΙΑ Β ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ

Ενεργητικὸν	Διρ. Ἀγγλ.	9,318,943	Φρ. χρ.	232,973,584
Ἐτήσιον εἰσόδημα	»	1,360,556	»	34,013,923
Ἡσφαλισμένα Κεφάλαια	»	24,069,715	»	601,742,875
Πληρωθέντα ποσά	»	21,446,635	»	536,165,875

ΣΥΝΑΨΙΣ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

ΤΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΗΡΙΑ ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

Ὅτε ὁ ἀσφαλιζόμενος νὰ εἶνε ἐν γνώσει τῶν ὁρῶν ὑφ' οὗς ἀσφαλίζεται.

Συμμετοχὴ τῶν ἀσφαλιζομένων κατὰ 90% εἰς τὰ κέρδη.

Ἀσφάλεια ἰσόβιοι, μικταί, προικοδοτήσεις κτλ.

Ὑποκατάστημα διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐν Ἀθήναις δὸς Κοραῆ 5.

Διευθυντὴς

Β. Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Νομικὸς Σύμβουλος

Δ. ΡΑΛΛΗΣ βουλευτὴς κλπ.

Τραπεζίτης τῆς Ἑταιρίας ἐν Ἑλλάδι: Η ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΔΕΥΤΕΡΑ

ΤΡΙΤΗ

ΤΕΤΑΡΤΗ

ΚΛΗΡΩΣΙΣ

τῆς 26 Αὐγούστου 8 Σεπτεμβρίου

τῆς 28 Ὀκτωβρίου 10 Νοεμβρίου

τῆς 30 Δεκεμβρίου 12 Ἰανουαρίου 1908

1907

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΥΣ 1907

ΚΕΡΑΗ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΚΛΗΡΩΣΕΩΝ

Δραχ. 673.000 Δραχ.

ΤΕΣΣΑΡΩΝ

Ἐκαστὸν Γραμ-
 μάτιον παρέχει
 συμμετοχὴν εἰς
 ἀνέριον τὸ κέρ-
 δος ἐκαστῆς κλη-
 ρώσεως

ΔΡΑΧΜΗΣ

ΚΕΡΑΗ ΕΚΑΣΤΗΣ ΚΛΗΡΩΣΕΩΣ

Ἐν Μέγα Κέρδος	ἔξ	100.000 Δραχ.
Ἐν Κέρδος	ἔξ	25.000 Δραχ.
Ἐν Κέρδος	ἔκ	10.000 Δραχ.
Τρία Κέρδη ἔκ 5.000		15.000 Δραχ.
Πέντε Κέρδη ἔκ 1.000		5.000 Δραχ.
411 Κέρδη ἔξ 100		41.100 Δραχ.
578 Κέρδη ἔκ 50		28.900 Δραχ.

Ἐν ὅλῳ Κέρδι 225.900 Δραχ.

ΚΕΡΑΗ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΚΛΗΡΩΣΕΩΝ

3 Μεγ. Κέρδη ἔξ 100.000	300.000 Δρ.
3 Κέρδη ἔξ 25.000	75.000 Δρ.
3 Κέρδη ἔκ 10.000	30.000 Δρ.
9 Κέρδη ἔκ 5.000	45.000 Δρ.
15 Κέρδη ἔκ 1.000	15.000 Δρ.
1233 Κέρδη ἔξ 100	123.300 Δρ.
1734 Κέρδη ἔκ 50	86.700 Δρ.

Ἐν ὅλῳ Κέρδι 675.000 Δρ.

Ἀπευθυντέον: εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν (Γραφεῖον Λαχείου) εἰς Ἀθήνας, εἰς πᾶσαν ἄλλην ἑλληνικὴν δημοσίαν Ἀρχήν, εἰς τὰς ἑλληνικὰς Τραπεζὰς καὶ τὰ ὑποκαταστήματα αὐτῶν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Πρακτορεῖον Ἐφημερίδων καὶ τὰ ὑποπρακτορεῖα αὐτοῦ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Μαρτίου 1907.

Ὁ διευθύνων Τμηματάρχης
 Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑΣ

RICHARD JOHNSON CLAPHAM & MORRIS L^D

24 — 26 LEVER STREET

MANCHESTER

Ἐμποροὶ καὶ Προμηθευταὶ εἰς τὰ ἑξῆς εἶδη:

Γαλβανισμέναι λαμαρίναι ἴσαι καὶ ἀντακωταί.	Σύρματα σιδηρᾶ, γαλβανισμένα καὶ μὴ.
Λαμαρίναι μαύραι.	» χαλκίνα, ὀρειχάλκινα καὶ κασσιτερωμένα.
Τενεκέδες διάφοροι.	Συρματοφράκται γαλβανισμένοι.
» γαλλικοί.	Σουηδικὸς Σίδηρος.
Μόλυβδος εἰς φύλλα καὶ χελῶνας.	Ἄγκυραι καὶ Ἄλυστοι.
Κασσίτερος.	Κλῖναι διάφοροι.
Χαλκὸς εἰς φύλλα καὶ κύκλους.	Χημικὰ προϊόντα.
Σωλῆνες διὰ κλίνας.	Χρώματα διάφορα.
Σιδηροσωλῆνες διὰ φωταέριον καὶ ὕδωρ.	Ἐλαία.
Σωλῆνες ἐκ χαλκοῦ ὀρειχάλκου καὶ μολύβδου.	Γλυκερίνη.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

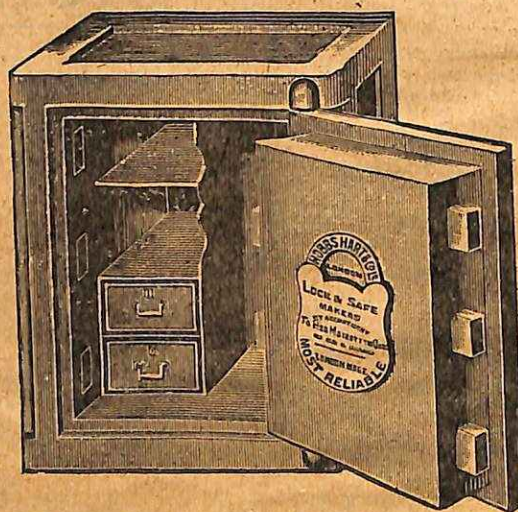
HOBBS, HART & Co. L^{td}.

ΜΟΝΟΚΟΜΑΤΑ

ΧΑΛΥΒΔΙΝΑ

ΧΡΗΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΑ

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ, ΤΗΣ ΠΤΩΣΕΩΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΛΕΠΤΩΝ

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΑΙ ΤΩΝ ΘΥΣΑΥΡΟΦΥΛΑΚΙΩΝ
ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ: 76, Cheapside, London E. C.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ: Arlington Street, Islington, N.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

ΚΩΝΣΤ. Φ. ΣΚΟΚΟΥ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ 1908

Φιλολογικόν, χρονολογικόν, γελοιογραφικόν
Ἔτος 23ον — Τόμος 23ος.

Χαριτωμένον καὶ πάλιν ἐφέτος, κομψότατον, λάμπον ἀπὸ τυπογραφικὴν φιλοκαλίαν, πυκνο-
τυπωμένον, πλούσιον εἰς ὕλην ἐκλεκτὴν καὶ
εἰκόνας ἀριστοτεχνικάς, ἀκμαῖον πάντοτε, θαλε-
ρόν, σπινθηροβολοῦν ἀπὸ εὐμορφίαν καὶ εὐφυΐαν,
ἐξεδόθη καὶ ἐτέθη εἰς κυκλοφορίαν τὸ **Νέον**
Ἡμερολόγιον Σκόκου 1908.

Ἦνεν τὸ μόνον καὶ ἀγαπημένον βιβλίον εἰς
τοὺς ἔξω Ἕλληνας, εἰς τοὺς ὁποίους φέρει κατ'
ἔτος τὸν ἀσπασμὸν τῆς πνευματικῆς Ἑλλάδος,
καὶ ζωντανεῖ εἰς τὴν νοσταλγοῦσαν ψυχὴν
τοῦ εἰκόνας, πράγματα, πρόσωπα, μορ-
φάς, σκηνάς ἐκ τοῦ συγχρόνου Ἑλλη-

νικοῦ βίου. Ἡ ἐμφάνισίς του εἰς κάθε πό-
λιν, εἰς κάθε κέντρον τοῦ ἔξω Ἑλληνισμοῦ
ἀποτελεῖ γεγονός! Οἱ ἔξω Ἕλληνες τὸ περι-
μένουν ἀπλήστως, τὸ ἀπολαμβάνουν, τὸ ἀγα-
ποῦν, τὸ καμαρώνουν.

Ὁ ἐφετεινὸς τόμος εἶνε ἐκ τῶν ὠραιότερων.

Μεριέχει ὑπὲρ τὰ 150 ἄρθρα καὶ διατριβάς
καὶ ὅλα τὰ εἶδη τῆς λογοτεχνίας: συνεργασία
60 καὶ πλέον ποιητῶν καὶ λογογράφων ἐκ τῶν
γνωστοτέρων φιλολογικῶν ὀνομάτων καὶ 130
εἰκόνες.

Τιμᾶται χρυσόδετον ἀντὶ φρ. χρ. 6

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῶν **Παναθηναίων**

φράγκα χρ. 5

Ἄς σπεύσουν νὰ τὸ ἀποκτήσουν οἱ θέλοντες
ἐγκαίρως, διότι, ὡς γνωστὸν, τὸ **Ἡμερο-
λόγιον Σκόκου** ἐξαντλεῖται συνήθως ἐντὸς
τοῦ Δεκεμβρίου.

ΑΝΑΜΦΙΣΒΗΤΗΤΟΣ ΑΛΗΘΕΙΑ

ἐκφεύγουσα μετὰ θαυμασμοῦ ἐκ τοῦ στό-
ματος ὀλοκλήρου τῆς μεγίστης πελατείας
τοῦ **Ῥποδηματοποιείου Ζ. ΣΚΑΡ-
ΔΙΑΚΟΥ**, Ὁδὸς Προαστείου ἀρ. 10,
Ὅτι οὐδέποτε ἀπενεμήθη δικαιότερον βρα-
βεῖον ἀπὸ τὸ **Χρυσὸν Βραβεῖον** τῆς
τελευταίας Διεθνούς Ἐκθέσεως, δοθὲν εἰς τὸ
Κατάστημα **ΣΚΑΡΔΙΑΚΟΥ**.

Διότι

τὰ ὑποδήματά του, γόβες, σκαρπίνια, μπό-
τες καὶ ἡ ἐν γένει ἐργασία του φέρει

Σφραγίδα τῆς Τελειότητος

ὑπὸ ἑποφιν κομψότητος καὶ στερεότητος.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΑΤΖΙΔΑΚΗΣ

καθηγητὴς τοῦ ἐθνικοῦ πανεπιστημίου

Ἰδιωτικὰ μαθήματα κατωτέρων καὶ
ἀνωτέρων μαθηματικῶν (ἐκτὸς εἰς φοι-
τητάς). — Ἀνώτερα μαθήματα εὐρωπαϊ-
κῶν γλωσσῶν καὶ λογοτεχνιῶν. — Μα-
θήματα Ἑσπεράντο. — Ἀνώτερα μαθή-
ματα γεωγραφίας.

Ἀθῆναι, Ἀναγνωστοπούλου, 31.

Τὰ κομψότερα **Σακάκια** ἀπὸ τὰ ἐλεγκτότερα
Ἀγγλικά καὶ Γαλλικὰ ὑφάσματα εἰς τὸ μέγα
ἐμποροπραγτικὸν κατάστημα:

ΣΩΚΡ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ὁδὸς Σταδίου 12, (Ἐναντὶ Βουλῆς).

ΤΑ ΜΕΤΑΞΩΤΑ
ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΡΑΣΤΑΜΑΤΗ
ΒΕΙΩΘΗΣΑΝ 10 ΒΑΣΙΔΙΚΩΝ ΤΙΤΛΩΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΤΙ-
ΜΗΘΗΣΑΝ ΔΙΑ ΧΡΥΣΩΝ ΒΡΑΒΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΙΤΛΩΝ ΤΙΜΗΣ
ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ
ΕΥΡΩΠΗΣ & ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Τὰ περίφημα ταῦτα μεταξωτά τῆς κ. Σπάρτης Καρασταμάτη, τὰ ὑμνηθέντα εἰς ὅλας τὰς γλώσσας καὶ διαδοθέντα εἰς ὅλον τὸν κόσμον κατέστησαν περιώνυμο διὰ τὴν ἀπαράμυλλον στερεότητά των καὶ τὴν ἐκ καθαρῶς καὶ φυσικῆς μετάξης λεπτεπίλεπτον τέχνην των.

11-ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ-11

Μ Ε Γ Α

ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ
ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ, ΧΗΜΕΙΟΝ,
ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΕΙΟΝ Α. ΦΩΚΑ

Φαρμακοποιῦ Ἀγρ. τάξεως τῆς ἀνωτάτης Φαρμακευτικῆς Σχολῆς τῶν Παριίων.

Ἀκριβεστάτη ἐκτέλεσις ὅλων τῶν συνταγῶν ὑπὸ προσωπικοῦ ἀπαρτιζομένου ὑπὸ ἐπιστημόνων φαρμακοποιῶν.—Γαλλικαὶ καὶ Ἀγγλικάι εἰδικότητες (Specialités).—Πρόσφατα μεταλλικὰ ὕδατα.—Ἀπολυμάνσεις καὶ ἀποστειρώσεις διὰ τελειοτάτων συσκευῶν καὶ κλιβάνων.—Τεχνητὸς ὁρρός.

Ὅλα τὰ εἶδη τῶν χημικῶν ἀναλύσεων.—Ἀναλύσεις ὑδάτων μετὰ μικροβιολογικῆς ἐρεῦνης.—Μικροβιολογικὸν ἐργαστήριον τέλειον.

ΤΜΗΜΑ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΙΚΟΝ.—Ὅλα τὰ φαρμακευτικὰ εἶδη εἰς τιμὰς ἀναταγωνίστους.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΦΩΤΙΣΜΟΣ
ΘΕΡΜΑΝΣΙΣ
ΚΙΝΗΤΗΡΙΟΣ ΔΥΝΑΜΙΣ

διὰ τοῦ οἴνοπνεύματος.

Ὁ ΦΩΤΙΣΜΟΣ διὰ τοῦ οἴνοπνεύματος στοιχίζει τέσσαρας φορὰς εὐθηνότερα ἀπὸ τὸν φωτισμὸν διὰ τοῦ πετρελαίου, δὲν ἀλλοιώνει τὸν ἀέρα, οὔτε παράγει καπνὸν ἢ ὀσμὴν.—Κίνδυνος κανεῖς.—Καθαριότης τελεία.

ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ μαγειρείου-RECHAUDS καὶ λουτρῶν.—Σίδερα διὰ σιδέρωμα.

ΘΕΡΜΑΣΤΡΑΙ διὰ δωμάτια παντὸς μεγέθους.

ΚΙΝΗΤΗΡΕΣ δυνάμει 1/2 ἕως 30 ἵππων, τῶν καλυτέρων μηχανουργείων τοῦ ἐξωτερικοῦ Otto Dentz, Christoph etc.

ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ "ΑΠΟΛΛΩΝ"

ΟΙΔΕΙΟΝ ΛΟΤΤΝΕΡ

ΑΘΗΝΑΙ ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ ΑΡΙΘ. 3

Ἐν τῷ Ὁδεῖῳ τούτῳ διδάσκουσιν οἱ ἐξῆς δεδοκιμασμένοι καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι:

Ἡ ΚΑ Δίνα φὸν Λόττνερ, Διευθύντρια, κλειδοκύμβαλον.

Ὁ ΚΟΣ Κάρλος Μπέμμερ, Βιολοντζέλον, χορὴν καὶ musique d'ensemble.

Ὁ ΚΟΣ Τὼνν Σούλτσε, Βιολίον,

Ἡ ΚΑ Νίνα Φωκά, Μονωδία.

Ἡ ΔΙΣ Νέλλη Ράϊσσελ, Κλειδοκύμβαλον.

Ὁ ΚΟΣ Νικ. Δέλλιος, Θεωρία τῆς Μουσικῆς.

Ἡ ΚΑ Ε. Κισσίσογλου, Κλειδοκύμβαλον.

Ἐκτενέστεραι πληροφορίες, ὁ κανονισμὸς τοῦ Ὁδείου ὡς καὶ τὸ καταστατικὸν τοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου "Ἀπόλλων" στέλλονται ταχυδρομικῶς τῷ αἰτούντι.

ΤΟΜΟΙ
ΤΩΝ "ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ",
ΜΕ ΜΕΓΑΛΗΝ ΕΚΠΤΩΣΙΝ

Οἱ τόμοι 1ος, 2ος, 3ος, 4ος, 6ος, 7ος, 8ος, 9ος, 11ος καὶ 12ος πωλοῦνται πρὸς δραχ. ἢ φρ. ΔΥΟ ἕκαστος.

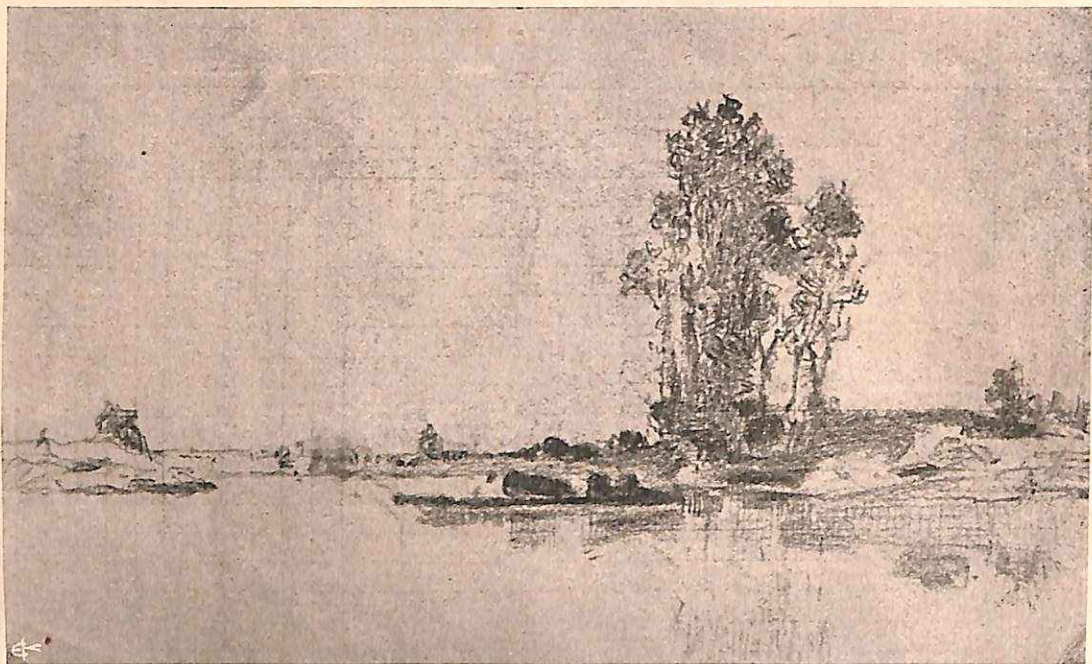
Διὰ κάθε τόμον προσθέτομεν εἰς τὰς ἄνω τιμὰς 50 λεπτὰ διὰ τὰς ἐπαρχίας καὶ 1 φράγκον διὰ τὸ ἐξωτερικὸν ταχυδρομικὰ.

Αἱ ὀλίγαι ὑπολειπόμεναι ΠΛΗΡΕΙΣ ΣΕΙΡΑΙ τῶν «Παναθηναίων», ἐν ὧν τόμοι 12, πωλοῦνται πρὸς δρ. 100 ἑκάστη.

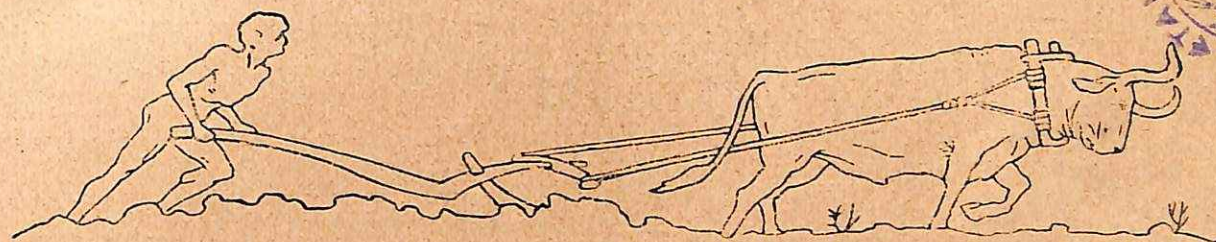
Αἱ παραγγελίαι στέλλονται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῶν «Παναθηναίων» ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35 Ἀθήνας

καὶ προπληρώνονται.

ΤΟΠΙΟΝ — ΣΚΙΤΣΟ Ν. ΑΥΤΡΑ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

Η ΑΝΤΡΕΙΩΜΕΝΗ

— ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ —

ΕΤΟΣ Η' 30 ΝΟ-
ΕΜΒΡΙΟΥ 1907

Στις δεκαπέντε τῆς Λαμπρῆς στίς κοσιτρῆς τ' Ἀπρίλη
Πανηγυράκι γίνεται τ' Ἀῖ Γιωργιοῦ ἡ χάρις.

Οὔλοι τρών κι' οὔλοι πίνουν κι' οὔλοι ξεφάντι κάμνουν

Μὰ κεῖνος ὁποῦ γιόρταζε δὲν τρώει μηδὲ πίνει

Γιατὶ θὲ νᾶρτη ὁ Τσαμερλῆς ἀθρώπους νὰ χαλάσῃ.

Καὶ νὰ τον καὶ τὸν Τσαμερλῆ ἀπ' ἀντικρὸν μπροβάλλει

Κ' ἐβάστα καὶ στὰ χέρια του πένκους ξεριζωμένους.

Κ' εἶχε στῶν πένκαν τὰ κλωνιά ἀθρώπους κορεμασμένους.

Ἀπὸ μακρὸνὰ σύρνει φωνὴ κι' ἀπὸ κοντὰ τοὺς λέει.

— «Ποιὸς ἔχει σίδερο βρακὶ κι' ἄλλοι βρακοζώνη

Κ' ἔχει καὶ μπράτσα δυνατὰ μαζί μου νὰ μπαλαίσῃ»;

Κανεῖς καὶ δὲν ἐμίλησε κι' οὔλοι τὸν ἐφοοῦνταν.

Μιά κόρη ἄσπρη κι' ὁμορφη πό' να ψηλὸ Παλάτι

Τὸν Κωσταντῆ κάμνει ματιὰ γιὰ νάβγῃ νὰ μπαλαίσῃ.

Κ' ἐκεῖνος ἐφοοῦταν τὸν μὰ τό' γε καὶ ντροπὴ του

Νὰ τοῦ τὸ γνέψ' ἡ κοπελιά κι' αὐτὸς νὰ πῇ τὸ ὄχι.

Βγαίνει μπροστὰ στὸ Τσαμερλῆ κι' ἀπηλοῖ τοῦ δίνει.

— Ἐγὼ χω σίδερο βρακὶ κι' ἄλλοι βρακοζώνη

Κ' ἔχω καὶ μπράτσα δυνατὰ μαζί σου νὰ μπαλαίσω.»

Ἐπιάσαν καὶ πασιτρέψαν τοὺς ἐφτὰ μοδιῶ χωράκι

Ἀποσπερῆς πιαστήκασι κι' ὡς τὸ πορνὸ μπαλοῦσα.

Κι' ὁ Τσαμερλῆς ἀν' ἤθελε γλήγορα τὸν ἐχάλει.

Μὰ ἐγάπας τὴν μάνα του καὶ τοῦκαμνε χατήρι.

Κι' ὁ Κωσταντῆς λιγώθηκε τὴ μάνα του φωνάζει.

«Μάνα μου, φέρε με νερὸ γιὰ νὰ ξεκάμῃ ὁ νοῦς μου.»

Κ' ἡ μάνα του ἡ ἀνομη κ' ἡ μάνα του ἡ σκύλλα

- Παίρνει σταμνὶ μὲ τὸ νερὸ σταμνὶ μὲ τὸ φαρμάκι.
 Δίνει τὸ Τσαμερλὴ νερὸ τὸ γυνὸ της τὸ φαρμάκι.
 Κ' ἡ κόρη ποὺ τὸν ἀγαπᾷ φωνάζει ἀφ' τὸ Παλάτι.
 — «Ὁ Κωνσταντῆ μὴν πιῆς νερὸ καὶ θὲ νὰ πιῆς φαρμάκι.
 Βάλε ξερβὰ τῇ δύναμη δεξιὰ τὸν φέρε κάτω.
 Μὴν ἔβρω καὶ ναπουγκωνῶ καὶ θὲ νὰ σὲ ντροπιᾶσω.»
 — «Μακάρι καὶ νὰ τὸκαμνες δὲν τὸχω σὲ ντροπὴ μου.»
 Σὰν αὐτὸς πετάχτηκε ἀπὸ τὸ παναθύρι.
 Κ' ἐκεῖ στὸν κάμπο τὸν πλατὺ τὰ ροῦχα της ἀλλάζει
 Βάλλει σωφόρι σίδερο καὶ ροῦχο ἀτσαλένιο
 Κ' ἓνα κιονλάφι πέτσενο κ' ἔχωσε τὶς μπλεξοῦδες.
 Καὶ τρεῖς βολὲς τὴν ἄλυσον γερὰ σφιχτὰ ἐξώστη.
 Τὰ μάννα* της ἐχτύπησε κ' ἤβγε σιὸ μεϊτάνι.
 — «Γιὰ βάρδα βάρδα Κωσταντῆ, σύρτον λυγὰκι πίσω.
 Νὰ δοκιμάσω δύναμη νὰ δῶ καὶ τὴν ἀντρεία μου.»
 Κι' ὁ Τσαμερλῆς περήφανος μᾶταν καὶ παληκάρι.
 — «Καλῶς τηγνε τὴν κοπελιά ποὺ μ' ἔρχεται γιὰ γλέντι.
 Νὰ παίξω νὰ γελάσουμε νὰ γλυκοφιληθοῦμε.»
 — «Μὴν νὸ κανκιέσαι Τσαμερλῆ, μὴν κάμνεις φαντασμένα
 Κι' ἂ θέλει ἡ χάρις τοῦ θεοῦ θὲ νὰ σὲ βάλω κάτω.»
 Κι' ὁ Τσαμερλῆς ἐθάρρεψε νὰ πὰ νὰ τὴν χαδέψη
 Μὰ γλήγορα τὸ γνώρισε πὼς ἦταν ἀντρεωμένη.
 Χέρια μὲ χέρια πιάνονται πόδι πατεῖ τὸ πόδι.
 Σὰν δυὸ θεριά ταυρομπαλοῦν ὁ Τσαμερλῆς κ' ἡ κόρη.
 Κ' ἐκεῖ ποὺ πιάνει ὁ Τσαμερλῆς τὰ γαίματα ἐπετοῦσαν
 Κ' ἐκεῖ ποὺ πιάνει ἡ κοπελιά τὰ κόκκαλα ἐτσακοῦσαν.
 Κι' ὁ Τσαμερλῆς φοήθηκε τὴν κόρη καὶ φωνάζει.
 — «Μὴ μὲ χαλάσης κοπελιά μὴν πὰ νὰ μὲ σκοτώσης
 Κι' ἂ θέλῃς πάρ' με σκλάβο σου κ' ἂ θέλῃς πάρ' με δοῦλο
 Κι' ἂ θέλῃς πάρ' με σύμβιο νὰ μ' ἔχῃς συντροφιά σου.»
 — «Δὲν θέλω μὴδὲ σκλάβο μου δὲν θέλω μὴδὲ δοῦλο
 Δὲν θέλω μὴδὲ σύμβιο νὰ σέχω συντροφιά μου.
 Μπαλαίστρα νὰ μὴ κάμνης πὺ ἀνθρώπους νὰ σκοτώνῃς
 Καὶ χαίρουν τὴν τὴ νιότη σου καὶ τὴν παληκαριά σου
 Κ' ἐγὼ γαπῶ τὸν Κωσταντῆ καὶ θὲ νὰ τὸν ἐπάρω.

* Ἐκ τῆς ἀνεκδότου Συλλογῆς ΠΑΥΛΟΥ ΓΝΕΥΤΟΥ

* τὰ παλαμάκια.

ΤΟ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Ἀπὸ ἐπταετίας ἤδη συνταράσσει τὴν Ἑλληνικὴν μεγαλόνησον Κύπρον τὸ πολυθρύλητον καταστὰν Ἀρχιεπισκοπικὸν ζήτημα, ὅπερ ὄχι μόνον τὴν γαλήνην τῆς Νήσου ἐτάραξε καὶ ταράττει, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν γένει Ἑλληνικῶν ἐκκλησιῶν τὴν μέριμναν ἐπεσπάσατο καὶ εἰς ἀνησυχίαν αὐτὰς ἐνέβαλεν. Τὸ ἐκκλησιαστικὸν κυπριακὸν αὐτὸ ζήτημα ἀπέβη γνωστὸν ἀνὰ τὸ πανελλήνιον, καὶ οἱ πάντες διαποροῦσι διὰ τί νὰ παρατείνεται τόσον, καὶ πάντες οἱ μὴ ἐκ τοῦ σύνεγγυς γνωρίζοντες τὰ πράγματα τὸ χαρακτηρίζουσιν ὡς προσωπικὴν πάλην μεταξὺ δύο ἐπισκόπων. Ὁ χαρακτηρισμὸς οὗτος τῆς προσωπικότητος ἐν μέρει βεβαίως εἶνε ἀληθὴς ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς πρὸς τὸ ὅλον. Ἡ ἀλήθεια τοῦ ἰσχυρισμοῦ μας δὲν δύναται νὰ δειχθῇ ἢ δι' ἀναλύσεως τῆς οὐσίας, καὶ ἀνεξίσεως αὐτοῦ τούτου τοῦ ζητήματος. Ἀκριβῶς δὲ τοῦτο ἐνταῦθα προτιθέμεθα νὰ πράξωμεν διὰ τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Παναθηναίων» οἱ ὅποιοι βεβαίως θὰ ἔχουσι καὶ τὴν περιέργειαν πολλῶν δὲ μᾶλλον τὸ ἐνδιαφέρον νὰ μάθωσιν, ἐν περιλήψει πάντως, ὅποιον τὸ πολυθρύλητον ζήτημα, καὶ διατί ἐπὶ τοσοῦτον χρονίζει.

Ἡ Κύπρος ὑπῆρξε μία τῶν χωρῶν ἐν αἷς ἐκ τῶν πρώτων ἐξηπλώθη ἀπὸ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἰορδάνου ἢ Χριστιανικῇ θρησκείᾳ. Τοῦ γεγονότος τούτου δύο ὑπῆρξαν οἱ κυριώδεις λόγοι. Ἡ γειτνίασις ἀφ' ἑνὸς τῆς Νήσου πρὸς τὴν Παλαιστίνην καὶ ἡ σχετικὴ ἀφθονία Ἑβραίων, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐνανθρωπίσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, κατοίκων ἐπὶ τῆς Κύπρου. Ἀμφότεροι οὗτοι οἱ λόγοι συμπιύσσονται φυσικὰ εἰς ἓνα, τὸν τῆς στενῆς τότε ἐπικοινωνίας μεταξὺ Κύπρου καὶ Ἱεροσολύμων. Ὁ τετραήμερος Λάζαρος μετόκησεν εἰς Κύπρον, ἐγένετο εἰς τῶν πρώτων Ἐπισκόπων τῆς καὶ ἐτελεύτησεν ἐν Κιτίῳ, ἔνθα (Λάρνακι) σῶζεται καὶ ὁ τάφος αὐτοῦ. Ὁ Ἀπόστολος Βαρνάβας Κύπριος ὢν ἐνεκατεστάθη καὶ οὗτος παρὰ τὴν Σαλαμίνα ἔνθα καὶ ἐμαρτύρησεν. Καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐδίδασκεν εἰς Κύπρον καὶ ἐχειροτόνησεν Ἐπισκόπους. Οὕτω δὲ εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς τοῦ χριστιανισμοῦ ἐρριζώθη ἐν τῇ Νήσῳ τὸ νέον θρήσκευμα, ὅπερ παρελήφθη ὡς βλέπομεν ἀπ' αὐτῶν τῶν τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν. Αἱ δὲ κατόπιν καὶ ἔκτοτε χειροτονίαι καὶ ἡ διοικήσις τῶν ἐκκλησιαστικῶν υποθέσεων τῆς

Νήσου ἐγένοντο διαδοχικῶς ὑπὸ τῶν ἐκάστοτε Ἐπισκόπων τῆς, κατὰ τὸ δοθὲν αὐτοῖς ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων δικαίωμα, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῶν διαδόχων εἰς τὴν ἐπισκοπὴν τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα, ὅστις θεωρεῖται ὡς ὁ θεμελιωτὴς τῆς Κυπριακῆς ἐκκλησίας καὶ προστάτης ταύτης. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἡ ἐκκλησία τῆς Κύπρου ἀνεπτύχθη ἀνέκαθεν αὐτόνομος καὶ αὐτοκέφαλος. Βραδύτερον ἡγεῖραν ἀξιώσεις ἐπ' αὐτῆς οἱ Πατριάρχαι Ἀντιοχείας, διότι ἡ Κύπρος διοικητικῶς ἐξήρτητο ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας. Οἱ Κύπριοι ἐρρωμένως ἀντέστησαν κατὰ τῶν Ἀντιοχικῶν ἀξιώσεων καὶ τὸ ζήτημα ἐλύθη ὑπὲρ αὐτῶν διὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καὶ τῆς τελευταίας τοιαύτης τῆς ἐπὶ τοῦτο κληθείσης Συνόδου Ἀρχιερέων τὸ 477 κατ' ἐντολὴν τοῦ αὐτοκράτορος Ζήνωνος χαριζομένου εἰς τοὺς Κυπρίους Ἐπισκόπους τοὺς κομίσαντας αὐτῷ τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, ὅπερ ἀνευρέθη μετὰ τοῦ λειψάνου τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα ὑπὸ τοῦ ὑπὸ θεοῦ ὀνείρου ἐμπνευσθέντος Ἀρχιερέως Κωνστανταντίας (Ἀρχιεπισκόπου) Ἀνθεμίτου. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐτίμησε ἐπὶ πλέον τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου διὰ τῶν ἡγεμονικῶν προνομίων, τοῦ νὰ φέρῃ οὗτος μανδύαν ἐρυθροῦν, σκήπτρον μὲ μῆλον καὶ νὰ υπογράφῃ μὲ κιννάβαριν. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου ὑπῆρξε καὶ εἶνε ἰσοβάθμιος τοῖς λοιποῖς Πατριάρχαις ἐρχόμενος πέμπτος τῇ τάξει. Ὡς τοιοῦτος παρεκάθησεν ὁ τελευταῖος Ἀρχιεπίσκοπος αἰδιδίμος Σωφρόνιος ἐν τῇ τελευταίᾳ Συνόδῳ τῶν Πατριαρχῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει διὰ τὴν σύσχεψιν τῶν ἐπὶ τῆς Βουλγαρικῆς υποθέσεως καὶ τῆς καταδικῆς τοῦ σχίσματος.

Κατὰ τὰ ἄνω ἡ ἐκκλησία τῆς Κύπρου αὐτόνομος καὶ αὐτοκέφαλος οὔσα ἐκτελεῖ καὶ χειροτονεῖ τοὺς τε Ἐπισκόπους καὶ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ἀφ' ἑαυτῆς, καὶ ἀνευ ἀναμίξεως οὔτε τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν οὔτε τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς.

Τὸ 1900 ἀπεδήμησεν εἰς Κύριον ὁ ἀειμνήστος Ἀρχιεπίσκοπος Σωφρόνιος. Ἀπὸ τότε φυσικὰ προσέβαλεν εἰς μέσον τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν ζήτημα, ἥτοι τὸ ζήτημα τῆς ἐκλογῆς Ἀρχιεπισκόπου. Τὸν Ἀρχιεπίσκοπον κατὰ τὰ εἰωθότα ἐκλέγει ὁ κληρὸς καὶ λαὸς δι' ἀντιπροσώπων, καὶ τὰ μέλη τῆς Συνόδου, ἅτινα συνέρχονται μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων εἰς μίαν ἐκλογικὴν

συνέλυσιν αποφασίζουσιν κατὰ πλειοψηφίαν.

Εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς χρεείας τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ὤφειλε νὰ ἔλθῃ τὸ ζήτημα τῆς διατάξεως τῶν ἐκλογῶν, κατὰ τὰ θέσμια, ἐκλεγομένου ἐντὸς 40 ἡμερῶν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Τίς διατάσσει τὰς ἐκλογάς; Κατὰ τὰ εἰθιμμένα ὁ πρῶτος τῇ τάξει Ἀρχιερεῦς.

Ὡς πρὸς τὴν τάξιν ταύτην ἔχουσιν οὕτω τὰ πράγματα. Μετὰ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον φυσικά, πρῶτος τῇ τάξει εἶνε ὁ Πάφου, δεύτερος ἔρχεται ὁ Κιτίου καὶ τρίτος ὁ Κυρηνείας. Κατὰ σύμπτωσιν ὁ θρόνος Πάφου ἐχόρευεν. Πρῶτος ἐπομένως μεταξὺ τῶν δύο ὑπαρχόντων Ἀρχιερέων ἦρχετο ὁ Κιτίου, ὁ ὁποῖος καὶ ὤφειλε νὰ λάβῃ τὴν τοποτηρητείαν καὶ νὰ διατάξῃ ἐκλογάς. Διὰ λόγους, οἵτινες μᾶς εἶνε ἀδιάφορον ἐνταῦθα, ὁ Κιτίου μετὰ τοῦ συναδέλφου τοῦ Κυρηνείας καὶ 4 ἄλλων κατωτέρων κληρικῶν, οἵτινες ζῶντος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐκαλοῦντο ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐλαμβανον μέρος ὡς Συνοδικὰ μέλη, συνήλθον καὶ κοινῇ ἀπεφάσισαν νὰ συγκροτήσωσι προσωρινὴν Σύνοδον, ἣτις ν' ἀναλάβῃ καθήκοντα τοποτηρητοῦ καὶ νὰ διατάξῃ τὰς ἐκλογάς. Δὲν παρήλθον ὅμως πολλοὶ ἡμέραι ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Σωματείου καὶ αἱ ἐργασίαι αὐτοῦ ἐτραχύνοντο συνεπείᾳ διαφωνιῶν ὡς ἔκτοτε προεβλέπετο, ὁ τὰς μείζους πιθανότητας ἐπιτυχίας διὰ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν συγκεντρῶνων ἦτο ὁ Κιτίου. Ὁ Κιτίου ἦτο πᾶν ἄλλο ἢ ἀγαπητὸς παρὰ τοῖς λοιποῖς Συνοδικοῖς. Σύμφωνοι λοιπὸν οὗτοι μεταξὺ τῶν διεφώνων συστηματικῶς πρὸς τὸν καὶ πρόεδρον τῶν Κιτίου, ὅστις συνεπείᾳ τῆς στάσεώς των αὐτῆς ἀπεχώρησε τῆς Συνόδου πρὶν ἢ ἔτι διαταχθῶσιν αἱ ἐκλογαί.

Καὶ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ προέδρου τὸ Σωματεῖον ἐσυνέχισε τὰς ἐργασίας του ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Κυρηνείας. Προέβη εἰς τὴν ἐκδοσιν ἐγκυκλίων διὰ τὰς ἐκλογάς τῶν ἀντιπροσώπων, οἵτινες ὠρίσθησαν εἰς 20 κληρικούς καὶ 40 λαϊκούς. Ἐγένοντο αἱ ἐκλογαὶ καὶ ἐφαίνετο ὅτι οἱ 45 ἦσαν ὑπὲρ τοῦ Κιτίου 15 δὲ μόνον ὑπὲρ τοῦ εὐνοουμένου ὑποψηφίου τῆς Συνόδου, Κυρηνείας. Κατὰ τῶν ἐκλογῶν προὐβλήθησαν ὑπὸ τῶν μειονοψηφισάντων πολυάριθμοι ἐνστάσεις. Τὰς ἐνστάσεις ἐπρόκειτο νὰ ἐλέγξῃ ἡ Σύνοδος πρὸς ἀνακήρυξιν ὀριστικῆς τῶν ἀντιπροσώπων. Ἐγένετο γνωστόν, ὅτι ἡ Σύνοδος ἐσκόπει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τῆς καὶ τὰς μᾶλλον ἐλαφρὰς παρατυπίας. Αἱ ἐνστάσεις δ' ὅλαι, ἢ σχεδὸν ὅλαι, ἐβασίζοντο ἐπὶ παρατυπιῶν καὶ μόνον. Ἐπίσης δ' ἐκοινολογεῖτο

ὅτι εἰς πᾶσαν ἀκυρουμένην ἐκλογὴν θὰ ἀνεκρύνοντο ὡς ὀριστικοὶ ἀντιπρόσωποι οἱ ἐπιλαχόντες. Ἦτο πρόδηλον ὅτι ἡ πλειοψηφία τοῦ Κιτίου θὰ μεταστρέφετο οὕτω εἰς μειοψηφίαν, ἢ δὲ μειοψηφία τοῦ Κυρηνείας θὰ ἡσφαλίζετο εἰς πλειοψηφίαν.

Ὁ Κιτίου μετὰ τῶν ἐκλεχθέντων 45 ἀλλὰ μὴ ἀνεγνωρισμένων εἰσέτι γενικῶν ἀντιπροσώπων ἐζήτησεν ἐξηγήσεις παρὰ τῆς Συνόδου πρὶν ἢ αὐτὴ προβῇ εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐξελέξεως ἐζήτησεν δ' ὠρισμένως νὰ συνταχθῇ κανονισμὸς καθ' ὃν ὡς ἀκυρωτικοὶ λόγοι νὰ θεωροῦνται ἐκεῖνοι οἵτινες θὰ ἀπεδεικνύντο ὅτι ἡλλοίωσαν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐκλογῆς, καὶ ὅτι ἐν περιπτώσει ἀκυρώσεως οἰασθήποτε ἐκλογῆς νὰ διατάσσεται εἰς τὸ οἰκεῖον διαμέρισμα νέα. Ἡ Σύνοδος οὕτε νὰ συζητήσῃ καὶ ἠθέλησε τὰς ἐισηγήσεις αὐτὰς ἀξιῶσα ἀπόλυτον ἐλευθερίαν ἐνεργείας.

Ὁ Κιτίου τότε μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν προσέβαλε αὐτὸ τὸ κῦρος τῆς Συνόδου καὶ ἐξεκάλεσε τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὰ λοιπὰ Πατριαρχεῖα καὶ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Διατὶ προσεβλήθη τὸ κῦρος τῆς Συνόδου; Ἐπαρχιακὴ Σύνοδος κατὰ τοὺς ἐκκλ. κανόνας πρέπει ν' ἀπαρτίζεται τοῦλάχιστον ἐκ τριῶν Ἀρχιερέων. Οἱ κατώτεροι κληρικοὶ κατὰ τοὺς αὐτοὺς κανόνας δὲν δικαιοῦνται νὰ εἶνε μέλη Συνόδου μὲ ψήφον. Ἐπὶ πλέον, οἱ ἐπίσκοποι τῆς Κύπρου εἶνε 4 ἐν ὅλῳ τὸν ἀριθμὸν. Πρὸς ἀπαρτίαν ἄρα Συνόδου ἀπαιτοῦντο τρεῖς τοῦλάχιστον Ἀρχιερεῖς (τὸ ἥμισυ πλέον ἑνός). Ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει, χηρεύοντων δύο θρόνων, ἦτοι τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τοῦ Πάφου, δὲν ἔμενον ἢ δύο μόνον ἐπίσκοποι, ἄρα Σύνοδος κορονική δὲν ἦτο δυνατόν νὰ συγκροτηθῇ, ἄρα ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου ἔμεινεν ἄνευ Ἀρχῆς. Πρὸς ἀπαρτισμὸν ἐγκύρου ἀρχῆς ἐζητήθη ἡ ἀρωγὴ τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ἃς παρεκάλουν ν' ἀποστείλουν ἐξάρχους Ἐπισκόπους νὰ συμπληρώσωσι τὰ κενά. Διὰ τὸ κανονικὸν δὲ τοῦ πράγματος ἐπεκαλοῦντο ὅμοια παραδείγματα ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἱστορίας.

Ταῦτα διετείνοντο καὶ ἔλεγον οἱ Κιτιακοί. Οἱ Κυρηνεῖοι ἀπέχρουν τὴν ἐπέμβασιν τῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς μέλλουσιν κατ' αὐτοὺς νὰ καταλύσῃ τὸ αὐτοκέφαλον, ἰσχυρίζόμενοι ὅτι ἡ Σύνοδος ἦτο ἐγκυρος, ἐπειδὴ καὶ κατώτεροι κληρικοὶ κατὰ τοπικὸν ἔθος ἐδικαιοῦντο νὰ ὦσι συνοδικὰ μέλη.

Αἱ ἐκκλησίαι ἐνώπιον τῶν ὁποίων ἦρχη τὸ

ζήτημα, ἀπεφάσισαν νὰ στείλωσιν ἐξάρχους, ἀλλ' ἢ καθόδος τούτων ἀνεστάλη τῇ παρεμβάσει τῆς ἐν Κ/πόλει ἀγγλικῆς Προσβείας κατ' εἰσήτησιν τῆς τοπικῆς Κυβερνήσεως, καὶ ταύτης ἐνεργούσης κατόπιν παραστάσεων τῆς Συνόδου, ὡς ἀπειλουμένου τοῦ αὐτοκεφάλου.

Αἱ ἐκκλησίαι πρὸ τοῦ πολιτικοῦ αὐτοῦ κωλύματος ἐσκέφθησαν ἂν ἦτο δυνατόν νὰ λύσωσι τὸ ζήτημα ἄλλως. Ἀπεφάσισαν λοιπὸν νὰ ἐκλεγῇ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ὑπ' αὐτῶν καὶ μόνον ἐν Κ/πόλει καὶ νὰ σταλῇ ἐκεῖθεν εἰς Κύπρον. Τὴν λύσιν αὐτὴν ἀπέχρουν οἱ Κιτιακοί, διατεινόμενοι ὅτι δὲν ἐζήτησαν νὰ τοὺς ἐκλέξουν ἐκεῖνοι Ἀρχιεπίσκοπον, ἀλλὰ νὰ βοηθήσωσι τοὺς Κυπρίους νὰ ἐκλέξουν ἐπὶ τόπου κατὰ τὰ ἑαυτῶν θέσμια τὸν πρωθυεράρχην των. Οἱ Κυρηνεῖοι τοῦναντίον νῦν ἐδέχοντο ἀσμένως τὴν τοιαύτην ἐπέμβασιν τῶν ἐκκλησιῶν. Ὁ λόγος τοῦ φαινομένου τούτου ἦτο διότι ἀπεκλείετο ὁ Κιτίου, ἦτο δὲ τοῦτο γνωστόν.

Καὶ ἡ ἀπόφασίς αὕτη τῶν Πατριαρχῶν ἐματαιώθη πρὸ τῆς ἀντιστάσεως τῶν Κιτιακῶν καὶ τῆς ἀναφύσεως μεταξὺ τῶν ἰδίων Πατριαρχῶν διαφωνίας, τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ἀναγνωρίσαντος δίκαιον εἰς τὴν ἔνστασιν τῶν Κιτιακῶν καὶ ἐν τέλει ἀποχωρήσαντος.

Ἐμενεν οὕτως ἔκτοτε τὸ ζήτημα ἐκρεμῆς, ὅτε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος οἱ Ἕλληνες βουλευταὶ τῆς Κύπρου παρουσίασαν νομοσχέδιον πρὸς ἐπιψήφισιν εἰς τὸ Ν. Συμβούλιον, δι' οὗ ψηφίζομένου θὰ ἐπεβάλλετο ἡ ἐκλογὴ Ἀρχιεπισκόπου. Τοῦτο ἐτάραξε τὴν Σύνοδον τοσούτω μᾶλλον καθ' ὅσον ἡ Κυβέρνησις ἐδήλωσεν ὅτι θὰ ἐδέχετο τὸ νομοσχέδιον. Ἀπέναντι τῶν παραστάσεων τῆς Συνόδου κατὰ τοῦ νομοσχεδίου καὶ τῆς ἐπιμονῆς τῶν ἄλλων ὑπὲρ αὐτοῦ, ὁ Ἀρμοστής ἐκάλεσεν ἀμφοτέρας τὰς μερίδας νὰ συμπράξωσι, δηλώσας ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν θὰ ἀνθίστατο καὶ εἰς τὴν καθόδον τῶν Ἐξάρχων, ἂν οἱ πρὸς τοῦτο πρόσκλησις προήρχετο ἐξ ἀμφοτέρων τῶν Μητροπολιτῶν. Τοῦτο δὲ καὶ ἐγένετο. Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ πολιτικὴ ἀρχὴ δὲν παρίσταται ἢ ὡς ἀπλοῦς θεατῆς, μόνον δικαίωμα ἔχουσα νὰ εἴπῃ αὕτη τὸ καλῶς ἔχειν μετὰ τὴν ἐκλογὴν.

Συνεπείᾳ τῆς κοινῆς αὐτῆς προσκλήσεως κατήλθον εἰς Κύπρον ἀπὸ μνηῶν ἡδὴ ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας αὐτοπροσώπως, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ καὶ ὁ Ἀρχιμανδριτὴς Μεταξάκης ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἱεροσολύμων.

Μετὰ μακρὰς συζητήσεις καὶ μελέτην τοῦ

ζητήματος κατέληξαν ἐσχάτως εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ νὰ προσέλθῃ καὶ προεδρεύῃ τῆς Συνόδου ὁ Κιτίου, καὶ ἡ Σύνοδος νὰ προβῇ εἰς τὰ τῆς ἐκλογῆς ὡσανεὶ ἀπέθνησκε νῦν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος. Ἐπὶ παντὸς ζητήματος διαφωνίας δ' ἀπεφάσισαν ἀνεκκλήτως οἱ Ἐξάρχοι. Οὕτως ἡλπισαν ὅτι τὸ ζήτημα ἐπὶ τέλους θὰ ἐλύετο. Δυστυχῶς ἐν τῇ Συνόδῳ ἀνεφύησαν αἱ αὐταὶ πάλιν διαφωνίαι. Οἱ Συνοδικοὶ ἀπήτησαν ἀπὸ τὸν Κιτίου νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν Σύνοδον ὡς κανονικὴν καὶ τὰς πράξεις αὐτῆς κανονικάς. Ὁ Κιτίου ἀπεποιήθη καὶ ἰσχυρίσθη ὅτι τὸ μόνον καθήκον των ἦτο νὰ διατάξωσι τὰ τῆς ἐκλογῆς. Πρὸ τοῦ νέου ἀπροωρήτου τῆς Συνόδου ἡ ἀντιπροσωπεῖα τῶν Πατριαρχείων εὐρέθη καὶ αὕτη διαφωνοῦσα καὶ μὴ δυναμένη, τό γε νῦν ἔχον νὰ προβῇ εἰς ὠρισμένην ἀπόφασιν. Ὁ Φώτιος λέγεται ὅτι προτείνει νὰ προβῶσιν αὐτοὶ οἱ Ἐξάρχοι εἰς τὴν ἐκδοσιν ἐγκυκλίου ἐκλογῆς. Ὁ Οἰκουμενικὸς ἀποστέρει τοῦτο προτιμῶν τὸ παλαιὸν αὐτοῦ σχέδιον τῆς ἐκλογῆς τρίτου ἔξωθεν. Τί γενήσεται;

Δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὰ παρασκήνια εἶνε ὅμως γνωστόν ὅτι ὁ Οἰκουμενικὸς ἀντιπαθεῖ τὸν Κιτίου, δὲν συμπαθεῖ πολὺ καὶ πρὸς τὸν Φώτιον, καὶ δὲν θὰ ἔβλεπε δυσχερῶς τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἀποστολῆς του εἰς Κύπρον, ἀφ' οὗ μάλιστα προηγήθη ἡ ἀποτυχία ὅτε κατ' ἀρχὰς οὗτος εἶχε τὴν πρωτοβουλίαν. Διὰ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ἐλέγχθη ὅτι ἔχει ὁ ἴδιος βλέψεις ἐπὶ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ θρόνου. Ἀηδὴς καὶ ἀπαίσιος κυκεὼν!

Ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος εἶνε ὅτι ἐπὶ ἐλευθέρων ἐκλογῶν ὁ Κιτίου ἔχει ἡσφαλισμένην τὴν ἐπιτυχίαν. Αὐτὸς τε ἄρα καὶ οἱ περὶ αὐτὸν δὲν θέλουσιν ἄλλο ἢ ἐκλογάς. Οἱ ἐναντίοι αὐτοῦ γνωρίζοντες ἐπίσης τοῦτο, πᾶν ἄλλο δέχονται ἢ ἐκλογάς. Ὑπὲρ τίνος τὸ δίκαιον;

Ἀλλὰ καὶ πῶς δύναται καθαρῶς ἐκλογικὸν ζήτημα νὰ μὴ λυθῇ δι' ἐκλογῆς; Καὶ ἡ Κυβέρνησις δὲ ἔχει ἤδη δεδηλωμένην γνώμην ὑπὲρ νέας ἐκλογῆς, καὶ τὸ σπουδαιότερον, ὅτι δὲν θὰ ἀναγνωρίσῃ Ἀρχιεπίσκοπον ἢ ἐκεῖνον ὃν ἠθέλην ἐλευθέρως ἀναδείξῃ ὁ κληρὸς καὶ λαὸς κατὰ τὰ ἀνέκαθεν θέσμια.

Τὸ δυστύχημα εἶνε ὅτι ἐκτὸς τῆς γαγγραινῆς ἣν ἐγέννησεν ἐν τῇ νήσῳ τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν ζήτημα, κατέδειξε καὶ τὴν σαθρότητα τῶν δεσμῶν τῶν Ἑλληνικῶν ἐκκλησιῶν καὶ τὴν ἀνικανότητα αὐτῶν περὶ τὴν διεξαγωγὴν γενικῶν ζητημάτων ὑψίστου ἐνδιαφέροντος. Κατέδειξεν ἐπὶ πλέον ὅτι τὰ προσωπικὰ τίθενται ὑπὲρ ἁν

τοῦ δικαίου, καὶ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, καὶ παρ' ἐκείνων ἔτι οὔτινες ὥς ἐκ τῆς θέσεώς των ὄφειλον νὰ εἶνε ἀνώτεροι προσωπικῶν.

Ὁ μέλλον ἱστορικὸς θὰ ἔχη νὰ κακίσῃ πολλὰ τὰ ὁποῖα ἐνταῦθα παρασιωπῶνται.

ΒΥΦΦΟΝ

Ἐπὶ τῇ διακοσιετηρίδι τῆς γεννήσεώς του 7 Σεπτεμβρίου 1707

Σύγχρονος τοῦ Βολταίρου, τοῦ Διδερό καὶ τοῦ Ρουσσώ, ἄνθρωπος τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος καὶ μάλιστα τῶν μέσων τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος, ὁ Βυφφὸν δὲν ἠσχολήθη οὔτε μὲ τὴν πολιτικὴν, οὔτε μὲ τὴν πολιτικὴν οἰκονομίαν, οὔτε μὲ τὸ θέατρον, οὔτε μὲ τὴν μυθιστοριογραφίαν, οὔτε μὲ τὴν θεολογίαν. Δὲν ἀνῆκεν εἰς τὸν κύκλον τῶν Ἐγκυκλοπαιδικῶν, δὲν ἀνῆκεν εἰς τοῦτον ἢ εἰς ἐκεῖνον τὸν πολιτικὸν ἢ φιλοσοφικὸν κύκλον ἢ σύλλογον, δὲν ἀνῆκε καὶ εἰς μίαν κοσμικὴν αἰθουσαν, δὲν ἦτο καὶ ἄνθρωπος τῶν αἰθουσῶν, δὲν ἦτο καὶ ἄνθρωπος «πνευματώδης», οὔτε ἠθέλησε νὰ εἶνε. Οἱ μεγαλύτεροι ἀπὸ τοὺς συγχρόνους του ἔχουν τὰς μικράς των τέψεις καὶ τοὺς ἀστεϊσμούς των, αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Μοντεσκιέ, ὀλιγώτερον χυδαίους ἀπὸ τοὺς τοῦ Βολταίρου ἢ τοῦ Διδερό, ἀλλ' ἀρκετὰ πάντοτε ἐλευθεριάζοντας καὶ ἐκλελυμένους. Ὁ Βυφφὸν ποτὲ δὲν ἐσκέφθη νὰ γράψῃ «Ἐπιστολὴν ἐξ Αἰτῆς» ἢ ἓνα «Ναὸν τῆς Λέσβου», οὔτε, κατὰ πάσαν πιθανότητα, νὰ διαβάσῃ μίαν ὁμοίας φύσεως σελίδα ἀπὸ ἐκείνας ποὺ ἐγράφοντο γύρω του.

Ἐν μέσῳ δεκάτῳ ὀγδόῳ αἰῶνι ἔζησε μέσα εἰς τὸν Βασιλικὸν Κήπον. Εἶνε δύσκολον ν' ἀνήκῃ κανεὶς ὀλιγώτερον εἰς τὴν ἐποχὴν του ἀπὸ ὅ,τι ἀνῆκεν αὐτός. Δὲν ἀνήκει εἰς ὀρισμένην ἐποχὴν. Προσέλαβε καὶ ἀπὸ τὴν φύσιν τὴν ὁποῖαν ἐμελέτα ἔῃ ἐν τῷ ἀπεριορίστῳ χρόνῳ ἢ πνευματικῇ του ζωῇ ἐκτείνεται ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποὺ ἡ γῆ ἀπεσπάσθη ἀπὸ τὸν ἥλιον ἕως εἰς τὴν στιγμὴν ποὺ ὁ ἄνθρωπος ἐνεφανίσθη ἐπὶ τῆς γῆς, ἴσως ἕως εἰς τὴν στιγμὴν ποὺ ὁ ἄνθρωπος ὀργανώθη εἰς κοινωνίαν, ἀλλ' οὐχὶ πέραν αὐτοῦ. Καὶ ἀπὸ ὅ,τι συνέβη ἀπὸ τότε φαίνεται ὡς νὰ μὴ ἤξεύρῃ τίποτε ἢ μᾶλλον ἤξεύρει πολὺ καλὰ ὅτι δὲν συνέβη ἀπολύτως τίποτε.

Ἀριθμεῖ κατὰ χιλιάδας αἰῶνων, καὶ μόνον ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως ἐνὸς εἵδους ἕως εἰς τὸν

Πάντως ὅμως ἡ ἀλγεῖν ἑντύπωσις θὰ μετριασθῇ ἂν καὶ κατὰ τὴν ἐσχάτην αὐτὴν στιγμὴν ἐπιτευχθῇ διὰ τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ ἐντὸς τοῦ οἰκογενειακοῦ μας οὕτως εἰπεῖν κύκλου, ἡ λύσις τοῦ περιλαλήτου ζητήματος. Τὸ εὐχόμεθα.

ΣΤΑΡ

σηματισμὸν ἑτέρου. Διὰ τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον γεγονός, ὁποῖον ἡ πτώσις τῆς Ῥωμαϊκῆς Αυτοκρατορίας, εἶναι ἄνεπαίσθητος ἐπὶ τοῦ ὁκεανοῦ τῶν αἰώνων, καὶ ὁ δέκατος ὀγδόος αἰὼν συγγέεται τόσον ἐπακριβῶς μὲ τὸν δέκατον τρίτον ἢ τὸν δέκατον ἕκτον ὥστε ποτὲ δὲν τὸν ἐξεχώρισε καὶ δὲν ἀντελήφθη τὴν ὑπαρξίν του.

Συνδέεται ἐν τούτοις μὲ αὐτόν, θὰ μοῦ εἰποῦν, δι' αὐτῆς ταύτης τῆς κλίσεως πρὸς τὴν φυσικὴν ἱστορίαν ἡ ὁποία, ὡς γνωστόν, εἶναι μία ἀπὸ τὰς κυριαρχούσας τάσεις τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος, ἡ ἰσχυροτάτη ὅλων ἴσως. Δὲν εἶνε ὅμως ἀκριβῶς τὸ αὐτό. Ὁ Βυφφὸν δὲν παρεσύρθη ποσὼς πρὸς τὴν φυσικὴν ἱστορίαν ἀπὸ κάποιαν ἀνυπομονησίαν «φιλοσοφικῆς» περιεργείας καὶ ἀπὸ κάποιον κνισμὸν ἀνεξαρτησίας, καθὼς ὁ Διδερό. Δὲν εἶχεν εἰς τὸν νοῦν του, κατ' ἀρχάς, τὴν φυσικὴν ἱστορίαν. Εἶχεν εἰς τὸν νοῦν του τὴν Γνώσιν, τὸ εἰδέναι ἐν γένει.

Νέος, ἦτο μᾶλλον μαθητικὸς καὶ γεωμέτρης. Διορισθεὶς διευθυντὴς τοῦ Βασιλικοῦ Κήπου καὶ συλλογίζόμενος τὸν Λινναῖον, ἀπεφάσισε καὶ κατηυλίσθη εἰς τὴν Φυσικὴν Ἱστορίαν, δηλαδὴ εἰς ὅλον τὸν Κόσμον, ἐξαίρεσει πάντοτε ὅ,τι μηδαμινὸν καὶ ἀνάξιον λόγου, εὐρέθη ἐν ἀνέσει καὶ δὲν ἀπεμακρύνθη πλέον ἀπὸ αὐτήν. Τὸ πᾶν τὸν ἐδέσμευεν ἐκεῖ καὶ δὲν ἐγώριζε ποτὲ τίποτε, τόσον ἐντὸς ὅσον καὶ ἐκτὸς τοῦ ἑαυτοῦ του, τὸ ὁποῖον νὰ τὸν ἀποτρέψῃ.

Διότι ἐὰν διετέλει ἐκτὸς τοῦ αἰῶνος του, ἦτο ἐπίσης ἐκτὸς τῆς ἱστορίας καὶ οὔτε ἀπὸ τὴν παράδοσιν ἐδεσμεύετο οὔτε ἀπὸ τοὺς νεωτερισμούς εἰλκύνετο, καὶ ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι πράγματα καθιερωμένα ἢ πράγματα καινὰ ἦσαν λέξεις αἱ ὁποῖαι δὲν εἶχαν δι' αὐτόν κανὲν εἶδος σημασίας.

Ἦθελε νὰ εἶνε, καὶ ἦτο σχεδόν, ἀπλῶς καὶ μόνον μία διάνοια ἐνώπιον τῶν αἰώνων

αὐτῶν, παρατηροῦσα αὐτὰ καὶ προσπαθοῦσα νὰ τὰ κατανοήσῃ. Εἰργάσθη οὕτως ἐπὶ πενήντηκοντα ἔτη, ἐγειρόμενος λίαν ἐνωρίς χωρὶς νὰ δίδῃ καμμίαν προσοχὴν εἰς τὴν κοινὴν γνώμην, εἴτε εἰς ἐπικρίσεις, εἴτε καὶ εἰς ἐπαίνους· διότι, ἅπαξ διὰ παντός, ἀπένειμεν ὁ ἴδιος εἰς τὸν ἑαυτὸν του ἐλευθερώτατα τοὺς ἐπαίνους ἐκείνους τῶν ὁποίων ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο ἄξιος, καὶ δὲν θὰ ἦτο πολὺ εὐπρόσδεκτος ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θὰ τοὺς ἐπηύξανε ἢ θὰ τοὺς ἐλάττονε.

Τὸ βάθος τοῦ χαρακτήρος αὐτοῦ, εἶνε ἡ ἡρεμος ἐνεργητικότης, ἡ καρτερία, ἡ διορατικότης καὶ ἡ ἄνευ ἀνησυχίας δηλαδὴ ἄνευ μεταδοξίας ὑπερηφάνεια. «Ἀρκετὴ μεγαλοφυΐα, πολλὴ μελέτη, ὀλίγη ἐλευθερία τοῦ πνεύματος», εἶπεν ὁ ἴδιος κάποτε ὁμιλῶν περὶ τῶν ἰδιοτήτων αἱ ὁποῖαι εἶνε ἀπαραίτητοι εἰς τὸν φυσιοδίφην· καὶ ἰδοὺ ὁ ὀρισμὸς τοῦ Βυφφὸν διατυπωθεὶς ἀπὸ τὸν ἴδιον Βυφφόν. Ἄς ἐντείνωμεν μόνον ὀλίγον τοὺς ὅρους καὶ ἂς εἴπωμεν.

«Μία μεγάλη μεγαλοφυΐα καὶ μία ἐλευθερία σκέψεως ποὺ ἀπὸ αὐτὴν δὲν ἤξεύρω νὰ ὑπῆρξε ποτὲ ἄλλη πληρεστέρα, πλέον ἀναλλοίωτοι καὶ πλέον σταθερά».

Ἡ οὐσιώδης ἀρετὴ τοῦ Βυφφὸν εἶνε ἡ ὑγεία. Κανεὶς δὲν εἶχε, βασιζομένην ἐπὶ εὐρύστου σωματικῆς ἰδιοσυγκρασίας, λαμπροτέραν ἠθικὴν ὑγείαν. Δὲν ἐγνώρισε πράγματι τὰ πάθη. Ὅτι εἰς τὸν βίον αὐτοῦ δυνάμεθα, αὐστηρῶς κρίνοντες τὰ πράγματα, ν' ἀποκαλέσωμεν οὕτω, δὲν εἶνε ἢ ἀπλὰ φαντασιοπληξία, ὧραι σχολῆς ἢ μᾶλλον ἀνέσεις ἰδιοσυγκρασίας εὐρώστου. Ποτέ του δὲν ἐδείχθη σπουδαρχὼν ἢ πολυπραγμονῶν ἢ ἐκλιπαρῶν ἢ ἀπαιτῶν. Μόλις ἴσως ἠνχῆθη. Ποτέ δὲν ἐθύμωσε, ποτέ δὲν ἐφθόνησεν. Ἡ ἀληθὴς του καταφρόνησις πρὸς τὰς ἐπικρίσεις, ἡ ἀπλὴ σιωπὴ ποὺ μόλις εἶνε καταφρονητικὴ καὶ διὰ τῆς ὁποίας τὰς ὑποδέχεται, εἶνε καὶ θαυμαστόν. Ἐν ἀνθρώπινον πρᾶγμα εἶνε ἄγνωστον εἰς τὸν ἄνθρωπον αὐτόν, ἡ ἀνησυχία. Λόγῳ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ φαίνεται σχεδὸν ἐκφεύγων τῶν ὁρίων τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὸν αἰῶνα του, λόγῳ πάντοτε τοῦ γεγονότος αὐτοῦ, ἀπομακρύνεται ἀπὸ αὐτὸν κατὰ τρόπον περίπου καταπληκτικόν.

Εἶνε ἀληθῶς ἀξιοπεριεργὸς ὅταν θεωρῇ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης. Δὲν τοὺς ἐννοεῖ ποσὼς τὸν ἐκπλήττειν μέχρι τῆς βαθυτέρας καταπλήξεως. Μὰ τί ἔχουν λοι-

πὸν; φαίνεται ἐρωτῶν· ἐπιζητοῦσι τὴν ἡδονήν, ἐνῶ ἔχουν τὴν εὐτυχίαν. «Ἡ εὐτυχία εἶνε μέσα μας· μᾶς ἐδόθη» ἡ δυστυχία εἶνε ἐκτὸς μας καὶ τὴν ἐπιζητοῦμεν». Ἡ εὐτυχία εἶνε ἡ κατὰκτησις τοῦ ἑαυτοῦ μας, καὶ ἡμεῖς δὲν σκεπτόμεθα ἢ πῶς νὰ ἐξέλθωμεν ἀπὸ τὸν ἑαυτόν μας. «Θέλωμεν νὰ μεταβάλωμεν αὐτὴν τὴν φύσιν τῆς ψυχῆς ἡμῶν· δὲν μᾶς ἐδόθη ἡ πρὸς τὸ εἰδέναι καὶ δὲν ἐννοοῦμεν νὰ τὴν χρησιμοποιήσωμεν ἢ εἰς τὸ αἰσθάνεσθαι». Καὶ ἐκ τούτου προκύπτει ὅτι οἱ ἄνθρωποι διατελοῦσιν εἰς σχεδὸν διηνεκῇ κατάστασιν παρανοίας. Δὲν εἶνε «λογικοὶ ἢ κατὰ διαλείμματα, καὶ τὰ διαλείμματα αὐτὰ θέλουν νὰ τὰ καταργήσουν». Οὕτω διέρχεται ἡ ζωὴ των ἡ ὁποία γενομένη ἄτακτος καὶ παρὰ φύσιν καὶ διαφθειρομένη ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους δὲν ἡμπορεῖ νὰ εἶνε ἡ δυστυχία. «Οἱ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων ἀποθνήσκουν ἀπὸ λύπης».

Ὁ Βυφφὸν δὲν ἔσχε οὔτε αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς ζωῆς, οὔτε αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ θανάτου. Δὲν ὑπῆρξεν ἀνήσυχος, δὲν ἔσχε οὔτε λύπας οὔτε δυσαρεσκείας. Εὗρε τὴν ζωὴν θαυμαστῶς καλὴν ἀφοῦ εἶχε «μίαν ψυχὴν πρὸς τὸ εἰδέναι» καὶ ἀφοῦ ὑπάρχουν περισσότερα πράγματα πρὸς γνῶσιν ἀπὸ ὅσα ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ γνωρίσῃ εἰς τὸ διάστημα μιᾶς ζωῆς. Δὲν ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην τοῦ αἰσθάνεσθαι· καὶ ἡ ἀνάγκη τοῦ εἰδέναι δὲν τὸν κατέλειπεν οὔτε στιγμὴν καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον. Τὸ ἀπόρητον τῆς κατὰ φύσιν ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου τοῦ εἶχεν ἀποκαλυφθῇ, καὶ ἡ εὐτυχὴς εἰμαρμένη του τοῦ κατέστησεν ἐφικτὸν νὰ διαγάγῃ τὴν ζωὴν του ὑπὸ τοὺς ὥραιότερους καὶ εὐγενεστέρους ὅρους.

Εἶνε πολὺ μεγάλος ἐπιστήμων. Καμμία ἀπὸ τὰς ιδιότητας τοῦ ἐπιστήμονος δὲν τοῦ ἔλειπεν· οὔτε ἡ κλίσις πρὸς τὴν παρατήρησιν καὶ ἡ ὑπομονὴ περὶ τὴν παρατήρησιν· οὔτε ὁ μόχθος ὁ τεράστιος, ὁ συνεχὴς καὶ ἡρεμὸς· οὔτε τὸ πνεῦμα τῆς τάξεως· οὔτε ἡ σαφήνεια· οὔτε ἡ ἔλλειψις τοῦ πάθους καὶ τῆς προκαταλήψεως· οὔτε ἡ ἐπιστημονικὴ φαντασία, δηλαδὴ ἡ δύναμις τῆς γενικεύσεως καὶ τῆς ὑποθέσεως· οὔτε ἡ ψυχραιμία χάρις εἰς τὴν ὁποῖαν ἐθεώρει τὰς γενικεύσεις ὡς ἀπλὰς ὑποθέσεις, καὶ τὰς ὑποθέσεις ὡς ἀπλὰς διευκολύνσεις τῆς ἐργασίας, ἐχούσας πάντοτε χαρακτῆρα προσωρινόν καὶ πάντοτε προωρισμένας νὰ ἐγκαταλειφθῶσι μίαν ἡμέραν· οὔτε ἡ δύναμις τοῦ διαμορφώνειν συστήματα· οὔτε ἡ περιφρόνησις πρὸς τὰ συ-

στήματα εὐθὺς ὥς ἐννοοῦν νὰ θεωροῦνται ὡς δόγματα ἀκλόνητα καὶ νὰ δεσμεύουν τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα τὸ ὁποῖον τὰ παρήγαγεν.

Ὑπὸ τὴν ἐπιστημονιστὴν ἔποισιν, χωρὶς νὰ ἡμεθα τὸ παράπαν ὑπερβολικοί, ὀφείλομεν νὰ εἰπώμεν μετὰ βεβαιότητος ὅτι ὁ Βυφφὸν εἶνε ἡ μεγαλειτέρα χρονολογία ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς γενικῆς ἐπιστήμης ἀπὸ τοῦ Descartes μέχρι τοῦ Καρόλου Δαρβίνου. Εἶνε ὁ διδάσκαλος κοὶ ὁ ὑποκινητής, Auctor, ὁ ἀναγνωρίζομενος παρ' αὐτῶν τῶν ἰδίων, τοῦ μεγάλου μας Λαμάρκ καὶ τοῦ Ζοφφρουὰ δὲ Σαιντ - Πλαίρ. Εἶνε ὁ ἀνὴρ ὁ ὁποῖος ὑπεκίνησε πάσας τὰς ἰδέας μετὰ τὰς ὁποίας ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη προσέβη εἰς συνστήματα ἢ εἰς ἐξηγήσεις τῆς φύσεως. Ἡννόησε τὰ πάντα, ἢ προησθάνθη τὰ πάντα. Ἐφερεν ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ, τοῦλάχιστον ἐν σπέρματι, ὅλα τὰ συστήματα, καὶ ἂν παρεδέχθη τοιαῦτα τὰ ὁποῖα φαίνονται ἀποκλειόμενα ἀμοιβαίως ἢ τῶν ὁποίων ἀπόκειται εἰς ἀπώτερον ἴσως μέλλον ὁ συμβιβασμός, ἔπραξε τοῦτο διότι, κατέχων εἰς ὕψιστον βαθμὸν τὸ πνεῦμα τῆς γενικεύσεως χωρὶς καὶ νὰ κατέχεται ὑπ' αὐτοῦ, προέβαλεν εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐναλλὰς πληθὸς ἰδεῶν χωρὶς νὰ θεωρῇ ἑαυτὸν δεσμευμένον μετὰ καμμίαν ἀπὸ αὐτάς, μιμούμενος αὐτὴν τὴν ἐπιστήμην ἢ ὁποία ὑποβοηθεῖται προσκαίρως ἀπὸ μίαν ὑπόθεσιν καὶ δὲν θεωρεῖ ἑαυτὴν ὑποχρεωμένην νὰ τὴν διατηρήσῃ.

Ὑπὸ τὴν φιλολογικὴν ἔποισιν, ὅτι ἔγραψεν εἶνε τὸ ὠραιότερον ἔπος τὸ ὁποῖον ἐγράφη ἐν Γαλλίᾳ. Εἶνε οὗτος τοῦλάχιστον, ὁ μέγιστος τῶν ποιητῶν τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος, καὶ ἔπρεπεν ὁ δέκατος ὀγδοὺς αἰὼν νὰ ἔχῃ τὰς κλίσεις τὰς ὁποίας γνωρίζομεν ὅσον ἀφορᾷ τὴν ποιήσιν διὰ νὰ μὴ τὸ ἀντιληφθῇ καθόλου. Τὸ ἔργον τοῦ εἶνε ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἐγράφοντο εἰς στίχους, ὡς ἔπη ἱερὰ. Ἐν Γαλλίᾳ, ἐγράφη εἰς τὸν πεζὸν λόγον (διὰ τὸ ὁποῖον ὑπὸ τινος ἐπόψεως πρέπει νὰ χαίρωμεν) διότι ἡ ψευδοκλασσικὴ καλαισθησία εἶχεν οἶονεῖ ἀναστρέψῃ τὰ πράγματα, καὶ ἐπιφυλάττουσα τὴν στιχουργίαν διὰ τὴν περιγραφὴν γελοίου συμποσίου ἢ διὰ τὴν ἀσθένειαν κανενὸς κυναρίου, παρέπεμπε φυσικὰ εἰς τὸν πεζὸν λόγον τὴν περιγραφὴν τοῦ κόσμου καὶ τὴν ἀφήγησιν τῆς γενέσεως τῶν ὄντων. Ἄλλ' ἀδιάφορον, καὶ ὁ Βυφφὸν ἔγραψεν οὐχ ἥττον τὸ De naturae rerum ἡμῶν. Τὸ ἔγραψε μετὰ τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐπιστήμην πάθους μεθ' οὗ καὶ ὁ Λουκρήτιος, χωρὶς τίποτε ἀπὸ τὸ κυρίως καλούμενον «πάθος» καὶ τὴν ὀδυ-

νηρὰν καὶ τραγικὴν εὐαισθησίαν τὴν ὁποίαν ὁ μέγας ποιητὴς κατέλιπεν ἐν τῷ βιβλίῳ του.

Διότι ὁ Βυφφὸν χωρὶς νὰ εἶνε περισσότερον ἐπιστήμων, ἐν σχέσει μετὰ τὴν ἐποχὴν, ἀπὸ τὸν Λουκρήτιον, εἶνε πολὺ περισσότερον «ὁ ἐπιστήμων». ἔχει τὴν ἀμεροληψίαν, τὴν γαλήνην, τὴν ἐλευθερίαν τοῦ πνεύματος καὶ τὴν ἡσυχίαν τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος δὲν ἀγαπᾷ ἢ νὰ μανθάνῃ, νὰ κατανοῇ καὶ νὰ κάμνῃ καὶ τοὺς ἄλλους νὰ ἐννοοῦν, καὶ ὁ ὁποῖος παρατηρεῖ τὰ ὄντα διὰ νὰ τὰ ἐννοήσῃ, οὐχὶ ὅπως ἐξαναστῇ κατ' αὐτῶν ἄλλ' οὔτε καὶ ὅπως μεταχειρισθῇ τὸν τρόπον καθ' ὃν θὰ τὰ ἐννοήσῃ ὡς ἐπιχείρημα καθ' οἷον οἰουδήποτε. Καθὼς δὲν θέλει νὰ ζητοῦνται τελικὰ αἷτια ἐν τῇ φύσει, ἀντάξιος τοῦ προτύπου του καὶ συμμορφούμενος μετ' αὐτό, δὲν ἔχει καὶ αὐτός, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, τελικὰ αἷτια, ἀρκεῖται εἰς τὴν ἐπιστήμην διὰ τὴν ἐπιστήμην, καὶ ἐν τῷ ἀντικειμένῳ τὸ ὁποῖον τὸν ἀπασχολεῖ δὲν ἔχει ἄλλον σκοπὸν ἀπὸ αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀντικείμενον. Συμμετέχει τῆς ἀναλλοιώτου γαλήνης τοῦ προτύπου του ἢ περιλάλητος ἐπιγραφῇ «Majestati naturae par ingenium» εἶνε ἀκόμη δικαιότερα ἢ ὅσον ἐνόμισεν ὅτι ἦτο, καὶ τοὺς Tempia Serena τοῦ Λουκρητίου ὁ Βυφφὸν τοὺς κατόχησε.

Θὰ ἡδυνάτο τις νὰ εἰκάσῃ ἐκ τῶν προτέρων τὰς φιλολογικὰς ἰδέας τοῦ Βυφφὸν ἀπλῶς καὶ μόνον ἀφοῦ γνωρίσῃ τοὺς κυριωτέρους χαρακτῆρας τοῦ ὕφους του. Τὸ ὕφος τοῦτο εἶνε τὸ ρητορικὸν ὕφος, ἢ διὰ νὰ ἡμεθα ἀκριβέστεροι, τὸ ὕφος τῆς ρητορικῆς διηγήσεως ἢ ἐκθέσεως, δηλαδή οὐχὶ τὸ ὕφος τοῦ ῥήτορος ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ἢ ἐπὶ τοῦ ἁμβωνος, ἀλλὰ τὸ τῆς «διδασκαλίας» γινομένης ὑπὸ ἀνδρὸς φυσικῶς εὐγλώττου. Εἶνε μεθοδικόν, σοβαρόν, μετρημένον, ἐπιβλητικόν, μεγαλοπρεπὲς καὶ εὐρυθμον. Δὲν εἶνε οὔτε ἀπὸ τὰ ζωογονούμενα ἀπὸ ζωηρὸν πάθος, οὔτε γοργόν καὶ πολεμοχαρὲς ὡς τὸ τῆς λογομάχου πολεμικῆς. Εἶνε τὸ ὕφος καθηγητοῦ ὁ ὁποῖος εἶνε μεγαλοφυής. Ἴδου ἀκριβῶς τί ἤχηθι ὁ Βυφφὸν νὰ συστήσῃ ὡς ὕφος τέλειον, ἢ προσεγγίζον εἰς τὴν τελειότητα διότι ὁσάκις λογογράφος ὑπέρτερος σκέπτεται νὰ χαράξῃ διὰ τοὺς ἄλλους τοὺς κανόνας τῆς τέχνης τοῦ γράφειν, κάμνει ἀπλῶς τὴν ἀνάλυσιν καὶ τὴν λογισμένην ἐκθεσιν τῶν ἰδίων αὐτοῦ λογογραφικῶν ἀρετῶν. Αὐτὸ συνέβη καὶ μετὰ τὸν Βυφφὸν γράψαντα τὸν *Περὶ Ὑφους λόγον*. Ὡς εἶπεν ἐξαιρέτως ὁ Βιλλεμαίν, ὁ λό-

ΤΑ ΤΗΝΙΑ — ΣΚΙΤΣΑ Ν. ΛΥΤΡΑ

γος αὐτὸς δὲν εἶνε ἢ μία «κάπως ἐπιτηδευμένη ἐκμυστήρευσις» τοῦ Βυφφὸν περὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ φιλολογικῆς μεγαλοφυΐας, καὶ καλῶς θὰ πράξῃ τις μὴ βλέπων ἐν αὐτῷ ἢ τοῦτο καὶ μόνον, ἐπωφελοῦμενος ἐν ταύτῃ τῶν δοκιμωτάτων περὶ τὰς λεπτομερείας μαθημάτων καὶ τῶν βαθυτάτων σκέψεων τὰς ὁποίας διαλαμβάνει.

Ἡ ἐπίδρασις τοῦ Βυφφὸν ὡς ποιητοῦ δὲν ὑπῆρξεν ὀλιγώτερον μεγάλη τῆς συμβολῆς αὐτοῦ ὡς ἐπιστήμονος εἰς τὴν συνείδησιν τῆς ἀνθρωπότητος.

Τὴν μεγαλειτέραν ποιητικὴν ἰδέαν τὴν ὁποίαν ἔσχεν ὁ δέκατος ὄγδοος αἰὼν αὐτὸς τὴν ἔσχε καὶ τὴν ἐξέφρασε. Τὸ ἀληθὲς μεγαλεῖον τῆς φύσεως αὐτὸς τὸ ἠσθάνθη. Ὅταν ἀναζητοῦνται αἱ ἀρχαὶ τοῦ ἐν Γαλλίᾳ αἰσθηματος τῆς φύσεως, ἀν' ὑποτεθῇ ὅτι τὸ αἶσθημα τοῦτο ἔχη ἀρχάς, εἶνε παράδοξον ὅτι εὐρίσκεται ἀμέσως ὁ Ῥουσσώ καὶ δὲν εὐρίσκεται ποτὲ ὁ Βυφφόν. Πρέπει ἀπὸ τὸν Βυφφόν νὰ μὴ ἔχη κανεὶς διαβάσῃ παρὰ τὸν *Μυιοτρόχλον* ἢ τὸ *Καγκουροῦ* διὰ νὰ συμβαίνει ἢ λήθῃ αὐτῇ. Ἡ ἀλήθεια δι' ἐκεῖνον ποὺ ἐδιάβασε τὰς *Ὠρας* τοῦ *Ἐτους*, εἶνε ὅτι τὸ μέγα αἶσθημα τῆς φύσεως ἐνυπάρχει εἰς τὸν Βυφφόν, καὶ ὅτι ἡ ἐπαίσθησις, ἐξαισία ἄλλως τε, ἀλλὰ μόνον ἡ ἐπαίσθησις τῆς φύσεως ἐνυπάρχει εἰς τὸν Ῥουσσώ. Τὴν με-

γάλην ὀπτασίαν, τὴν μεγάλην ἀντίληψιν τῆς αἰωνίας δυνάμεως ἢ ὁποία ἔπλασε τοὺς κόσμους ἡμῶν καὶ τὸ ἀείποτε παρὸν αἶσθημα τῆς μυστηριώδους αὐτῆς ἱστορίας τῆς ἀναγεγραμμένης εἰς τὰς κλιτύας τῶν ὀρέων καὶ εἰς τοὺς βράχους τῶν ἀκτῶν, παρὰ τῷ Βυφφόν τὰ εὐρίσκομεν εἰς ἐκάστην σελίδα, καὶ νὰ ἦσθε πεπεισμένοι ὅτι ἡ φράσις τοῦ Σατωβριάνδου περὶ τῶν *ἀρχαίων παραλίων τῶν θαλασσῶν* εἶνε φράσις ἀνδρὸς ὁ ὁποῖος ἐδιάβασε τὸν Βυφφόν.

Ἀληθῶς εἰπεῖν, τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος παρέσχον τρεῖς ποιητὰς οἱ ὁποῖοι εἶνε ὁ Βυφφόν, ὁ Ῥουσσώ καὶ ὁ Χενιέρος, καὶ οἱ τρεῖς, ἀνίσως, ἔσχον εἰς τὰ προϊόντα τῆς φαντασίας τοῦ δεκάτου ἐννάτου αἰῶνος αἰσθητὴν ἐπέκτασιν τῆς σκέψεως αὐτῶν. Ὁ Ῥουσσώ ἤνοιξε πάλιν, καὶ περισσότερον ἀπὸ ὅ,τι ἔπρεπε, διὰ πλάτα τὰς πηγὰς τῆς εὐαισθησίας. Ὁ Βυφφόν ἐδίδασκεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν γεωγραφίαν τῆς φύσεως καὶ τοὺς ἐκάλεσε νὰ ἐμποτισθοῦν ὑπὸ ὅλων αὐτῆς τῶν μεγαλείων. Ὁ Χενιέρος ἐπανεῦρε τὴν ἀντίληψιν τοῦ ἀρχαίου κάλλους καὶ θὰ ἀπαντήσῃ τις τὰς τρεῖς αὐτὰς μεγάλας ἐπιδράσεις εἰς τὸν Σατωβριάνδον. Καὶ ἀφοῦ εὐρίσκονται αὐταὶ εἰς τὸν Σατωβριάνδον, ἤξεύρετε ἀρκετὰ ὅτι ὅλος ὁ αἰὼν εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκομεν, μετέλαβεν αὐτῶν καὶ μέχρι τῆς στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἀνεφάνη ἡ καλουμένη πραγματικὴ σχολή, ὁ ρεαλισμός, ἐξηκολούθησε νὰ τὰς διατηρῇ.

[Μετάφρ. Χ. Θ. Δ.]

ΑΙΜΥΛΙΟΣ ΦΑΓΚΕ

Μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας

ΒΥΦΦΟΝ ΚΑΙ ΛΑΦΟΝΤΑΙΝΟΣ

Τὸ ἔργον μου, εἶπεν ὁ Λαφονταῖνος, εἶνε εὐρυτάτη *κωμωδία* μ' ἐκατὸ διαφόρους πράξεις. *Κωμωδία*;... Δηλαδή ἔργον φανταστικῆς ἐπινοίας; Ἀλλὰ ποῖα εἶνε τὰ δρῶντα πρόσωπα τῆς κωμωδίας αὐτῆς; Τὰ ζῶα; Ἀναμφιβόλως, ἀλλὰ τὰ ζῶα παίζουν διπλὰ πρόσωπα. Τὰ ζῶα ἐν ταύτῃ ζῶα καὶ ἄνθρωποι. Τί προκύπτει κατ' ἀνάγκην; Ὅτι τὰ δύο πρόσωπα συγγέονται ὅτι ἐν τῷ πράγματι αὐτῷ, τὸ ἐν ἐκ τῶν δύο ἀπορροφᾷ τὸ ἕτερον καὶ ὅτι τὸ ἀπορροφώμενον εἶνε πάντοτε τὸ ζῶον. Τὸ ἔργον τοῦ Λαφονταῖνου εἶνε χορὸς μεταμφιεσμένων! Τὰ πάθη ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων ὁμιλοῦσιν ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τοῦ λέοντος, τοῦ λύκου καὶ τῆς ἀλώπεκος. Τὸ δὲ ζῶον ἐξαφανίζεται

ταὶ ὁλοσχερῶς, δὲν ἀπομένει ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἢ μόνον ἡ δορά. Τὸ καταπληκτικώτερον παράδειγμα τῆς μεταμορφώσεως αὐτῆς εἶνε βεβαίως ὁ μῦθος τοῦ Ἐρωδιοῦ.

«*Μίαν ἡμέραν, ἐπάνω εἰς τὰ μακρὰ τοῦ πόδια, ἐπῆγαινε, κ' ἐγὼ δὲν ἤξεύρω ποῦ ὁ Ἐρωδιὸς μὲ τὸ μακρὸν ράμφος τὸ προσαρμοσμένον εἰς μακρὸν λαιμόν. Ἀκολουθοῦσε τὴν ὄχθην ἐνὸς ποταμοῦ τὰ νερὰ ἦσαν διαφανῆ ὅπως καὶ κατὰ τὰς καλλιτέρας ἡμέρας, ὁ κύρ Κυπρίνος ἔκαμνε χίλια δύο παιχνίδια μὲ τὸν σύντροφόν του τὸν Ἀνθίαν. Ὁ Ἐρωδιὸς πολὺν εὐκόλα ἡμποροῦσε νὰ ἐπωφεληθῇ. Ἀφοῦ ἤρχοντο πλησίον εἰς τὴν ὄχθην, τὸ πτηνὸν δὲν εἶχε παρὰ νὰ ψαρεύσῃ. Ἀλλὰ ἐνόμισε, ὅτι καλλίτερα θὰ*

ἔκαμνε νὰ περιμένῃ νὰ τοῦ ἔλθῃ περισσότερα ὄρεξις. Ἦτο τακτικὸς εἰς τὴν δίαιτάν του καὶ ἔτρωγεν εἰς ὁρισμένας ὥρας. Μει' ὀλίγα λεπτά ἤλθε ἡ ὄρεξις· τὸ πτηνὸν ἐπλησίασεν εἰς τὴν ὄχθην, εἶδεν εἰς τὰ νερὰ Τίλλωνας οἱ ὁποῖοι ἐξήρχοντο ἀπὸ τὰ βάθη τῶν κατοικιῶν ἐκείνων. Τὸ ἔδεσμα δὲν τοῦ ἤρρεσεν, ἐπερίμενε καὶ τι καλλίτερον καὶ ἔδειξε περιφρόνησιν ὡσὰν τὸν ποντικὸν τοῦ ἀγαθοῦ Ὁρατίου. «*Εγὼ νὰ φάγω Τίλλωνας; Ἐγὼ ὁ Ἐρωδιὸς νὰ ἔχω τόσο μηδαμινὴν τροφήν; Καὶ πῶς μὲ περνοῦν;*». Τῶν Τίλλωνων ἀπορροφθέντων εὗρε Κωβιούς. «*Κωβιούς! Εἰν' αὐτὸ φαγητὸν δι' ἓνα Ἐρωδιόν! Ν' ἀνοίξω διὰ τόσο μηδαμινὸν πρᾶγμα τὸ ράμφος! Θεὸς φυλάξοι! Τὸ ἤνοιξε διὰ πολὺν μηδαμινώτερον. Τὰ πράγματα ἤλθαν ἔτσι ὥστε δὲν εἶδε κανένα πλέον ψάρι. Τὸν ἔπιασε πείνα· ἔχασσε σὰν τί ὅταν ἦτο ἓνα σαλιγκαράκι.*»

Ὅποια προσωπογραφία! Πότε κομψομένου, πότε κομψομένη, μεγιστὰν ἀνόρεκτος, συβαρίτης μὲ ἀμβλείαν πλέον τὴν γεῦσιν, γαστρίμαργος παραχορτάτος, ἐξωγραφῆθησαν ζωηρότερα καὶ καταπληκτικώτερα; Τίποτε δὲν λείπει. Ὁ σκωπτικὸς γέλως, ὁ περιφρονητικὸς μορφασμός, τὸ στόμα ποὺ κάμνει πούφ! Πρόσωπον τοῦ Μολιέρου δὲν εἶνε πληρέστερον! Ἀλλ' ἀπέναντι τῆς προσωπογραφίας, ἰδοὺ τὸ πρότυπον. Ἀπέναντι τοῦ Ἐρωδιοῦ αὐτοῦ τῆς φαντασίας, ἰδοὺ ὁ ἀληθινὸς Ἐρωδιός. Ἀπέναντι τοῦ Λαφονταῖνου, ἰδοὺ ὁ Βυφφόν.

«*Τὸ πτηνὸν αὐτὸ παρέχει εἰς ἡμᾶς τὴν εἰκόνα ζωῆς ἐμπλέου ὁδύνης, ἀγωνίας, ἐνδεΐας. Μὴ ἔχων ἢ τὴν ἐνέδραν ὡς μόνον βιοτεχνικὸν μέσον, ὁ Ἐρωδιὸς διέρχεται ὥρας, ἡμέρας ὁλοκλήρους εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, ἀκίνητος εἰς βαθμὸν ὥστε ν' ἀμφισβῆλλῃ τις ἂν εἶνε ὃν ζωντανόν. Ἀναγκασμένος νὰ περιμένῃ ἵνα ἡ λεία του ἔλθῃ*

καὶ τῷ προσενεχθῇ ἀφ' ἑαυτῆς καὶ μὴ ἔχων εἰμὴ μίαν μόνην στιγμὴν διὰ νὰ τὴν συλλάβῃ, ὀφείλει νὰ ὑφίσταται μακρὰς νηστείας, καὶ ἐνίοτε ν' ἀποθνήσκῃ ἐξ ἀουτίας. Δὲν ἀντέχει καὶ δὲν ζῇ ἢ διὰ πολλῆς καρτερίας καὶ πολλῆς ἐγκρατείας.

«*Ἀθυμὸς καὶ ἐρημικός, ἐὰν ἐξαιρέσῃ τις τὸν χρόνον τῶν νεοσσῶν, δὲν φαίνεται γνωρίζων καμμίαν τέρπιν, οὐδὲ καὶ τὰ μέσα ν' ἀποφεύγῃ τὴν λύπην. Μὲ τὴν μεγαλειτέραν κακοκαιρίαν, μένει ἀπομονωμένος, ἄστεγος, ἰστάμενος ἐπὶ τοῦ ἐνὸς ποδὸς ἢ ἐπὶ λίθου, παρὰ τὴν ὄχθην ρύακος, ἐπὶ μικροῦ ὑψώματος ἐν τῷ μέσῳ λειμῶνος κατακεκλυμένου. Μένει οὕτως ἐκτεθειμένος εἰς ὅλας τὰς προσβολὰς τοῦ ἀέρος καὶ εἰς τὴν μεγαλειτέραν δριμύτητα τοῦ ψύχους. Οἱ μακρότατοι πόδες του δὲν εἶνε ἢ καλὸδαθρα ἄχρηστα πρὸς δρόμον· μένει ὀρθὸς καὶ ἐν ἀπολύτῳ ἀδρανείᾳ κατὰ τὸ μέγιστον μέρος τῆς ἡμέρας· ἡ φωνὴ του εἶνε ἡχὸς μοναδικός, ξηρός, δξύς καὶ θρηνηδής· καὶ ἐπιπροσθέτως εἰς τὰς δυστυχίας τῆς ἀσθενικῆς του ζωῆς, τὸ κακὸν τοῦ φόβου καὶ τῆς δυσπιστίας φαίνεται ἄνησυχὸν καὶ τρομάζων μὲ τὸ τίποτε».*

Ὅποια ἀντίθεσις! Εἶνε σχεδὸν τρομακτικὴ! Δὲν ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ πιστεύσῃ ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου. Δὲν ἀπομένουν εἰς τὸν Ἐρωδιὸν τοῦ Λαφονταῖνου ἢ μόνον οἱ μακροὶ του πόδες καὶ ὁ μακρὸς του λαιμός. Ὁ Λαβρυγὸρ δὲν ἐπέτυχε τρομερωτέραν ἀντίθεσιν μὲ τὴν ἀντίστοιχον περιγραφὴν τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ πτωχοῦ. Συμβαίνει εἰς τὸν ποιητὴν ὅτι συνέβη καὶ εἰς τοὺς ἠθοποιούς του. Παρ' αὐτῷ, ὡς καὶ παρ' ἐκείνοις, ἐν τῶν δύο προσώπων ἐξαφανίζεται ἐν τῷ ἑτέρῳ ὁ κωμικὸς ποιητὴς ἀπορροφᾷ τὸν μυθογράφον.

[Μετάφρ. Χ. Θ. Δ.]

ΕΡΝΕΣΤΟΣ ΛΕΓΚΟΥΒΕ

ΕΘΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

— Η ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ —

Δέν έχει παρέλθει πολὺς καιρὸς ὅπου τὸ ἑλληνικὸν ἐμπόριον εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἐκυριάρχει. Εἰς ὅλους τοὺς λιμένας καὶ τὰ ἐμπορικά της κέντρα εὐρισκόμενον εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι διηξήγον αὐτὸ μετὰ θαυμαστῆς εὐστροφίας πνεύματος, τοὺς προσεκόμιζεν ἀδρότητα κέρδη. Εἰς τὰς σχέσεις ταύτας μάλιστα τῶν Ἑλλήνων ἐμπόρων μετὰ τῶν Εὐρωπαϊῶν βιομηχάνων καὶ εἰς τὰ ἐξ αὐτῶν ὠφελήματα, ὀφείλεται κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ ἡ ὕλη ἀντοχῇ τοῦ Γένους μας, ἡ ὁποία σπουδαίως συνέβαλεν εἰς τὴν ἐθνικὴν μας ἀποκατάστασιν.

Οἱ Εὐρωπαῖοι πρὸ τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ πολλὰ ἔτη μετ' αὐτὴν δὲν εἰργάζοντο ἐμπορικῶς μόνοι τῶν εἰς τὴν Ἀνατολὴν, ὥπως σήμερον. Ἡ μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀνατολῆς ἐμπορικὴ ἐπικοινωνία διεξήγετο διὰ τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι εἶχον καταστή ἓνα εἶδος μεσοτοίχου, ὅστις ἤρχισε νὰ καταπίπτῃ ἀφ' ἧς στιγμῆς ὁ Κριμαϊκὸς πόλεμος ἔφερε τὴν Εὐρώπην πρὸς τὴν Ἀνατολὴν.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης οἱ μεγάλῃμποροι καὶ οἱ μικρέμποροι τῆς Ἀνατολῆς ἀνέπτυξαν ἀπ' εὐθείας ἐμπορικὰς γνωριμίας μὲ τοὺς Εὐρωπαίους, οἱ ὅποιοι εἶχον τὴν ἔμπνευσιν νὰ ἱδρύνουν τραπεζικὰ καταστήματα διευκολύνοντα ποικιλοτρόπως τὸ ἐμπόριον. Οἱ Ἕλληνες ἐν τῇ ὀξυδερκείᾳ τῶν διειδόντων ἐπαπειλοῦντα αὐτοὺς κίνδυνον, δὲν ἤλλαξαν ὁμῶς καὶ σύστημα ἐργασίας. Ἡ ὀλιγογρία τῶν αὐτῆ, ἡ ἐμμονὴ τῶν εἰς τὰς παλαιὰς ἐμπορικὰς συνηθείας, ἐνῶ ἀφ' ἑνὸς ἐλάττωσε σημαντικῶς τὰ κέρδη τῶν, ἀφ' ἑτέρου ἄφηνεν ἐλεύθερον τὸ πεδῖον εἰς τὰ εὐρωπαϊκὰ πιστωτικὰ ἱδρύματα ὥπως τὸ Crédit Lyonnais, τὸ ὁποῖον διὰ τῶν ὑποκαταστημάτων του κατέκτησεν ὀλόκληρον τὴν Ἀνατολὴν ἀποκομίσαν ἔκτοτε κολοσιαῖα κέρδη.

Ἡ μεταβολὴ αὕτη εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐμπορικῆς συναλλαγῆς, ἡ ἔκλειψις πολλῶν ἑλληνικῶν ἐμπορικῶν οἴκων καὶ τὰ κέρδη τῶν Εὐρωπαϊῶν τραπεζιτῶν δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀφήσουν τοὺς Ἕλληνας νὰ καθυέδουν. Οἱ εὐφύεστεροι ἐξ αὐτῶν κεφαλαιοῦχοι ἤρχισαν νὰ συγκινῶνται καὶ ν' ἀφυπνίζονται ἀπὸ τὸν βαθὺν τῶν λήθαργον. Εἶδον ὅτι ἡ Εὐρώπη βαδίζει ἀλματικῶς, καὶ διὰ νὰ προοδεύσουν καὶ αὐτοὶ ἔπρεπε νὰ κάμουν τὸ ἴδιον. Καὶ τὸ ἔκαναν,

Ἰωάννης Πεσμαζόγλου

ἀλλὰ δυστυχῶς ὅχι κατὰ τρόπον ἐξασφαλίζοντα τελείως τὴν κυριαρχίαν τοῦ ἑλληνικοῦ ἐμπορίου καὶ κεφαλαίου. Εἰς τὰς Ἀθήνας μάλιστα συνεστήθησαν καὶ τράπεζαι ὥπως ἡ Πιστωτικὴ καὶ ἡ Βιομηχανικὴ βραδύτερον, ἀλλὰ διὰ πλείστους λόγους δὲν ἔδωκαν τὰ προσδοκώμενα ἀποτελέσματα.

Μετὰ πάροδον πολλῶν ἐτῶν ὁ Ἀντώνιος Καλέργης συνέλαβε τὸ εὐρὸν σχέδιον τῆς μετατροπῆς τοῦ τραπεζικοῦ οἴκου του εἰς κέντρον δράσεως κατὰ τὸν τύπον τοῦ Crédit Lyonnais. Ἡ «Τράπεζα Καλέργη» μετετράπη τότε εἰς «Τράπεζαν Ἀθηνῶν» καὶ ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου τοῦ 1894 ἤρχισε τὰς ἐργασίας της κατὰ τρόπον παρέχοντα ὅλας τὰς ἐγγυήσεις ὅτι ἡ πρόοδος της ἦτο ἐξασφαλισμένη. Ἀναμφιβόλως αἱ ἐργασίαι της κατ' ἀρχὰς δὲν εἶχον τὴν σημερινὴν εὐρύτητα, ἀλλὰ δὲν ἦτο μικρὸν τὸ γεγονός ὅτι ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους οἱ δημοσιευθέντες ἰσολογισμοὶ ἐπέτρεψαν εἰς τὸν κ. Καλέργην καὶ τοὺς συνδιευθυντὰς τῆς Τραπεζῆς νὰ ἐπεκτείνουν τὰς ἐργασίας τῶν διὰ τῆς ἱδρύσεως ὑποκαταστημάτων εἰς τὰ ἐμπορικώτερα κέντρα τῆς Ἑλλάδος. Ἐν τούτοις μεθ' ὅλας τὰς προόδους της καὶ τὴν γενικὴν συμπάθειαν μετὰ τῆς ὁποίας τὴν περιέβαλεν ὁ ἐμπορικὸς κόσμος, μέχρι τοῦ 1897 τοῦλάχιστον, οὐδεὶς ἀκόμη ἠδύνατο νὰ προΐδῃ τὴν ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν μεγάλην ἐξέλιξιν της.

Ἡ ἀληθὴς πρόοδος τῆς Τραπεζῆς Ἀθηνῶν

σημειοῦται ἀπὸ τῆς στιγμῆς ὅπου ἀνεμίχθη εἰς τὰς ἐργασίας της ὁ Ἰωάννης Πεσμαζόγλου. Συγχωνεύσας τὸν ἴδιον ἐν Αἰγύπτῳ τραπεζικὸν οἶκον μετὰ τῆς Τραπεζῆς Ἀθηνῶν, ὁ ὀξυδερκὴς τραπεζίτης ἱδρυσεν ὑποκατάστημα αὐτῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τοῦ ὁποίου ἀνέλαβε καὶ τὴν διεύθυνσιν. Ὁ προσεταιρισμὸς οὗτος τοῦ εὐφυοῦς τραπεζίτου ἐχαιρετήθη εὐφροσύνως, διότι καὶ οἱ γνωρίζοντες ἐκ τοῦ συνέργου καὶ οἱ μὴ γνωρίζοντες αὐτὸν ὠσφράνθησαν τὸν λέοντα. Ἡσθάνθησαν ὅτι μία δύναμις διωχευέθη εἰς τὴν Τράπεζαν ὅχι μόνον ἐκ τῆς ἀξήσεως τῶν κεφαλαίων τὰ ὁποῖα ἀπὸ 2750000 δραχμῶν ἀνῆλθον εἰς ἑξ ἑκατομμύρια κατὰ τὸ 1899, ἀλλ' ἐκ τῆς ὁργανωτικῆς δεξιότητος τῆς εἰσελθούσης εἰς αὐτήν.

Καὶ πράγματι ἡ εἵσοδος τοῦ Πεσμαζόγλου εἰς τὴν Τράπεζαν ὡς γενικοῦ διευθυντοῦ πλεόν κατὰ τὸ 1900 μὲ συμβοηθὸς καὶ συνδιευθυντὰς τοὺς κ. κ. Ζαφείριον Μάτσαν καὶ Ἰορδανόπουλον, ἦτο ἀρκετὴ ὥστε αἱ ἐργασίαι της

Ζαφείριος Μάτσας

Γενικὸς Διευθυντὴς τῆς Τραπεζῆς Ἀθηνῶν

νὰ ἐπεκτείνωνται καὶ τὰ κεφάλαια της ν' αὐξάνωνται ὁλοέν. Τὰ ἑξ ἑκατομμύρια τοῦ 1899 ἔγιναν δέκα κατὰ τὸ 1900 διὰ νὰ φθάσουν εἰς εἴκοσιν ἑκατομμύρια μετὰ μίαν τετραετίαν καὶ εἰς πενήνκοντα σήμερον, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἀποθεματικῶν, μὲ τὴν συγχώνευσιν τῆς Βιομηχανικῆς Τραπεζῆς. Κατὰ τὸ διάστημα τῶν τελευταίων ἐτῶν ἡ Τράπεζα ποικιλοτρόπως εὐηργέτησε τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν τῆς χώρας.

Τοιοιτοτρόπως διὰ τῆς δράσεως τῶν διευθυνόντων καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ κοινοῦ αἱ ἐργασίαι τῆς Τραπεζῆς ἤϋξανον τόσον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὅσον καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὅπου ἱδρύνοντο καὶ νέα ὑποκαταστήματα. Οἱ Ἕλληνες τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἰδίως τῆς Ἀνατολῆς ἐχαιρέτησαν μὲ χαρὰν τὴν νέαν ἐξάπλωσιν τῆς Τραπεζῆς. Ἐγνώριζον καὶ γνωρίζουν ὅτι πλησίον της εὐρίσκουν τὸν ἀντλήπτορα τῶν πολλὰ λαπλῶν συμφερόντων των. Διότι ἡ πρόοδος τῶν ἐργασιῶν μιᾶς τραπεζῆς ἑλληνικῆς εἶνε ἔμμεσος οἰκονομικὴ πρόοδος τῆς χώρας. Αὐτὴ δίδει διὰ τῆς ὑποστηρίξεως της τὴν ὥθησιν εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ ἐνδυναμώνει τὴν βιομηχανίαν τῆς ὁποίας τόσῃν ἔχομεν ἀνάγκην.

Ἡ σύντονος καὶ νεωτεριστικὴ δράσις τῆς διευθύνσεως τῆς ὁποίας ἔχομεν πολλὰ δείγματα, ἔκαμεν ὥστε ἡ πίστις τῆς Τραπεζῆς ν' ἀπλωθῇ καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ νὰ εἰσαχθῶν εἰς τὰ χρηματιστήρια τῶν Παρισίων καὶ τῆς Αἰγύπτου αἱ μετοχαὶ της. Συγχρόνως ἐγίνετο καὶ ἡ ἱδρυσις ὑποκαταστήματος εἰς τὸ Λονδίνον, κύριον σκοπὸν ἔχοντος τὴν βοήθειαν τοῦ ἑλληνικοῦ σταφιδεμπορίου, τὸ ὁποῖον ἀπροστάτευτον διεξήγετο ὅλως τυχαίως καὶ μὲ μέγιστα διὰ τοὺς Ἕλληνας ἐξαγωγεῖς ἔξοδα.

Εἰς τὴν Ἀνατολὴν ὅπου ὁ Ἑλληνισμὸς παλαίει ἐναντίον τόσων ξένων ἐπιρροῶν, κατεβλήθη ἡ αὐτὴ φροντίς πρὸς ἱδρυσιν ὑποκαταστημάτων, τῶν ὁποίων ἡ διεύθυνσις ἀνετέθη εἰς ἀνδρας διορατικοὺς καὶ ἐμπειροῦς. Εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν ὁ κ. Ἰωαννίδης, γενικὸς διευθυντὴς τῶν ὑποκαταστημάτων τῆς Αἰγύπτου. Εἰς τὴν Σμύρνην οἱ κύριοι Ἀλεξάνδρου καὶ Μπόσκοβικ μεθοδικώτατοι καὶ ἐμπειρότατοι τῆς ἀγορᾶς καὶ τοῦ ἐμπορίου. Εἰς τὴν Θεσσαλονίκην οἱ κ. κ. Ρουσὲν καὶ Χρυσάφης. Εἰς τὴν Κων/πολιν οἱ κ. κ. Στέφανος Πεσμαζόγλου καὶ Πέτρος Βασιλόπουλος λεπτότατοι εἰς τὴν ἀντίληψιν τῆς ἀποστολῆς των. Τὸ ἐν Κων/πόλει μάλιστα ὑποκατάστημα, τὸ ὁποῖον ἔχει καὶ πρακτορεῖον εἰς τὴν Σταμπούλ, κάμνει ἀπὸ τίνος χρόνου αἰσθητὰς προόδους μολονότι συναγωνίζεται πρὸς μεγάλα πιστωτικὰ ἱδρύματα. Τελευταίως ἱδρύθη καὶ εἰς τὴν Πάριον πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ δικτύου τῆς Κρίτης. Ὡσαύτως εἰς τὸ Χαρτόνι ὅπου τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον ἀκμάζει, καὶ πρὸ ἐνὸς μηνὸς εἰς τὴν Καβάλλαν μὲ διευθυντὴν τὸν κ. Γρηγοριάδην.

Τὸ οὐσιαστικώτερον ὅλων εἶνε ὁ διπλασιασμὸς τοῦ ἐταιρικοῦ κεφαλαίου διὰ

τῆς συγχωνεύσεως τῆς Βιομηχανικῆς Τραπεζῆς, καθόσον ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν παρουσιάζεται μὲ κεφάλαιον τεσσαράκοντα ἑκατομμυρίων δραχμῶν καὶ ἀποθεματικὸν σχεδὸν δέκα ἑκατομμυρίων. Καὶ ὁ διπλασιασμὸς αὐτὸς τῶν κεφαλαίων τῆς ὅχι μόνον τῆς δίδει τῶρα τὰς ἀπαιτουμένας δυνάμεις διὰ νὰ συμπληρώσῃ τὸ δίκτυον τῶν ὑποκαταστημάτων τῆς εἰς τὴν Ἀνατολήν, τὰ ὁποῖα θὰ συντρέξουν ποικιλοτρόπως τὸ ἑλληνικὸν ἐμπόριον, ἀλλὰ θὰ συντελέσῃ καὶ εἰς τὴν ἐξεύρεσιν νέων τραπεζικῶν συνδυασμῶν πρὸς προαγωγὴν τῶν οἰκονομικῶν συμφερόντων τῆς χώρας.

Ὑπὸ τοιούτων ἰδεῶν δράσεως κατεχομένη ἡ διεύθυνσις τῆς Τραπεζῆς προέβη καὶ εἰς τὴν μεταρρύθμισιν τοῦ καταστατικοῦ τῆς, κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε ἡ θεραπεία τῶν ἐσωτερικῶν ἀναγκῶν τοῦ τόπου νὰ εἴναι ἀμεσώτερα. Πρὸ παντὸς τὸ ζήτημα τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐνεργεῖν δάνεια ἐπὶ ὑποθήκῃ ἀκινήτων κτημάτων εἰς κλίμακα εὐρύτεραν παρ' ὅ,τι ἐνεργεῖτο μέχρι σήμερον, ἠκούσθη μετ' ἀληθοῦς εὐχαριστήσεως. Εἶνε δὲ πασίγνωστον πῶς μία τοιαύτη εὐκολία παρεχομένη πρὸς τοὺς κτηματίας, θὰ ἐπιδράσῃ γενικώτερον καθόσον τὴν εὐεργετικὴν παροχὴν τῶν δανείων θὰ τὴν αἰσθανθοῦν πρῶται αἱ γεωργικαὶ τάξεις αἱ ὁποῖαι τόσον ἀσπλάχνως ἔχουν ἐγκαταλειφθῇ παρὰ τῆς ἐπισήμου πολιτείας εἰς τοὺς κατὰ τόπους τοκογλύφους οἵτινες ἀπομυζοῦν τὴν ἱμάδα τῶν μόχθων τῶν.

Θὰ ἤθελα νὰ ὁμιλήσω μὲ ὀλιγώτερα λόγια καὶ μὲ περισσοτέρους ἀριθμούς. Ἀλλ' ἡ ἀνάληψις τῶν ἰσολογισμῶν τῆς Τραπεζῆς ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς εἶνε ἔργον δυσχερὲς καὶ ἀπαιτεῖ σελίδας ὁλοκλήρους. Ἐγὼ ἐπεθύμουν νὰ δώσω ἔδῳ ἀπλῶς μίαν σκιαγραφίαν τῆς Τραπεζῆς. Κάτι τι ἀπὸ τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν δρασίαν τῆς, ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς τὴν πλήρη ρώμης καὶ μέλλοντος. Τὴν εὐρωστίαν τῆς μάλιστα αὐτὴν τὴν ἔδειξε τελευταίως μὲ τὸν θάνατον τοῦ Πεσμαζόγλου. Τὸ ἔργον ἐκείνου ἦλθε νὰ τὸ συνεχίσῃ ὁ συνεργάτης του κ. Ζαφείριος Μάτσας, ὅστις τὸν διεδέχθη εἰς τὴν γενικὴν διεύθυνσιν τῆς Τραπεζῆς. Διότι εἶνε ἀναμφισβήτητον γεγονός ὅτι ἐκεῖνο ποῦ συνελάμβανεν ὁ Πεσμαζόγλου μέγα καὶ τολμηρόν, ἐξετέλει καὶ ἐυσστηματοποιεῖ ὁ μορφωμένος καὶ θετικὸς νοῦς τοῦ κ. Μάτσα, ἕνας νοῦς ἀνοιγμένος εἰς τοὺς ὁρί-

ζοντας τοῦ νεωτέρου πνεύματος, νοῦς μεγαλοῦδεάτου καὶ θετικιστοῦ συγχρόνως. Καὶ ὁ κ. Μάτσας συμπαθὴς πάντοτε καὶ μειλίχιος, εἶνε ἐκ τῶν νέων ἀνδρῶν, ποῦ παρακολουθοῦν μὲ ἐπιμέλειαν τὴν σύγχρονον σκέψιν, ποῦ δὲν φοβοῦνται τὴν ἐργασίαν καὶ ὁ ὁποῖος, κατὰ τὴν ἔκφρασιν Ἀθηναίου τραπεζίτου, σκέπτεται μέγала καὶ συνεπῶς δρᾷ μεγάλως καὶ μάλιστα μὲ τόλμην πλέον συνετὴν ἣτις ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀσφαλῆ ἐπιτυχίαν.

Τοιαῦται ἐπιτυχίαι τῶν ἑλληνικῶν τραπεζῶν εἶνε ἕνα βῆμα ἀρχετὰ μεγάλον οἰκονομικῶς, ἕνα βῆμα τὸ ὁποῖον ὑπὸ τὴν ἐποψιν τοῦ πολιτισμοῦ εἶνε σημαντικόν, διότι ἐνῶ ἐσωτερικῶς ἡ χώρα ἀνακουφίζεται χρηματικῶς καὶ τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία προοδεύει, ἔξωτερικῶς ἡ φήμη τῆς ἐδραιούται ὡς χώρας παρεχούσης ὅλας τὰς ἐλπίδας πρὸς ἔντιμον δρᾶσιν εἰς τὴν Ἀνατολήν.

Τῆς δράσεως αὐτῆς σήμερον περισσότερον ἢ ἄλλοτε ἔχομεν ἀνάγκην παντοῦ ὅπου ὑπάρχει Ἑλληνισμός. Τὰ ἑλληνικὰ κεφάλαια δὲν εἶνε ὀλίγα. Ἀπλωνόμενα καταλλήλως εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν θὰ συντελέσουν εἰς τὸν οἰκονομικὸν σύνδεσμον τοῦ ἔθνους ὅστις θὰ προσφέρῃ μεγίστας ὑπηρεσίας εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν. Γνωρίζω ὅτι πλεῖστα κεφάλαια ἑλληνικὰ εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ἀποτελοῦν τὴν ρώμην ξένων τραπεζῶν. Μὲ τοῦτο δὲν θέλω νὰ εἶπω ὅτι χάνονται καὶ ὅτι δὲν αὐξάνουν πρὸς ὄφελος τῶν κατόχων τῶν, ἀλλὰ μεθ' ὅλα ταῦτα δὲν συντελοῦν εἰς τὴν ἐθνικὴν πρόοδον. Εἰς τὰς ξένας αὐτὰς τραπεζὰς δὲν ἐργάζονται Ἕλληνες ὑπάλληλοι, οὔτε ὑποβηθεῖται δι' αὐτῶν ἡ ἑλληνικὴ βιομηχανία. Ἀπεναντίας προβάλλονται μυρία ὅσα προσκόμματα εἰς τὴν πρόοδον καὶ τὴν ἐπικράτησιν τῶν Ἑλλήνων οἱ ὁποῖοι ἀγωνίζονται τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς ὑπεροχῆς τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς.

Ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος εἶνε δύσκολον ν' ἀντιληφθῇ κανεὶς κατὰ πόσων ἐχθρῶν παλαίουν αἱ ἑλληνικαὶ τράπεζαι εἰς τὸ ἔξωτερικόν. Ἀλλ' ὅταν μεταβῇ κανεὶς εἰς τὰς χρηματαγοράς τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Αἰγύπτου, τότε βλέπει πῶς δίδονται αἱ οἰκονομικαὶ μάχαι τῶν ξένων ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων καὶ μὲ πόσῃ δυνάμει καὶ εὐστροφίᾳ πνεύματος ἀγωνίζονται τὰ ἑλληνικὰ κεφάλαια διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν νίκην.

ΠΕΤΡΟΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗΣ

ΣΚΙΤΣΟ Ν. ΑΥΤΡΑ

ΤΩΡΙΝΑ ΚΑΙ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ

ΟΙ ΓΑΜΟΙ ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΗΠΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ. — Η ΠΡΩΤΗ ΗΓΕΜΟΝΙΚΗ ΝΥΜΦΗ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. — Ο ΓΑΜΟΣ ΚΑΙ Η ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΗΣ ΑΜΑΛΙΑΣ

Ο Έλληνικός δυναστικός οίκος ἀπλώνεται ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ ἀφοῦ ἐρριζώθη καλὰ εἰς τὸν τόπον, τώρα πυκνώνεται διαρκῶς καὶ τινάσσει γύρω βλαστοὺς δυνατοὺς καὶ χυμώδεις. Ἡ λεπτή καὶ μυώδης κατασκευὴ τοῦ βασιλέως Γεωργίου καὶ ὁ εὐρωστός οργανισμὸς τῆς βασιλίσσης Ὀλγας συνεδυσάθησαν εἰς ἓνα ἀπὸ ἐκείνους τοὺς ἀρμονικοὺς συνδυασμοὺς εἰς τοὺς ὁποίους οἱ φυσιολόγοι ἀποδίδουν τὴν εὐτυχίαν τῶν οἰκογενειῶν καὶ τῶν φυλῶν. Καὶ ἀφοῦ ἔγιναν ἀφθονα καὶ γερά τὰ παιδιὰ τῶν δύο γονέων, αὐξάνονται τώρα εὐρωστοὶ καὶ ὑγιεῖς οἱ ἀπόγονοι, καὶ πυκνώνεται τὸ φύλλον καὶ ἡ ἀνθισις τοῦ ὠραίου Ἑλληνικοῦ δυναστικοῦ δένδρου. Ὁ πρίγκηψ Γεώργιος αὐτὰς τὰς ἡμέρας προσθίγει εἰς τὴν εὐλογημένην οἰκογένειαν μίαν ξένην νύμφην ἣς ὅποια θὰ μᾶς φέρῃ καὶ αὐτὴ μεθαύριον τὰ παιδιὰ της. Καὶ ὁ πρίγκηψ Χριστόφορος βλέπει ἤδη ἐρχομένην τὴν σειρὰν του, καὶ ὁ πρίγκηψ Γεώργιος ὁ υἱὸς τοῦ Διαδόχου πλησιάζει ὁλονὲν εἰς τὴν ἰδικήν του.

Καὶ αἱ χαρὰι ἐξακολουθοῦν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν αὐλὴν συχνὰ καὶ ἀδιάσπαστοι, διαδεχόμενοι ἡ μία τὴν ἄλλην. Ἄν εἶναι ἀλήθεια εὐτυχία διὰ τὸν ἄνθρωπον αὐτὴ ἡ συναισθησις τῆς ἐκπληρώσεως ἑνὸς προορισμοῦ, τοῦ μεγάλου προορισμοῦ τῆς διαιωνίσεως τοῦ εἶδους, ὀλίγοι ἄνθρωποι θὰ ἤμπορουν νὰ κυττάξουν τόσον εὐχαριστημένοι τὴν ζωὴν ποὺ ἐπέρασαν, ὅσον ὁ δροσερώτατος αὐτὸς πάππος ὁ ὁποῖος εἰς ἡλικίαν ἀκόμῃ τελείας σωματικῆς καὶ διανοητικῆς καὶ ψυχικῆς ἀκμῆς βλέπει γύρω του εἰκοσι πέντε ὥραϊα βλαστάρια τοῦ εὐχύμιου του κορμοῦ.

Τώρα πάλιν αἱ Ἀθῆναι ἐφορτάζουν ἓνα ἡγεμονικὸν γάμον, καὶ ὁ λαὸς ποὺ ἔπλασε τοὺς πατριαρχικοὺς βασιλεῖς τῶν Μυσηνῶν καὶ τοῦ Ἀργεῖος, αἰσθάνεται τὴν χαρὰν ποὺ αἰσθάνεται κάθε λαὸς ἔχων τὸ αἰσθημα τῆς οἰκογενείας βαθὺ καὶ ἀπρόσβλητον ὅσον ὁ Ἑλληνικός.

Καὶ ὅμως δὲν ἦσαν πάντοτε τόσον εὐχάριστα τὰ βασιλικά γερονότα αὐτοῦ τοῦ εἶδους εἰς τὰς Ἀθῆνας. Ἡ Ἑλλὰς ἡ ὁποία ἔχει τώρα μίαν ἀπὸ τὰς εὐτυχεστέρων βασιλικῶν οἰκογενείας τῆς Εὐρώπης, εἶχε πρὶν ἀκριβῶς τὴν δυστυχεστέραν. Καὶ ἡ πρώτη Ἑλληνικὴ ἡγεμονικὴ νύμφη ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθῆνας ὑπὸ περιστάσεις πολὺ διαφορετικὰς.

Ὁ Ὀθων ἔπειτα ἀπὸ ἓνα περαστικὸν ἔρωτα μετὰ τὴν κόρην τοῦ Ἀρμαντεργ, — ἡ ὁποία ἔπειτα ἀπὸ τὸ ὄνειρον ἑνὸς βασιλικοῦ γάμου κατέληξεν εἰς τὴν πραγματικότητά συνδέσμου μετὰ ἓνα ἀπλοῦν διπλωμάτην τὸν Κατακουζηνὸν — ἀπεφάσισε πλέον νὰ νυμφευθῇ. Καὶ τὴν προμήθειαν τῆς νύμφης τὴν ἀνέλαβαν προθύμως αἱ Δυνάμεις τῶν ὁποίων ἡ προθυμία ἐβάρυνε τότε ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος.

Περίεργον εἶναι ὅτι ὁ πρῶτος Ἑλλήνων βασιλεὺς παρ' ὀλίγον νὰ λάβῃ σύζυγον Γαλλίδα πριγκίπισσαν. Ὁ ἐν Ἀθῆναις πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας Ρουάν ἐνῆργει ὑπὲρ τῆς πριγκίπισσας Κλημεντίνης κόρης τοῦ Καρόλου Βουρβόνου. Ἡ πριγκίπισσα Κλημεντίνη ἐθεωρεῖτο μία τῶν ὠραιότερων πριγκίπισσῶν τῆς Εὐρώπης, πολὺ μορφωμένη, εἶχε δὲ γνωρισθῇ μετὰ τὸν Ὀθωνα εἰς τὸ ταξίδι τὸ ὁποῖον εἶχε κάμῃ ὁ Βασιλεὺς πρίγκηψ εἰς τὴν Ἰταλίαν μετὰ τὴν μητέρα του, ὅταν ἦτο ἀκόμῃ νεανίας.

Ἡ εἰδησις τῆς προτάσεως αὐτῆς ἔθεσεν εἰς κίνησιν τὸ ἐν Ἀθῆναις φιλελληνικὸν κόμμα, ἡ δὲ ἐν Παρισίοις μικρὰ ἑλληνικὴ παροικία ἐκηρύχθη φανερά ὑπὲρ τοῦ γάμου αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ οἱ Βουρβόνοι φαίνεται ὅτι ἐπεξήτουν τὸ συνοικέσιον, ἡ δὲ νεαρὰ πριγκίπισσα τὸ ἐθεώρει πλέον τόσον βέβαιον ὥστε ἐξήτησε νὰ μάρη τὴν ἑλληνικὴν καὶ ἐπῆρε μάλιστα διδάσκαλον τὸν ἐν Παρισίοις σπουδάζοντα Ἑλληνα ἐκ Σαντορίνης Δεκιγγάλλαν.

Ἀλλὰ ταυτοχρόνως μετὰ τὴν Γαλλίαν εἰργάζετο καὶ ἡ Ρωσσία καὶ ἐπρότεινε τὴν Μ. Δούκισσαν Ὀλγαν κόρην τοῦ αὐτοκράτορος Νικολάου, διὰ τὴν ὁποίαν ἐστάλη ἐπίτιδες εἰς τὰς Ἀθῆνας ὁ κόμης Στρογοπόφ, διὰ νὰ κατορθώσῃ συνεννοούμενος μετὰ τὸν Κατακουζηνὸν πρέσβυν τῆς Ρωσσίας εἰς τὰς Ἀθῆνας, νὰ ἐπιβάλουν τὴν Ὀλγαν εἰς τὴν προτίμησιν τοῦ Ὀθωνος.

Ἐν τούτοις καὶ τὰ δύο αὐτὰ συνοικέσια ἀπέτυχαν. Ἡ Μ. Δούκισσα Ὀλγα ἐφόβιζε τὸν βασιλεῖα Λουδοβίκον, πατέρα τοῦ Ὀθωνος, ὁ ὁποῖος ἔτρεφε μὴπως ὁ υἱὸς του παρασυρθῇ πρὸς τὴν Ὀρθοδοξίαν. Ἡ Γαλλίς πριγκίπισσα τοῦ ἐγεννοῦσε φόβους ἀναλόγους. Ὁ Λουδοβίκος ἠθέλε νύμφην ἡ ὁποία πρὸ παντὸς νὰ εἶναι γερμανίς. Καὶ τὰ δύο συνοικέσια ἐγκατελείφθησαν. Δὲν γνωρίζω τί ἀπέγινεν ἡ Μ. Δούκισσα Ὀλγα. Ἀλλὰ διὰ τὴν πριγκίπισσαν Κλημεντίνην εἶναι γνωστὸν ὅτι ἀπέθανε ἀπὸ τὴν ἐπιδημίαν τοῦ τύφου ἡ ὁποία ἔκαμε καταστροφὰς εἰς τὸ Παρίσι κατὰ τὸ 1839 δηλαδή τέσσαρα ἔτη μετὰ τὴν ματαίωσιν τοῦ συνοικεσίου. Λέγουσι ὅτι ἡ Γαλλίς πριγκίπισσα εἶχεν αἰσθανθῇ ζωηρότατον αἰσθημα πρὸς τὸν Ὀθωνα καὶ ὅτι ἡ ἀποτυχία τοῦ γάμου τὴν ἐλύπησε τόσον ὥστε ἡ ὑγεία της ἐκλονίσθη σπουδαίως καὶ παρεσκεύασε τὸ ἔδαφος εἰς τὸν τύφον.

Ὁ Λουδοβίκος ἐν τῷ μεταξὺ ἀπεφάσισε ν' ἀναλάβῃ ὁ ἴδιος τὴν ἐξεύρεσιν νύμφης διὰ τὸν υἱόν του. Καὶ ἀφοῦ ἦλθεν ὁ ἴδιος εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ νὰ ματαιώσῃ τὰ σχέδια τῶν ἐνδιαφερομένων, ἀπεφασίσθη νὰ φύγῃ αὐτὸς πρῶτον, νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ δὲ ὀλίγον ἀργότερα ὁ Ὀθων διὰ ν' ἀνταποδώσῃ δῆθεν τὴν ἐπισκεψίν, τότε δὲ νὰ γίνῃ ἡ ἐκλογὴ τῆς νύμφης. Οὐδεὶς ἐν τῷ μεταξὺ ἔμαθεν ὅτι ἐμελετᾶτο συνοικέσιον, καὶ ὁ Ὀθων ἀναχωρῶν ἀπὸ τὰς Ἀθῆνας δὲν ἠσθάνθη τὴν παραμικρὰν ὑποχρέωσιν νὰ γνωστοποιῇ εἰς τὴν Κυβερνήσιν του ὅτι πηγαίνει νὰ εὕρῃ τὴν μέλλουσαν βασιλίσσαν τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Ὀθων, ἀπὸ ἐβδομάδων ἤδη εἰς τὴν Βαυαρίαν, δὲν εἶχε γράψῃ κανὲν εἰς τὴν Κυβερνήσιν του οὔτε περὶ τῆς ἀφίξεώς του ἐκεῖ οὔτε περὶ τῶν σχεδίων του. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν ἔξευρε ποῦ εὐρίσκειται ὁ βασιλεὺς καὶ μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ταξιδιδῶνται Ἑλληνες ἐπιστρέφοντες ἀπὸ τὴν Εὐρώπην ἐδίδαν πληροφορίας ὅτι ὁ βασιλεὺς εὐρίσκειται εἰς τὴν Βαυαρίαν πλησίον τοῦ πατρὸς του.

Ἐξάφνα περὶ τὰ μέσα Νοεμβρίου ἐπιστολὴ τοῦ Ὀθωνος διέτασσε τὴν γραμματεῖαν ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν «νὰ εὐπρεπίσῃ τὰ ἀνάγκοι διὰ τὴν ἀφίξιν τῆς βασιλίσσης» καὶ νὰ ἐνοικιάσῃ τὰς πέριξ οἰκοδομὰς διὰ τὴν ἀκολουθίαν της. Ἡ εἰδησις ἔπεσε ὡς βόμβα εἰς τὰς Ἀθῆνας καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπεδόθησαν εἰς μαντικὸν ὑπολογισμὸν διὰ νὰ εὕρουν ποῖα ἦτο ἡ νύμφη. Καὶ ἀγνωστον πῶς, ὑπετέθη κατ' ἀρχὰς ὅτι ὁ Ὀθων

ἐνυμφεύθη τὴν νεαρὰν πριγκίπισσαν Μαρίαν τῆς Βυρτεμβέργης. Ἰσως εἰς τὴν ὑπόνοιαν ταύτην ἔδωκεν ἀφορμὴν τὸ γεγονός ὅτι ὁ βασιλεὺς ἔμεινεν ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα εἰς τὴν ἐξοχικὴν ἐπαυλὶν τοῦ πατρὸς της, εἰς τὸ Κλίξ.

Μετὰ ἓνα ὁλοκληρὸν μῆνα αἱ ἐφημερίδες τῆς 18 Δεκεμβρίου τοῦ 1836 ἀνήγγειλαν ξηρότατα, χωρὶς καμμίαν λεπτομέρειαν, χωρὶς νὰ δίδεται εἰς τὴν εἰδησιν καμμία ἐξαιρετικὴ σημασία, ὅτι «ὁ Βασιλεὺς Ὀθων ἐτέλεσεν ἐν Ὀλδεμβούργῳ τοὺς γάμους του μετὰ τῆς πριγκίπισσας Μαρίας, τὴν 7 ὥραν τῆς 10 Νοεμβρίου».

Καὶ οἱ βαθύτερα μελετήσαντες τὴν ἱστορίαν τῆς πρώτης δυναστείας καὶ ἀκόμῃ καὶ ἐκείνοι ποὺ ἐξησαν πολὺ πλησίον τῶν βασιλέων, δὲν κατώρθωσαν ποτὲ νὰ ἐξηγήσουν τὴν μυστικότητα τοῦ βασιλικοῦ γάμου. Αὐτὴ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν ἔλαβεν ἐπὶ τὴν ἀγγελίαν τὴν ὥφειλεν εἰς τοὺς σπουδάζοντας τότε εἰς τὸ Μονάχον νέους Ἑλλήνας. Καὶ τὸ σπουδαιότερον: οὔτε αὐτὴ ἡ Ἀγγλικὴ πρεσβεία τῶν Ἀθηνῶν, ἡ ὁποία ἐνδιεφερέτο ἀμέσως, καὶ ἡ ὁποία εἶχεν ἤδη κηρύξῃ φανερά τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Ὀθωνος, κατώρθωσε νὰ μάρη τίποτε πρὶν.

Ἀργότερα ὅταν οἱ βασιλεῖς κατήρχοντο εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐγνώσθησαν μερικαὶ ἀσημαντοὶ λεπτομέρειαι τοῦ γάμου, ὅτι τὸ μυστήριον ἐτελέσθη εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Μαξιμιλιανῶ, χωρὶς καμμίαν ἐπισημότητα, ὅτι οἱ νεόνυμφοι τὰς πρώτας ἡμέρας μετὰ τὸν γάμον τὰς ἐπέρασαν εἰς μίαν ἐξοχικὴν ἐπαυλὶν τοῦ Ὀλδεμβούργου καὶ μόλις τὰς 6 Δεκεμβρίου ἐπέστρεψαν εἰς τὸ Μονάχον, ὅπου ἀκόμῃ ἐτηρήθη μυστικὸς ὁ γάμος. Οἱ ἐκεῖ παρεπιδημοῦντες Ἑλληνες μόλις μετὰ τέσσαρας ἢ πέντε ἡμέρας τὸ ἔμαθαν.

Ἐβδομάδες δύο ἢ τρεῖς ἐπέρασαν χωρὶς καμμίαν εἰδησίαν περὶ τοῦ νέου βασιλικοῦ ζεύγους καὶ μόλις τὸν Ἰανουάριον ἀνήγγελλε ὅτι ἡ νέα βασιλίσσα ἔλαβε τὸ ὄνομα Ἀμαλία καὶ ὅτι τὰ ἐκ τοῦ γάμου τέκνα τὰ μὲν ἄρρενα θὰ εἶναι ὀρθόδοξα τὰ δὲ θήλεα διαμαρτυρόμενα. Ἐπίσης ὁ Καζαμίας τοῦ 1837 εἶχε κατορθώσῃ νὰ ξετρυπώσῃ μερικὰς πληροφορίας περὶ τῆς νύμφης. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εἰδοποιεῖτο ὅτι αὐτὴ ἦτο κόρη τοῦ Μ. Δουκὸς τοῦ Ὀλδεμβούργου Φρειδερίκου Αὐγούστου καὶ τῆς ἀποθανούσης πριγκίπισσας Ἀδελαΐδος, ὅτι ἐγεννήθη ἐν Ὀλδεμβούργῳ τὴν 27 Δεκεμβρίου 1818, ὅτι ἡ μήτηρ της κατήγετο ἐκ τοῦ Σουηδικοῦ οἴκου τῶν Βάζα καὶ ὅτι ἡ νέα βασιλίσσα τῆς Ἑλλάδος ἦτο «νεῆνις χρηστοῦ καὶ περικαλλῆς».

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εἰς τὸν ὁποῖον ὁ βασιλεὺς του δὲν κατεδέχθη κανὲν ἀναγγελίαν τοὺς γάμους του, δυσχερестήθη κατὰ τοῦ Ὀθωνος ἀλλὰ δὲν τοῦ ἐκράτησε κακίαν. Καὶ ὅταν ἐγνώσθη ὅτι οἱ βασιλεῖς ἤρχοντο πλέον εἰς τὰς Ἀθῆνας ἡ πρωτεύουσα ἐτοιμασθῇ νὰ τοὺς ὑποδεχθῇ μετὰ τὴν ἐρημίτητα λαοῦ ἀφωσιωμένου εἰς τὸν θρόνον. Ἐως νὰ κτισθῶν τ' Ἀνάκτορα τῶν ὁποίων τὸν θεμέλιον λίθον εἶχε θέσῃ ὁ βασιλεὺς Λουδοβίκος, ὡς ἀνάγκοι θὰ ἐχρησίμευαν ἡ οἰκία Ἀφθονίδου, εἰς τὸν κήπον τοῦ Κλωνθμῶνος, ἡ καλλιτέρα σχεδὸν οἰκία τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ἡ στοιχειώδης διακόσμησις ἡ ὁποία ἔπρεπε νὰ γίνῃ διὰ τὴν ὑποδοχὴν ἀνετέθη εἰς τὸν Βαυαρὸν ἀρχιτέκτονα Κλέτσε καὶ ἐργάτας Βαυαροὺς καὶ Ἑλλήνας. Εἰς τὴν ὁδὸν Πειραιῶς καὶ τὴν ὁδὸν Ἐρμού ἐτοπο-

θετήθησαν ἱστοὶ μετὰ σημαίας καὶ δάφνας, πρὸ τῆς Ἀγίας Εἰρήνης δὲ ἐχαράχθη πλατεία ἡ ὁποία διεκοσμήθη καὶ αὐτὴ μετὰ δάφνας καὶ μυρσίνας. Ἡ Κυβέρνησις ἐμοίρασεν εἰς τὰς οἰκίας τῶν δύο δρόμων σημαίας καὶ ὁ Κλέτσε ἔκαμε καὶ σχέδιον φωταγωγῆσεως τῆς Ἀκροπόλεως διὰ φανῶν ἐλαίου. Τὰ βάσανα τῆς Ἀκροπόλεως εἶχαν ἀρχίσῃ ἀπὸ τότε. Δυστυχῶς ἡ φωταγωγῆσις ἀπέτυχε διότι ὁ πνέων σφοδρότατος τὴν νύκτα ἄνεμος ἔσβυνε τὰ φῶτα καὶ ὅλα τὰ προστατευτικὰ μέτρα τὰ ὁποία ἐσοφίσθη καὶ ἔλαβεν ὁ βαυαρὸς ἀρχιτέκτων.

Τὴν 2 Φεβρουαρίου κατέπλευσεν εἰς τὸν Πειραιᾶ ἡ Ἀγγλικὴ φρεγάτα «Πότλαντ» φέρουσα τοὺς βασιλεῖς. Ἡ ἀστυνομία πληροφορηθεῖσα ἡ — ὅπερ πιθανώτερον — ὑποπτεύσασα ὅτι δυσχερῶς τινὲς θὰ κατέβαινον εἰς τὸν Πειραιᾶ διὰ ν' ἀποδοκιμάσουν τοὺς Βασιλεῖς, ἔλαβε τοιαῦτα μέτρα, ὥστε ἡ ἀποβίβασις τῶν βασιλέων ἔγινεν ὡς νὰ ἦσαν οἱ δυστυχισμένοι ἐκείνοι ἄνθρωποι ὑπὸ στρατιωτικὴν συνοδείαν.

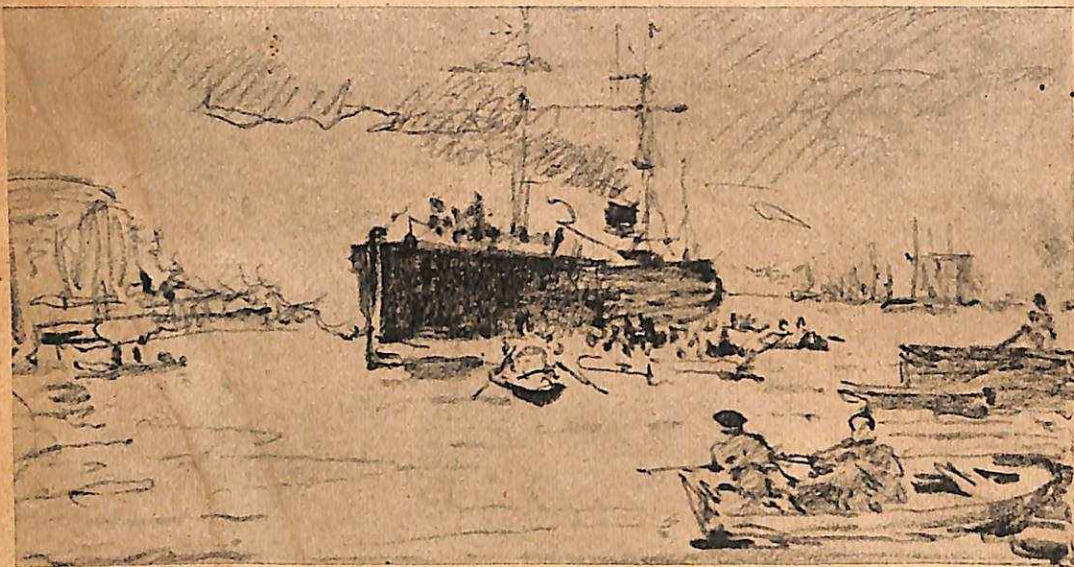
Ὅτι ὅμως οἱ φόβοι τῶν ἀρχῶν ἦσαν μάλλον φανταστικοὶ ἀποδεικνύει ἡ θερμότης τῆς ὑποδοχῆς. Ὀλὴ ἡ ὁδὸς Πειραιῶς ἦτο κατελημμένη ἀπὸ πλήθη δειμόνων Ἀθηναίων ἀλλὰ καὶ ἐπαρχιωτῶν οἱ ὁποῖοι εἶχον συρρεῦσιν εἰς τὴν πρωτεύουσάν διὰ νὰ ἴδωσιν τὴν νέαν βασιλίσσαν. Καὶ ὅλοι αὐτοὶ οἱ θεαταὶ, φορητοὶ ἄνθρωποι καὶ κλάδους ἐξηγοκράζαντες διαρκῶς καθ' ὅλην τὴν διέλευσιν τῆς βασιλικῆς πομπῆς. Ἡ βασιλίσσα φέρουσα λευκὸν μεταξῶν ἐνδυμα καὶ πλατύτατον μαῦρον πῖλον με λευκὰ πτερὰ, ἐκάθητο εἰς ὑψηλὴν ἀμαξάν μετὰ τρεῖς βαθμίδας συρομένην ὑπὸ τεσσάρων λευκῶν ἵππων. Ἀριστερὰ τῆς ἐκάθητο ἡ κυρία ἐπὶ τῶν τιμῶν ἡ Ἀγγλὶς Οὐέλς καὶ ἀπέναντι ὁ ἰδιαιτέρως εὐνοούμενος ὑπασπιστὴς τοῦ βασιλέως Σκαρλάτος Σούτσος Δεξιὰ τῆς βασιλικῆς ἀμάξης ἔβαιναν ἐφιππος ὁ βασιλεὺς καὶ μετ' αὐτὸν χρυσοστόλιτος ἡ βασιλικὴ ἀκολουθία καταπληκτικῶς μετὰ τὴν λαμπρὴν τὴν τὸν λαὸν ὁ ὁποῖος δὲν ἦτο συνηθισμένος εἰς αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὰ θεάματα. Τὴν πομπὴν ἔκλειαν δύο — τρεῖς ἀμαξαί φέρουσαι τὸ κατώτερον προσωπικὸν τῆς αὐλῆς, τὰς γερμανίδας θαλαμηπόλους καὶ μίαν ράπτριαν.

Ἡ βασιλικὴ πομπὴ ἀνῆλθε τὴν ὁδὸν Πειραιῶς καὶ ἐσταμάτησεν ὀλίγον εἰς τὸν Κεραμεικὸν ὅπου αἱ μαθητρίαι τοῦ παρθεναγωγείου Χίλλ ἔψαλαν ὕμνον εἰς τὴν βασιλίσσαν ἐπὶ στίχων τοῦ Ἀλεξάνδρου Ρ. Παγκαβῆ καὶ μετὰ μουσικὴν τοῦ ἀρχιμουσικοῦ τῆς Βαυαρικῆς μουσικῆς καὶ διδασκάλου τοῦ Ὀθωνος Γερμανοῦ Ἀσσερ. Τὸν ὕμνον αὐτὸν διασωθέντα εἰς ἀρχοντικὴν οἰκίαν τῆς πόλεως μᾶς ἦκουσα κάποτε ἐκτελεσθέντα χάριν περιεργείας, καὶ ὁμολογῶ ὅτι σπανίως εἰς τὴν ζωὴν μου ἤκουσα θλιβερώς ἀνοστότερον μουσικὸν κατασκευασμα. Μετὰ τὸν ὕμνον ἡ μαθητρία Κλεοπάτρα Λιδωρικὴ ἀπήγγειλε ποίημα καὶ προσέφερε τεραστίαν ἀνδοθέσμην ἐξ ἀνθέων ροδιάς εἰς τὴν βασιλίσσαν ἡ ὁποία ἐφίλησε τὴν μικρὰν ἡδυαίοντα «εὐχαριστῶ» τὴν μόνην ἑλληνικὴν λέξιν τὴν ὁποίαν ἔξευρε τότε. Ὀλίγον παρὰ πάνω προσεφώνησε τὴν βασιλίσσαν ἡ Ἀγγλικὴ Λιανοσταφίδα, ἡ ζωηρὰ Ἀθηναία ἀρχόντισσα, ἡ ὁποία συχνὰ ἀναφέρεται εἰς τὰ κοινωνικὰ καὶ κοσμικὰ χρονικά τῆς πρώτης δυναστείας.

Αὐταὶ εἶναι αἱ πληροφορίες αἱ ὁποῖαι ἐσώθησαν μέχρις ἡμῶν ἀπὸ τοὺς πρώτους βασιλικούς γάμους τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος, καὶ ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας ἐπάτησε τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος ἡ πρώτη ἑλληνικὴ νύμφη.

Γὰρ τὸ

ἰ. ἔ.

ΤΗΝΙΑ

ΕΚΙΤΕΟ Ν. ΑΥΤΡΑ

Ο ΓΥΙΟΣ ΤΟΥ ΙΣΚΙΟΥ

ΠΡΑΞΙΣ Γ'.

ΣΚΗΝΗ Α'.

Σκηνοθεσία η ίδια. Τό σπίτι της Αύγης κατάκειται έρεϊπία. Ήλιοβασιλέμα. Έχει μεσολαβήσει ένας χρόνος. Είς την άκρογαλιά κάθεται η Πηνελόπη με τόν Πέτρον, ό όποϊος διορθώνει ένα παραγάδι

Πέτρος, Πηνελόπη.

ΠΕΤΡΟΣ — Στό είπα, μητέρα... σήμερα δεν έχει νάν τοῦ τῆς. Έγώ για νάν τόν θρέφω σά στραβό, αὐτόνε καί τήν προκομμένη τή γυναίκα του, δεν πάει. Ὑστερα, κι' ό πατέρας... Τί εἶν' αὐτός, για πές μου, στό στερνό, πού κλώθει ἀπ' τὸ πρωϊ στό βράδυ, σά νάναι ό κόσμος σκλάβος, νά ζῇ αὐτόνε με τὸ δικόνε του τὸν ἴδρωτα; Ἔ;... Ἀντίς νά κάτση στήν πάντα κείνος ό γέρος, πού στέκεται μες σά νερά με τήν ψυχὴ στό στόμα... ἡ ἀφεντιά του ὀλημερίς βιολὶ καί χάϊδια με κείνη τή σαλιάρα καί βόλτες, βόλτες, στήν Ἀνάληψι καί σά χωράφια καί στ' ἀμπέλια καί σά περβόλια... Σάν βοήκανε κουτούς... [θυμωμένος]. Σήμερον αὐτὸν τὰ πῆς, δεν έχει, ἔξω ἀπ' τὰ γαί ὑπερ τ' ὀφθαλμοῦ. Ὁν γὼ δὲ γίνουμαι!... θεωρεῖτο μία τὸν ὄφθον, πολὺ μορφωρὸς ὄφθονα εἰς τὸ τάξειδά... [θυμωμένος]. Πῶς τόνε ρὸς πρίγκηψ εἰς τήν ἡτο ἀκόμη νεανίας.

μεμβρίου.

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Παιδάκι μου, πῶς νά τοῦ τὸ πῶ; Ὑστερα, μὴ δὲν τῶπε κι' ό πατέρας σου... Εἶπε πῶς κᾶτι πειὰ θ' ἀρχέψη νά κάνη... Εἶπε.

ΠΕΤΡΟΣ — Εἶπε καί εἶπε!... ἔχει τώρα μῆνες πού μᾶς κυλάει!... [θυμωμένος]. Ἄ θέλῃ νά κάνη τὰ καπρίτσα του, ἄς τήν πάρη κι' ἄς πάη ὅπου θέλει!... Μητέρα, τὸ ποτῆρι ξεχείλισε καί δὲ χωράει πειό... Ξέρεις ἔμένα πῶς τὰ λόγια μου δεν τὰ πετάω χαμένα!... Θὰ γίνῃ κανένα πανηγῦρι!... Ὡς τώρα σωπαίνω. [μόνος]. Ἐγὼ τὸ ξέρω τὸ γιατί!...

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Κάνε, παιδάκι μου, λιγάκι ἑπομονή... Ὅλα τῆς τύχης εἶνε, τί νά κάνουμε;...

ΠΕΤΡΟΣ — Δεν ξέρεις πῶς τὸ θέλω νά κάνη πῶς λέει πάλε πῶς δεν μπορεῖ!... μιά ὥρα ἀρχήτερα ἀπὸ πάνω μου θέλω νάν τόνε βγάλω, γιατί δεν ξέρεις τί μᾶς σέρνει τὸ νησί... Γι' αὐτόνε καί για δαύτηνε ἀκόμα! Δυὸ ξοτικά!... Κοντεύουμε νά χάσουμε καί τὸ ψωμίμας!... Καί στό κάτω κάτω, πέρασε ἕνας μῆνας, περάσαν δυὸ, περάσαν τρεῖς. Περισσότερο ἀπὸ ἑξῇ μῆνες δὲ βαστᾶν τὰ φίλα με καί φίλα με καί χαϊδεύε με νά σὲ χαϊδεύω!... [μονάχος]. Καί τί; Νά ξε-

ρης πῶς!... [σφίγγει τὴ γροθιά του καί τρίζει τὰ δόντια του]. Ἄλλη δουλειὰ δεν κάνουνε ἀπ' τὸ πρωϊ πού φέγγει ό Θεὸς τὴ μέρα ὥστε νά βουτήσῃ ό ἥλιος στό γιालό, παρὰ νά γλυκοκουβεντιάσουνε καί νά φιλιούνται στόμα με στόμα, κι' ἀδιάντροπα ἀκόμη καί στό δρόμο!... Νά πάλε πού τοὺς εἶδε ό γυιὸς τοῦ καπετὰν Στρατῆ — ὅλα τὰ βλέπει αὐτός — καταμεσῆς τοῦ δρόμου καί τῶκανε σὸν καφφενὲ κουβέντα καί χάσκανε οἱ ἀργοὶ καί οἱ χαρτοφόροι, σᾶν πρόβεια κεφάλια, για νά ξεσπᾶνε ὅλα στή ράχι μου!...

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Παιδάκι μου, ἔχεις δίκιο, μὰ τί μπορούμε πειὰ νά κάνουμε. Ἀδερφός σου δεν εἶνε; Πῶς νάν τοῦ πῶ ἡ ἄμοιρη σήκω καί φύγε; Γιατί, παιδάκι μου, εἶσαι κακός; Αὐτὸς ποτὲ δὲ σοῦπε μαῦρα μάτια. Ἄσε με τὸ καλὸ, με τὸ γλυκό, θὰν τοῦ τὰ εἶπῶ καί τὰ δικὰ σου τὰ παράπονα καί θὰ τὸν καταφέρω νά κινήθῃ κι' αὐτὸς λιγάκι για τὸ σπῆτι νά σᾶς βοηθήσῃ...

ΠΕΤΡΟΣ [γελαστὸς πικρά]. — Ἐμένα νά βοηθήσῃ; Νάν τοῦ εἰπῆς για τὸν ἑαυτό του νά τηράξῃ, πού αὔριο θὰ ξεφουρνίσῃ κᾶνα παιδόπουλο καί θὰ τραβᾷ τὰ μαλλιά του. Ἡ λέει πῶς τᾶχουμε τοιμάση νά τοῦ τὰ θρέψουμε κι' ὅσα λυκόπουλα ἔχει σκοπὸ νά φτιάξῃ;... Πφ!... Ὑστερα γὼ εἶμαι κακός; [μόνος]. Ὡ, νᾶξερές ποιὸς εἶνε ἀπὸ τοὺς δυὸ μας ό κακός...

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Ἐ! Παιδάκι μου, παράβλεπε... Ὅλα θὰν τὰ βολέφουμε, μὴν κάδεσαι καί σκᾶς, θὰν τοῦ περάσῃ ἡ φούρια... Δεν τόνε ξέρουμε; ἔχει καί χάρες... ἀδερφός σου εἶνε καί γὼ μ' ὅλα πού ἔχει καμωμένα κι' ἔχει ξαφνιάσῃ τὸ νησί, ἀπ' τήν καρδιά μου δεν μπορῶ νάν τὸν ξεγράψω... Παράβλεπε, πιστεύω στό Θεὸ ἡ παντρειά σὲ γνῶσι νάν τόνε φέρῃ...

ΠΕΤΡΟΣ [στενοχωρημένος] — Ἄ! νά σοῦ πῶ... ἂν τὸν φέρῃ, εἶτε καί μὴ, ἄς τόνε κλείσουνε κ'εἰ πού παγαίνουν τοὺς τρελλούς!... Γιατί κι' ἐμεῖς δὲ θὸν τοῦ κάνουμε καί τὸ χατήρι νά τρελλαθοῦμε καί για δαύτόνε!

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Σῶπα, παιδάκι μου, τί ἔρχεται ό πατέρας σου, μὴν τ' ἀκούῃ καί πειότερο πικραίνεται.

ΠΕΤΡΟΣ — Ναί! πές του τα για δὲν τὰ ξέρει...

ΣΚΗΝΗ Β'.

Οἱ ἀνωτέρω καί Μάνθος

ΜΑΝΘΟΣ [ἐρχόμενος ἀπὸ πέρα μ' ἕνα καλάθι, τὸ

ἀφίνει καί κάθεται στό πεζοῦλι τῆς ἀκροθαλασσιᾶς κουρασμένος]. — Ἄς πάη στήν ὀργή! Ἐξεθεώθηκα ἀπ' τὸ πρωϊ!... Ἦρθε ό προκομμένος;

ΠΕΤΡΟΣ [πρὸς τήν μητέρα του]. — Μίλα του ντέ;... Τὸν βλέπεις πού πάει νά σβύσῃ μέραν τὴ μέρα...

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Ὅχι!... Κάπου δῶ κοντὰ ναι σεργιάνι με τὴ γυναίκα του!... — Τώρα θᾶρθῃ... ὅπου κι' ἂν εἶνε...

ΜΑΝΘΟΣ. — Σωστὸς ἀληπασᾶς!... ἡ ἀφεντιά τοῦ. Τοῦ πληρώνουμε τὸ χαράτσι, βλέπεις... Ἀπ' τήν ἡμέρα πού κᾶη τὸ ἐρμόσπιτο καί τήν ἔβγαλε με τὸ πουνκάμισο, τὴ νύχτα, δὲ φτάνει πού διπλὴ ἡ μούρλια του καί ἡ παραξενιά του τριβεταί στήν καμποῦρα μας, μὰ χάνεται κι' ὅλα ἀπὸ τὰ μάτια μας. Τὴ χάρι δὲ μᾶς κάνει οὔτε νά κάτση νά φάῃ κ'εἶνο τὸ λίγο πού βρίσκεται... Νά πῆς κι' ἀπὸ δουλειὰ... Ἡ τὰ ρεζιλίκια, πού με πῆρε πειὰ ντροπὴ τοῦ κόσμου. Ψαράς εἶμαι, δὲ σοῦ λέω, μὰ τί θὰ πῇ ψαράς ἡ βασιληᾶς; Κουδούνια δὲ θέλω σῶπα!... Εἶπε πῶς κᾶτι πειὰ θ' ἀρχέψη νά κάνη... Εἶπε.

ΠΕΤΡΟΣ. — Αὐτὰ τῆς κοπανᾶω ἀπ' ἀρχήτερα... Νά τοῦ τὰ κοπανίσῃ αὐτὴ πού ξέρει καί τὴ γλῶσσα του, γιατί με μᾶς οὔτε ἕνα λόγο ν' ἀλλάξῃ δεν μπορεῖ χωρὶς νά γίνουμε σκυλλιά ἀπ' τὸ θυμὸ ψέματα λέω, πατέρα;

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Τάπαμε, Μάνθο... Κι' ἐγὼ δεν τὸ πιστεύω για νά κρατήσῃ ἀκόμα ἡ δουλειὰ...

ΜΑΝΘΟΣ [θυμωμένος] — Σκέφτομαι καμμιὰ φορὰ... πῶς δεν ἦτανε καμμιὰ σφίξι νά ῥθῇ σὸν κόσμο. Τίποτες δὲ χρειάζεται καί τὸ καλὸ δεν ἔχεις νάν τὸ περιμένῃς ἀπ' αὐτόνε καί τὸ κακὸ, τὸ κακὸ εἶν' εὐκαιρὸς για νάν τὸ κάνῃ...

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Ὅχι, Μάνθο μου, σάν τί ἔκαμε κακὸ; Ἄν βγάλῃς τίς παρεξενιές... αὐτὸς δεν εἶνε πού γλύτωσε τὸν καπετὰν Λεφτέρη;... αὐτὸς δὲ γλύτωσε τὴν Αὐγούλα;... Ἡ τήν ἔχασες τὴ βραδυὰ πού κᾶηκε τὸ μανρόσπιτο σάν νᾶτανε ἀπὸ ἄχερα, καί γίνηκε κάρβουνο ό μακαρίτης ό Λεφτέρης;... Νά, κ'εἰ μέσα τὸν ἐβροῖκανε... σάν κάρβουνο, μεγάλο κάρβουνο!... Αὐτὸς δεν τὸν ἐγλύτωσε ἀπ' τὴ θάλασσα; κι' ἂν πρόκανε, δεν θὰ τὸν γλύτωνε κ' ἀπ' τὴ φωτιά;...

ΠΕΤΡΟΣ — Χά! χά! χά! χά! χά!

ΜΑΝΘΟΣ [κυντάζοντας τὸν παρᾶξενον]. — Τί ἔπαθες; γιατί γελᾶς;...

ΠΕΤΡΟΣ — Κάτι θυμήθηκα, ξέρετε τί θυμήθηκα; Θυμήθηκα τὸν καλόγερο ποὺ πέρασε γιὰ «ζήτα» κι' ἔκανε τὸν ἅγιο καὶ δὲν ἔφραε τὰ φασούλια μὲ λάδι, ποὺ τοῦδωσε ἡ μητέρα. Ἦτανε ἅγιος ἄνθρωπος, ὁ φουκαρᾶς!... Θυμόσατε τὸ βράδυ ποὺ κοιμήθη, ποὺ τὸν τσάκωσα καὶ μασούλαε ἓνα κομμάτι ἀπὸ παστό, ... χά! χά. χά... χά!

ΜΑΝΘΟΣ — Μὰ δὲ μοῦ λές τί σχέσι ἔχει τώρα τὸ μπίζε μὲ τὸ ρίζι;... τί; μπᾶς κι' ἔχεις τραβηγμένα, γάιδαρε;

ΠΕΤΡΟΣ — Δὲ βλέπεις, κάθε βράδυ ἐγὼ δὲν κάνω κι' ἄλλην δουλειά. [μόνος] Ἀκοῦς ἐκεῖ τοὺς γλύτωσε! Θέ μου καὶ φύλαγε νὰ μὴν ἀνοίξω τὸ στόμα μου κι' ὁ λάκκος ἀνοίξη καὶ τῶν δυό...

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Τί, ὅλο μουρμουρίζεις... πάψε πειά... νομίζεις πὼς ἡ γκρίνια βγαίνει σὲ καλό;... Κάμε ὅτι σ' ἀρέσει στὰ στερνά ἐγὼ δὲν ξέρω...

ΠΕΤΡΟΣ — Καὶ δὲ μοῦ λέτε, τὴν ἀφεντιά του θὰ προσμένουμε τώρα τρεῖς ἀνθρώποι... δυὸ γέροι κι' ἓνας πεθαμένος ἀπὸ τὴν πεινά; Δὲ σώνει τᾶχατες ποὺ τοῦ τὸ κουβαλᾶμε;...

ΜΑΝΘΟΣ [ἀνασηκωνόμενος]. Τᾶχες ἔτοιμα;... Εἶμαι ξεθεωμένος, πᾶω νὰ μὴ σὲ βλέπω... [τραβῶντας κατὰ τὸ σπίτι του]. Ἀκόμα, Θέ μου, νὰν τοῦ βάλης φώτισι!... Γιὰ τί κακὸ νὰ μὲ παιδεύης τάχα, ποὺ στὰ γεραματά μου καὶ στὰ νειῖτά μου κατάρρα μοῦ τὸν ἔστειλες;... [πρὸς τοὺς ἄλλους]. Ἀμ' κουνηθῆτε, ντέ. μπαίνει στὸ σπίτι του!

ΠΕΤΡΟΣ — Δόξα σοι ὁ θεός! [παίρνοντας τὸ παραγάδι] ἔφταξα!...

ΠΗΝΕΛΟΠΗ [ἰδιαιτέρως πρὸς τὸν Πέτρο]. — Μὴν τὰ πολυλές, περισσότερο τὸν κάνεις νὰ πικραίνεται...

ΠΕΤΡΟΣ [καθὼς μπαίνουν κι' οἱ δυὸ στὸ σπίτι τους]. — Κι' ἐγὼ τοῦ φταίω δηλαδή; Ἀντὶς ἐκεῖνος νάχη τὴν κατάρρα του, κοντεύω γώ!... Ὅλοι μπαίνουν στὸ σπίτι τους.

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Βάγγος καὶ Αὐγούλα.

Φαίνονται ἀπὸ μακριὰ ἀγκαλιασμένοι νὰ περπατοῦν. Κρατοῦνε κι' οἱ δυὸ στὰ χέρια τους ἀπ' ἓνα κλαρί μ' ἄσπρα λουλούδια. Κλαρί ἀγράμπτους. Προχωροῦν πάντοτε πρὸς τὸ πεζοῦλι κουβεντιάζοντας.

ΒΑΓΓΟΣ [φιλεῖ τὴν Αὐγούλα]. — Ἐνὸς χρόνου μεθύσι, μεθύσι καὶ ὄνειρο, σὰν τῶν ματωμένων σοῦ, τὸ μεθύσι, καὶ σὰν τῆς ὁμορφιάς σου τὸ ὄνειρο!... Κάθισε νὰ μᾶς χαϊδέψῃ ὁ

μπάτης καὶ τοὺς δύο. Ὅπως ἐσὺ μὲ τ' ἀπαλὰ τὰ χέρια σου ἐμένα... ὅπως τὰ μαλιά σου τὰ μετᾶξωτά, ἔτσι τοῦ ἀέρα τὰ μακριὰ μαλλιά, χαϊδεύουνε...

ΑΥΓΟΥΛΑ [τὸν φιλεῖ]. — Ὅ, τι πῆς... καλέ μου ἐσύ... [κάθονται ἀπάνω στὸ πεζοῦλι].

ΒΑΓΓΟΣ [βάνει τὸ κεφάλι του στὰ γόνατά της]. — Πές μου τὸ παραμῦθι, ἀγάπη μου, τὸ παραμῦθι τὸ παλιό, ὅπου μοῦ τόειπες τὴν ἄλλη μέρα ποὺ ἔγειρα στὴν ἀσπρορόδινη ἀγκαλιά σου κι' ἔκλαια σὰν παιδί!... πές μου τὸ παραμῦθι τὸ παλιὸ ποὺ τῶλεγε τῆς μάνας σου ἡ μάνα... τὸ στοιχείο, ὁ δράκοντας, ποὺ στὴ ζωὴ του ποτὲ δὲν ἐκοιμήθηκε ποτέ... ὅπου τὰ μάτια του — τὰ ἀναμμένα κάρβουνα — τῆς ἀγρυπνιαῖς καὶ τῆς ψυχῆς του ἐφλόγιζαν οἱ φλόγες!... πές μου, πὼς ἡ μάγισσα μὲ τὸ φίλτρο, τὸ δυνατό τὸ φίλτρο, τὸν ἀποκοίμισε καὶ μ' ἓνα μαχαιράκι, χρυσὸ ἓνα μαχαιράκι, τοῦ πῆρε τὸ κεφάλι!... πές μου το...

ΑΥΓΟΥΛΑ — Τί τὸ θυμᾶσαι πάντα αὐτὸ τὸ παραμῦθι;...

ΒΑΓΓΟΣ — Μ' ἀρέσει ὅπως κοιμήθηκε γιὰ πάντα ὁ δράκοντας!... πές μου το καὶ χαϊδεύε με' μ' ἀρέσει σὰ μικρὸ παιδί νὰ μὲ χαϊδεύης στὴν ἀγκαλιά σου διπλὴ ναι ἡ χάρι. Γυναίκα εἶσαι καὶ ὄχι μονάχα ἡ ἀγκαλιά σου τὰ μάγια κλεῖ τοῦ ἔρωτα γιὰ μένα, μὰ κάποια ἀγάπη σὰν τῆς μητέρας ἀκόμη. Μάνας καὶ γυναίκας ἀγάπη. Πές μου τὸ παραμῦθι, Αὐγούλα, γυναίκα μου!...

ΑΥΓΟΥΛΑ [τὸν χαϊδεύει]. Ἀρχίζει κάποια ἀπαλὴ ἀνάκρουσις ἀπαλὴ ποὺ μόλις ἀκούεται... Ἦτανε μιὰ φορὰ ὁ δράκοντας, ἄρχοντας τοῦ κόσμου, ἀφέντης καὶ τῆς κάτω Γῆς...

ΒΑΓΓΟΣ [μελαγχολικά]. — Ἀφέντης καὶ τῆς κάτω Γῆς!...

ΑΥΓΟΥΛΑ — Μὲς τὸ παλάτι του, τὸ σμαραγδένιο τὸ παλάτι του, ἐδοῦλεσαν παρθένες μὲ χρυσὰ μαλλιά καὶ μὲ γαλάζια μάτια. Παρθένες χίλιες...

ΒΑΓΓΟΣ [μελαγχολικά]. — Παρθένες μὲ γαλάζια μάτια καὶ χρυσὰ μαλλιά!...

ΑΥΓΟΥΛΑ — Μιὰν ἐφιλοῦσε τὴν ἡμέρα, καὶ τὸ φίλι του θάνατος!...

ΒΑΓΓΟΣ [σκεπτικὸς]. — Καὶ τὸ φίλι του θάνατος!...

ΑΥΓΟΥΛΑ — Καὶ στὰ κρουσταλλένια τὰ κατώγια πύργους εἶχανε στήσῃ τὰ παρθενικά τὰ κόκκαλα!... Κι' ἦρθε ἡ ἀράδα τῆς Καλότηχης μὲ τὰ μαλλιά σὰν ἥλιο!... καὶ τὴν κλαῖνε νειοί, καὶ τήνε κλαῖνε παλληκάρια, καὶ

τὴν κλαῖει οὗλος ὁ κόσμος κι' ἡ κάτω γῆς ἀκόμα! Καὶ τὴν κλαῖει καὶ τᾶσπρο βασιλόπουλο μὲ τ' ἄσπρο τ' ἄτι καὶ τὸ κοφτερὸ σπαθὶ καὶ τὴν ματιὰ τὴν κοφτερὴ σὰν τὸ σπαθί!

ΒΑΓΓΟΣ — Καὶ τὴν ματιὰ τὴν κοφτερὴ σὰν τὸ σπαθί.

ΑΥΓΟΥΛΑ — Καὶ μαυροφορεμένο πάει στὴ μάισσα ποὺ κατεβάζει τ' ἄσπρα καὶ τὸ φεγγάρι καὶ μιλεῖ κρυφὰ στὸν ἥλιο, καὶ τὸ βοτάνι τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀγάπης, καὶ τοῦ θανάτου τὸ βοτάνι κρατεῖ στὰ χέρια της. Τὸ μαυροφορεμένο τὸ βασιλόπουλο στὴ μάισσα τραβάει. Δόσε μου οὐλα τὰ φλουριά καὶ οὐλα τὰ διαμάντια, τ' ἄτι τ' ἀνεχτίμητο καὶ τὴν κορῶνα μὲ τ' ἄσπρα τῶν διαμαντικῶν καὶ οὐλα, καὶ κράτα τὴ ζωὴ σου καὶ τὴν Καλότηχη. Αὐτῆνε στὴ χαρίζω!... Κι' εἶπε τὸ βασιλόπουλο. Κρατάω τὴ ζωὴ μου καὶ τὴν ἀγάπη μου καὶ πάντα τ' ἄλλα. Κ' ἐκράτησε μονάχα τὴ ζωὴ!...

ΒΑΓΓΟΣ — Μονάχα τὴ ζωὴ! Τὸ πειὸ τρανὸ ἐκράτησε. Ἡ μάγισσα, τὴ ζωὴ του ἂν τοῦ γύρευε, ὁ δράκοντας θὰ ζοῦσε ἀκόμα! χα! χα! χα! χα!

ΑΥΓΟΥΛΑ — Κι' ἡ μάγισσα ἐκίνησε καὶ πῆγε. Βρῆκε τὸ δράκοντα. Τὴ φίλησε, μὲ τὸ φίλι του, ζωὴ τῆς μάγισσας! Καὶ τὴν ἐκέρασε τὸ ἄλικο κρασί καὶ κείνη κάποιο φίλτρο. Καὶ τὰ μάτια του — τὰ δυὸ τὰ στρογγυλὰ τὰ κάρβουνα τὰ φλογισμένα ἐσβύσανε κι' ὁ ὕπνος τὰ λέπια του, σὰν κεραμύδια πράσινα γυαλιστερά, ὁ ὕπνος τὰ παράλυσε. Κι' ὁ δράκοντας κοιμήθηκε!

ΒΑΓΓΟΣ — Κι' ὁ δράκοντας κοιμήθηκε! Κοιμήθηκεν ὁ δράκοντας!...

ΑΥΓΟΥΛΑ — Μὲ τὸ χρυσὸ τὸ μαχαιράκι ἡ μάγισσα τοῦ πῆρε τὴ ζωὴ καὶ τὸ κεφάλι τοῦ κοψε καὶ δὲν ἔσταξε αἷμα οὔτε μιὰ σταλαγματιὰ...

ΒΑΓΓΟΣ — Αἷμα δὲν ἔσταξε σταλαγματιὰ...

ΑΥΓΟΥΛΑ — Καὶ τὸ βράδυ, στὴν ἀγκαλιά τοῦ βασιλόπουλου ἡ Καλότηχη ἔκλαιγε τὴν ἀγάπη καὶ τὴ φτώχεια της. Κι' εἶπε τὸ ἄσπρο βασιλόπουλο: Βασίλειό μου καὶ πλούτη ἐσύ. Καὶ ἡ ἀγάπη μας, ζωὴ!...

ΒΑΓΓΟΣ — Βασίλειό μου καὶ πλούτη ἐσύ, Αὐγούλα, καὶ ἡ ἀγάπη μας, ἀτέλειωτη ζωὴ!...

παύει ἡ ὑπόκρουσις

ΑΥΓΟΥΛΑ — Νὰ ποὺ τὸ χατήρι σου ἔκαμα καὶ στόειπα, τὸ παραμῦθι!...

ΒΑΓΓΟΣ τὴν φιλεῖ — Ἡ μάγισσα ἐσύ!... Δὲν ξέρω ἡ ζωὴ χωρὶς ἐσὲ τί θάτανε!... Ὅλα, ὅλα ἀδιάφορα ἢ κακὰ γιὰ μένα, ὅλα!... Ἡ μοῖρα μου, κι' ὁ ἴσκιος μου βαρὺς. Ὅλο τὸ

νησί, ὅλος ὁ κόσμος μὲ τὰ σπαθιά, κάτω ἀπὸ τὰ χαμηλωμένα τὰ βλέφαρα μὲ πλήγωνεν ἐμένα! Ὁ φόβος τους, πὼς κ' εἶμαι κατὶ ξεχωριστὸ μὲς τὸ νησί, τοὺς κράταγε μακριὰ... Φαρμάκι στὴ γλῶσσα, φαρμάκι στὴν ψυχὴ, γιὰ μένα κράταγεν ὁ κόσμος. Φειδιῶν φωλιές τὰ στόματά τους καὶ τὰ λόγια τους ὀχιές!... Πρὶν νὰ μὲ ξέρουν, πρὶν νὰ μὲ φτάσουνε, ὀχτροί μου εἴτανε, καὶ γὼ φίλος μὲ τὰ λουλούδια... Κι' ἦσουνα σὺ γιὰ μένα, ἓνα λουλούδι μέσα στὸ νησί...

ΑΥΓΟΥΛΑ [τὸν φιλεῖ]. — Καλέ μου!... χρυσέ μου ἄντρα!...

ΒΑΓΓΟΣ [ἀγκαλιάζοντάς την]. — Ἀπὸ μικρὴ δὲν ἦσουνα ἄλλο, παρὰ ἓνα χρῶμα, ποὺ τὰ μάτια μου μποροῦσα, δίχως κούρασι, νὰ ἀναπάρω. Δὲν ἦσουνα, παρὰ μιὰ ἥλιου ἀχτίνα μέσα στὴν ἐρημιὰ, ποὺ μ' ἔζωνε... Θυμῶμον πάντα, σὰν πληγωμένος ἐμένα ἀπ' τὰ βαρεῖα καὶ τ' ἄσκημα κι' ἄπρεπα λόγια τοῦ νησιού, κι' ἀπ' τὰ παιγνίδια μοναχὸς σὰν ἐφευγα βολαντωμένος, ἀπὸ μικρὸς, θυμῶμον πὼς ἐρχόμουνα τῆς ἄσπρης τῆς ποδιᾶς σου νὰ ἀντικρύσω τὴν εἰρήνη. Μοῦ γέλαγες καὶ μοῦ μιλοῦσες μονάχα ἐσύ, καὶ στὸ παιγνίδι ἡ καταδεχτικὴ ἦσουνα σύ. Καὶ ἦσουνα σὰν χᾶιδι, στὲς σπρωξιές ὅπου μὲ φίλευαν οἱ ἄλλοι, κι' ἦσουνα σὺ παρηγοριὰ στὴν παιδιάστικὴ μου τὴ δυστυχία.

ΑΥΓΟΥΛΑ — Μὰ γιατί ἀπόψε θέλεις ἐπίμονα νὰν τὰ θυμᾶσαι τὰ παλιὰ; Γιατί;...

ΒΑΓΓΟΣ — Γιατ' ἓνα χρόνον ὄνειρεύομαι... καὶ θέλω νὰν τὰ λέω, νὰ μὲ βοηθᾶνε τὰ παλιὰ σὰ μάρτυρες, πὼς εἶνε ἀλήθεια οἱ σημερινές, οἱ ἀγκαλιές καὶ τὰ φιλιὰ... Μ' ἀρέσει τὰ περασμένα νὰ θυμῶμαι... Ὅστερα σὰν μεγάλωσες...

Βγαίνει ἀπὸ τὸ βουνὸ τὸ φεγγάρι ὁλοστρογγυλὸ καὶ κόκκινο

Φεγγάρι, νηὸ φεγγάρι καὶ ματωμένο! πρὸς τὴν Αὐγούλα! Μοῦ θυμίζει τὴν περασμένη θλίψι μου, τὸ ματωμένο φεγγάρι... Ὅπως σήμερον δὲν εἶμαι εὐτυχισμένος;... Γιὰ πές μου; ἔχω νειάτα, ζωὴ, ψυχὴ πλατειὰ κι' ἀγάπη καὶ μιὰ γυναίκα ὅσων κι' ἐσὲ, κι' ἀνεχόρταγη ἡ ψυχὴ μου τί ἄλλο θενὰ γύρευε;... γιὰ πές μου... [σηκώνεται ὀρθίος].

ΑΥΓΟΥΛΑ — Ἀγαπημένε μου, τὸν ἴδιο τὸν ἐαυτό σου ῥῶτα...

ΒΑΓΓΟΣ [θλιμμένος]. — Εἶνε καὶ κατὶ ἄλλο, ἀλ-

λοίμονο! Μοῦ τὸ θυμίζει τὸ θλιβερὸ ἀποψινὸ φεγγάρι!...

ΑΥΓΟΥΛΑ — Τί ἄλλο θέλεις;...

ΒΑΓΓΟΣ [θλιμμένος καὶ μοναχὸς] — Τί μου θυμίζεις, φεγγάρι;... [σιωποῦν καὶ οἱ δύο γιὰ λίγες στιγμές] Ὑστερα μεγάλωσες, σὲ κέρδισεν ἐσένα τὸ νησί. Τὸ σπίτι, τὸ καράβι, κι' ὁ πατέρας σου...

ΑΥΓΟΥΛΑ [ἀναστενάζοντας] Κι' ὁ πατέρας! Ἄγια τὰ χόματα πὺν κοιτάται!... [κάποιος ἀέρας φυσᾷ δυνατὸς ἀπ' τὰ χαλάσματα. Ἡ Αὐγούλα σὰν νὰ ξαφνιάζεται στρέφει πρὸς τὰ χαλάσματα. Ὁ Βάγγος κυττάζει προσεχτικὰ πρὸς τὰ ἐκεῖ. Ἡ Αὐγούλα σιγά.] Ἄκου! σηκώθηκεν ἀέρας. Πᾶμε στὸ σπίτι!...

ΒΑΓΓΟΣ [ξαφνισμένος] ὄχι γιὰ στάσου! [τῆς πιάνει καὶ τὰ δύο τὰ χέρια] Ἐπειτα [καθ' ἑαυτὸν] Γιὰ ποῖονε μυρολόϊ ἐσήσανε οἱ ἄνεμοι;... [ταραγμένος καὶ ὡς ἀνηχημένος] Ἀρχισες, λοιπόν, καὶ σὺ γιὰ μένα, κρατῶντας μοναχὰ μικρὴν ἐνθύμησιν ἀπ' τὰ παλιὰ, ἀρχισες τὰ ἴδια τὰ καμώματα μὲ τὸ νησί...

ΑΥΓΟΥΛΑ — Σὲ παραγνώριζα τὰ μάτια μου δὲν τᾶφιναν νὰ ἰδοῦνε τὴν ἀγάπη σου καὶ τὴν καρδιά σου...

ΒΑΓΓΟΣ — Κι' ἀλήθεια, χρόνια ὁλόκληρα πικρὴ ζωὴ. Καὶ μοναχὰ ἡ ἐλπίδα, μιὰ μεγάλη ἐλπίδα, ποὺ ἔφεγγε. Μὰ ξέρω καλὰ πὸς μέσα μου δὲν ἔλαμψε ἡ ἐλπίδα παρὰ γιὰ νὰ μοῦ δείξῃ πειὸ βαθὺ τὸ πρωτητερινὸ σκοτάδι... Ὅμως μιὰ ἐλπίδα σὰν φῶς ποὺ φέγγει ἀλαργινὰ στὸ δρόμο μου μὲ τράβαγεν ἄλλοιως... [θλιβερά] δὲν εἶχα παρὰ νὰ κόψω τὴν κλωστή, γιατί οὔτε μιὰν ὥρα δὲ θάθελα νὰ σέρνω τὸ κορμί μου σὰ σάλιαγκας στὴ στέρνα... τὸ ξέρω πὸς τὸ σκοτάδι τὴν προσμένει κι' αὐτὴ, καὶ τὴν ἀλυσσιδίτσα ποὺ μὲ κρατεῖ, κάποιον ψαλλίδι, χρυσὸ ψαλλίδι, σὰν τῆς μάγισσας!...

ΑΥΓΟΥΛΑ — Γιατί μοῦ λὲς λόγια πικρὰ ἀπόψε; [τὸν φιλεῖ] δὲ θέλεις νὰ μοῦ πῆς τί ἔχεις;

ΒΑΓΓΟΣ [μὲ τόνον θλιβερόν] Φυσᾷ κάποιος ἀέρας καὶ τὸ φεγγάρι αἶμα στάζει! [ἀπὸ τὰ χαλάσματα ἀκούεται ἡ φωνὴ μιᾶς κουκουβάγιας] Ἄκου!... Ἄκου!... δὲν εἶνε θρήνος; Κάποιονε κλαῖνε τὰ χαλάσματα!... κάποιονε κλαῖνε!... [μόνος] ἀέρα ποὺ ἀνοίγει τὰ μεσάνυχτα τὶς διπλοπαρμένες τὶς πόρτες!

ΑΥΓΟΥΛΑ [τρομαγμένη]. — Μὰ πὲς μου, χρυσέ μου, τί ἔχεις κι' ἐκτερίνισες;

ΒΑΓΓΟΣ — Ἐγώ; [γελάει βιάζοντας τὸν ἑαυτὸν] Ἐγώ, ἐγώ;... τί θές, τί θές γιὰ νὰ...

ΑΥΓΟΥΛΑ [ἡ κουκουβάγια ἀκούγεται καὶ πάλι]. Ἄκου!...

ΒΑΓΓΟΣ [ἡ κουκουβάγια ἀκούγεται καὶ πάλι]. Ἄκου!...

ΑΥΓΟΥΛΑ [πρὸς τὰ χαλάσματα]. — Τὸ κεφάλι σου νὰ φῆς!... [πρὸς τὸν Βάγγον]. Μὰ τί ἔχεις;

ΒΑΓΓΟΣ — Τίποτα... Θέλω, θέλω [μὲ περιπάθεια] ὅλην νὰ σὲ κατέχω! Ἐλα νὰ σ' ἀγκαλιάσω δῶ, τὰ χέρια σου νὰ φιλήσω, ἔλα νὰ σ' ἀγκαλιάσω, νὰ μὲ κυττᾷς κατάματα, καὶ ἡ ματιά μου εἰς τὰ βάθη σου νὰ φτάνῃ ἔλα νὰ σ' ἀγκαλιάσω, ὄχι μοναχὰ τὸ κορμί σου, καὶ τὴν ψυχὴ σου ν' ἀγκαλιάσω ἔλα γιατί ἀπόψε περσότερο σὰν ὄνειρο μοῦ φαίνεται!... Σ' ἐπόθησα ἀπ' τὰ μικρά μου τὰ χρόνια, γυναῖκα, ἐγὼ σὲ πόθησα, καὶ χρόνια, χρόνια νὰ σ' ἀπαντήσω ἀδύνατο νὰ, ὅπως τοῦτο τὸ φεγγάρι δὲν ἀπαντᾷ ποτές του τὸν ἥλιο, ποὺ βουτᾷ στὴ θάλασσα, σὰν κείνο βγαίνει... Ἐλα γιατί τὸ φῶς ποὺ φέγγεις ἀκόμα μέσα μου, ἀπ' τὰ χαλάσματα ὁ δυνατὸς ἀέρας πασχίζει νὰν τὸ σβύσῃ!...

ΑΥΓΟΥΛΑ [ἀγκαλιάζοντας τον]. — Εἶσαι ὁ μοναχὸς στὸν κόσμο, ποῦχω. Μὴ μὲ πικραίνης μὲ τὰ λυπητερά τὰ λόγια σου, ποὺ σὰν καμπάνα ποὺ ἀργοχτυπᾷ θλιβερὴ, μοῦ μοιάζουν... Τί ἔχεις, ἀγάπη μου, καλέ μου, τί ἔχεις σύ;... [ἡ κουκουβάγια ἀκούγεται πάλι].

ΒΑΓΓΟΣ [σιγά - σιγά]. Φοβᾶμαι!... Δὲν τῶπα, ἄλλη φορὰ δὲν τῶπα. Τῶπα ἀπόψε!... [σιγώτερα]. Φοβᾶμαι!... [κυττάει πρὸς τὰ χαλάσματα].

ΑΥΓΟΥΛΑ — Σὲ καλὸ σου!... Ἐσύ, ἐσύ φοβᾶσαι, ἐσύ ποὺ μέσα στὴ φωτιά ἐπάτησες καὶ ἀπ' τὰ δόντια τοῦ χάρου μοῦ χάρισες ζωὴ κι' ἀγάπη;... Ἐσύ φοβᾶσαι, ποὺ στὰ κύματα παλαίβοντας, καὶ στὰ δυνατὰ σου χέρια κρατῶντας τὸν πατέρα μου τὸν γλύτωσες;... [ὁ Βάγγος τ' ἀκούει φοβικῶν]. Γιὰ πὲς μου, τί φοβᾶσαι;... ἐδῶ πέρα τί φοβᾶσαι; Μὲ κάνεις ν' ἀνατριχιάζω ἀπόψε μὲ τὰ λόγια σου...

ΒΑΓΓΟΣ — Φοβᾶμαι τὸ μπόι τὸ μικρό, τῶν ταπεινῶν ἀνθρώπων κι' εἶνε νὰν τὸ φοβᾶμαι ἐγώ!... Φοβᾶμαι ἐσένα τὴν ἴδια!... Γιατί χρειάστη ὁ πόλεμος γιὰ ν' ἀποχτήσω τ' ὄμορφο, τὸ πανώρηο σου κορμί καὶ τώρα, τώρα, εἶμαι τρελλὸς γιὰ τὴν ψυχὴ σου, ποὺ ἀλλοίμονο τῆς τρανῆς ἀγάπης, σ' ἕνα χρόνο, δὲν ἐνοιωσε ἀκόμα τὴν ἀνατριχίλα. [ὁ ἀέρας φυσᾷ]. Ζητάω, γυναῖκα, νὰ σοῦ ξυπνήσω μιὰν ἄλλη μέσα σου ἀγάπη, τὴν πειὸ μεγάλη. Ἄν καίη τὸ κορμί σου ἐρωτικά, σὰν μὲ ζυγῶνῃ, ἀκόμη ἡ ψυχὴ σου δὲ λαμπάδιασε! [ἀκούγεται πάλι ὁ ἀέρας] Ἄκου! ἡ ἀπόψε,... ἡ τὴν κλωστή τὴν κόβω!...

ΑΥΓΟΥΛΑ [φοβισμένη]. — Δὲ σὲ καταλαβαί-

νω... γιατί θέλεις νὰ μὲ πικραίνης; θέλεις ἄλλο ἀπ' ὅσο σ' ἀγαπῶ;... Δὲ σ' ἀγαπῶ μοναχὰ σὰν ἄντρα μου, μ' ἀκόμα, γιατί σὰν ἀπ' τὸν τάφον νὰ μ' ἀνάστησες... Στὴν ἀγκαλιά σου μ' ἐκατέβασες μέσα ἀπ' τὶς φωτιές, κι' οὐλο ἐθάμαξε στ' ἀλήθεια τὸ νησί τὸ πὼς γλυτώσαμε κι' οἱ δύο... Πὼς νὰ ξεχάσω αὐτὸ καὶ τὴν ἀγάπη σου ποὺ ἐπιάστηκε ἀπὸ μέσα γερά — καθὼς μοῦ τότες — σὰν τὸν κισσὸ παντοτεινῇ, τὸν κισσὸ τοῦ μικροῦ παραθυριοῦ, ποὺ κάρηκε... καὶ δὲν ὑπάρχει πειὰ...

ΒΑΓΓΟΣ — Ἄκου, τὸ παραθύρι ποὺ δὲν ὑπάρχει πειὰ. Ἦσουναι δεμένη καὶ περήφανη. Ἡ φωνὴ μου δὲ σ' ἔφτανε. Καὶ δὲν ἐλύγριζες. [λαλεῖ ἡ κουκουβάγια]. Ἄκου... κάποιονε κλαῖει, κλαῖει τὸν πατέρα σου, ποὺ εἶμαι ἐγὼ φονιάς του!... Δὲν μπορῶ, μὲ βαρύνει τὸ ψέμα ἕνα χρόνο, μολύβι στὴν ψυχὴ μου. Ἐγὼ τὸ σπίτι σας στίς φλόγες, στὴ φωτιά παραδῶσα!... Ἐγώ, στίς φλόγες τῆς ἀγάπης μου παραδῶσα τὸ σπίτι σας καὶ στὸ θυμὸ μου τὸ καράβι σας! Θυμᾶσαι πὼς τότες. Ἄντρα δὲν παίρνω ἕνα... Καὶ γώ, ἐγὼ σοῦ τότες: Ἐχω στὴν ἀγάπη μου κατὶ ἀπὸ τὸ ἀτέλειωτο μᾶκρος τοῦ πελάγου!... Τὸ ξέχασες πὼς εἶμαι ὁ γνιὸς τοῦ Ἰσκιου ἐγώ! [ὁ ἀέρας φυσᾷ]. Ἄκου!... εἶνε ὁ ἀέρας π' ἀνοίγει τὶς διπλοαμπαρμένες τὶς πόρτες τὰ μεσάνυχτα!... Ὅλα, ὅλο τᾶκαψα, καὶ τὰ σύντριψα θυσιά, τᾶξιμο τοῦ θεοῦ μου, ποὺ εἶνε ἡ ἀγάπη σου!...

ΑΥΓΟΥΛΑ [ὑποχωροῦσα μὲ τρόμον] — Γυνὴ τοῦ Ἰσκιου, φονιά, στὰ νύχια σου πὼς ἔπessa, γυνὴ τοῦ Ἰσκιου, καλὰ σοῦ τὰ φωνάζει τὸ νησί, μιὰ ζωὴ μοναχὰ σοῦ χρεωστάω, πάρτηνε, πνίξε με, μὰ μὴ μ' ἀγγίξης πειὰ μ' αὐτὰ τὰ χέρια ποὺ τᾶκαμες σκεπάρνια νεκροθάφτη... [γυρίζοντας πρὸς τὰ χαλάσματα] Πατέρα! πατέρα!...

ΒΑΓΓΟΣ [ἀπογοητευμένος, συντριμμένος] — Κλάψε τοὺς πεθαμένους, γυναῖκα! Τώρα σὲ χάνω μιὰ γιὰ πάντα!... Ὡ, τὴν ἀγάπη, τὴν βαθεῖαν ἀγάπη, τὴν ἀληθινὴν δὲ θάν τὴν χωρέσης στὰ μικρὰ τὰ στήθια σου, γυναῖκα ποτέ, ποτέ!... Τί κι' ἂν τ' ἄσπρο τὸ κορμί σου, τὸ φιλντισένιο, ἐνοιωσε τὶς φωτιές τοῦ ταπεινοῦ τοῦ πόθου; Τὸ κορμί μιᾶς γυναικὸς μοναχὰ δὲ θάν τῶθελα ποτές μου, χωρὶς καὶ τὴν ψυχὴ... Νά, γιατί σοῦπα: ἡ ἀπόψε, ἡ τὴν κόβω τὴν κλωστή... Ἄντις ν' ἀνοίξης τὴν ἀγκαλιά σου τετραδίπλη νὰ μὲ χωρέσῃ, ἀντὶ σὰν τὴν ἀγάπη μου, ποὺ σοῦ φανέρωσα ἀπόψε γὼ τὸ πλάτος, πλατεῖα ν' ἀνοίξῃ ἡ ἀγκαλιά σου, γυρίζεις

καὶ κλαῖς τοὺς πεθαμένους, ἀφίνοντας τὸν ζωντανὸν ἐμένα νὰ πεθαίνω!... Φονιάς ἐγώ, καὶ σὺ φονιάς μιᾶς ἀγάπης, μεγάλης σὰν τὴ θάλασσα καὶ σὰν τὸν οὐρανὸν μεγάλης!... [προχωρεῖ πρὸς αὐτὴν ἀναποφάσιτος].

ΑΥΓΟΥΛΑ [ὑποχωρεῖ τρομαγμένη] — Πίσω, πίσω, γυνὴ τοῦ Ἰσκιου, φάντασμα, δαίμονα, φονιά!...

ΒΑΓΓΟΣ [παθητικὰ] — Ἐσκυψες στὸ γκρεμὸ — γκρεμὸς εἶν' ἡ ἀγάπη μου, — καὶ σκιαχτήκες, σᾶνοιξα τὴν ψυχὴ μου, τὴν ἀγάπη μου. Φοβᾶσαι νᾶρθης καὶ σὲ χάνω, κι' ὅταν μὲ χάιδευες τί ἄξιζε σὰν δὲν τῶξερεις λιοντάρι πὼς ἐχάιδευες;... Σὲ χάνω. Μὰ δὲν ἄξιζε μιὰν ὁμορφη γοργόνα τοῦ καραβιοῦ θεοῦ τοῦ νᾶχη κανεῖς, χωρὶς ψυχὴ γοργόνα!... Στὸν κόσμο ὅτι ἄξιζει ἐκεῖνο καὶ πρὶν νὰ ζῇ κι' ἂν ἡ ἀγάπη μας δὲν ἄξιζε γιατί νὰ ζήσῃ;...

ΑΥΓΟΥΛΑ [λυπητερά] — Στὴν ἀγκαλιά μου ἕνα φονιά ἐκράταγα καὶ φύλαγα τοῦ πατέρα μου τὸ σκληρὸ φονιά!...

ΒΑΓΓΟΣ — Πρὶν σοῦ τὸ πῶ, τὰ χεῖλια μου δὲν ἔσταζαν τὸ αἷμα τοῦ πατέρα σου καὶ τὸ θυμὸ μου γιὰ σένα γέλιο τὸν εἶχα... [κλαίγοντας] Καὶ τώρα χωρὶς ἀγάπη τεῖναι ἡ ζωὴ;... Ὡ, τῶξεραι! καμμιά ἐλπίδα ἕνα ὄνειρο ὅπου ὁ ξυπνημὸς του στὴν πόρταν εἶνε τοῦ θανάτου, ὦ, γυναῖκα [λυγμούς].

ΑΥΓΟΥΛΑ — Φονιά, δὲν ἐλογάριασες τὰ χρόνια του; Κι' ἔξη ψυχὴς δὲν ἐλυπήθης ποὺ ἐκατάπιανε τὰ κύματα;

ΒΑΓΓΟΣ — Ὅχι γιὰ τὴν ἀγάπη σου, γυναῖκα, τὴν ἀγάπη σου ποῦναι δυνατό κρασί καὶ μεθάει.

ΑΥΓΟΥΛΑ — Δὲν τὴν καταλαβαίνω τὴν ἀγάπη σου καὶ τώρα πάω νὰν τὸ φωνάξω στὸ νησί καὶ νὰν τὸ διαλαλήσω!... Θεριό, στοιχειό, ὀλάκερο ἕνα χρόνο στὴν ἀγκαλιά μου κράταγα, φονιά ἐσένα. Μὰ ἔχει ἔννοια σου ὁ νόμος στημένη ἐκεῖ τὴν καρμανιόλα!... [πηγαίνει πρὸς τὸ σπίτι του, καὶ βροντᾷ τὴν πόρτα] Πατέρα!, κύρ Μάνθο! Πέτρο!... τρεχάτε δῶ, ἐδῶ εἶν' ὁ φονιάς!

ΒΑΓΓΟΣ [μὲ περιφρόνησι] — Ὁ φονιάς!...

ΑΥΓΟΥΛΑ — Τρεχάτε, πρέπει νὰν τὸ μάθῃ οὐλο τὸ νησί, τί ἐθέριεψεν ὁ γνιὸς τοῦ Ἰσκιου!... Μάνθο! Πέτρο!

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Μάνθος, Πέτρος, Πηνελόπη καὶ οἱ ἀνωτέρω.
ΜΑΝΘΟΣ [βγαίνοντας τρομαγμένος] — Τί ἔχεις κι' ἔτσι ξεφωνίζεις, τὴν ἐπάδετε;

ΠΕΤΡΟΣ [βγαίνοντας και αυτός άμέσως] — Τί είνε; τί τρέχει;

ΠΗΝΕΛΟΠΗ [βγαίνοντας και αυτή άμέσως] — Τί επάθσατε;

ΑΥΓΟΥΛΑ — 'Ακούστε. Αυτός δείχνει τόν Βάγγο| αυτός και τὸ καράβι επνίξε και τὸ σπίτι και τὸν πατέρα αυτός τὸν έκαψε, ὁ γυιὸς τοῦ 'Ισκιου!...

ΜΑΝΘΟΣ — Τί λές; Καὶ πῶς τὸ ξέρεις;...

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Μίλα λοιπὸν, στρίγγλα;

ΑΥΓΟΥΛΑ — Τώρα μοῦ τῶπε!... Μὲ τὸ ἴδιο του τὸ στόμα...

ΜΑΝΘΟΣ [κατάπληκτος και φοβισμένος] — Μέ- γας εἶσαι, Κύριε. Μοῖρα κακή, τί εφύλαγες στὸν πάτο τοῦ ποτηριοῦ γιὰ μένα!

ΠΕΤΡΟΣ [κατάπληκτος και μονολογῶν] — Καὶ τὸ σπίτι! [πρὸς τὸν πατέρα του] Σταθῆτε! Εἶν' ἀλήθεια! Καὶ μένα μοῦ τότεπε! Δὲν ἤθελα νὰ σᾶς τὸ 'πῶ γιατί φοβόμουνα μὴ σᾶς πεθά- νη ἡ πίκρα μιᾶς τέτοιας, συφορᾶς!...

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Πῶς τῶκαμε; γιατί;

ΠΕΤΡΟΣ — Γιὰ τὴν ἀγάπη της, τὴν ἀγάπη αὐτῆνῃς ἐδῶ!... Καὶ γιατί' εἶνε φυσικὸς φο- νιάς ὁ γυιὸς τοῦ 'Ισκιου, τῆς κακῆς ὥρας τὸ γέννημα!...

'Ακούγονται πολὺ μακρυνές καμπάνες. Κανείς δὲν τίς ἀκούει ἐξὸν ἀπὸ τὸ Βάγγο.

ΒΑΓΓΟΣ [ἀνεβαίνοντας στὸ βράχο]. — Ναι, γιὰ

τὴν ἀγάπη της... [ἀκούει τίς καμπάνες]. "Ω, ἡ ἀγάπη της!...

ΠΕΤΡΟΣ — Τὴν ὑπομονή μου ἔχασα, σκυλ- λί!... [βγάζει ἓνα κουμποῦρι οἱ ἄλλοι τότε πιάνουν]. "Ατιμε, ἓνα χρόνο, ἓνα χρόνο σὲ ὑπομόνεψα. Καὶ μόνο νὰ σὲ βλέπω πολὺ σου εἶναι.

ΜΑΝΘΟΣ — Πέτρο!

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Παιδάκι μου!...

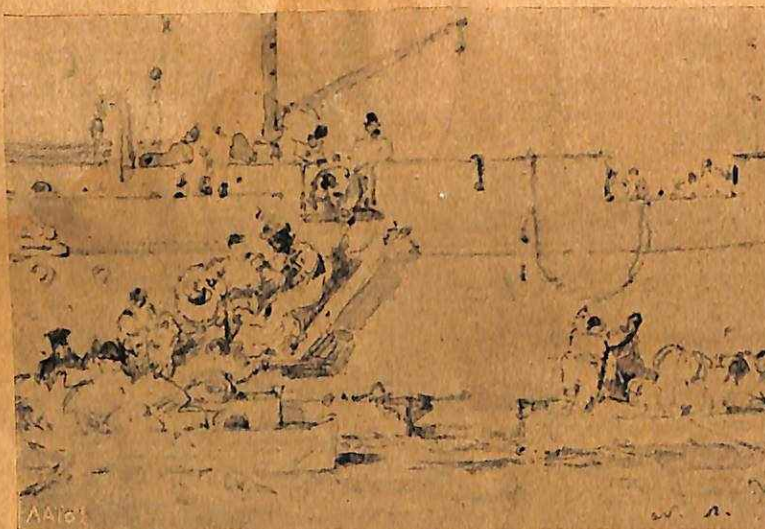
ΒΑΓΓΟΣ — 'Αφήστε τον. 'Ο γυιὸς τοῦ 'Ι- σκιου δὲν εἶνε γραμμένο νὰ πεθάνη ἀπὸ ἀν- θρώπου βόλι. 'Αφήστε τον!... [ἀκούει πάλι τίς καμπάνες]. Τ' αὐτιά μου σκίζετε, καμπάνες! Θέλω νὰ πάψουν οἱ καμπάνες!...

ΟΛΟΙ — Καμπάνες ἀκούει!... [σταυροκοπι- ούνται. Ἡ Πηνελόπη κλαίει].

ΒΑΓΓΟΣ — 'Ακούστε. Τώρα θὰ πᾶτε στὸν ἀνθρώπο ποὺ κρατεῖ τοὺς νόμους γιὰ νὰ με- τρήσῃ τὰ λόγια μου και μένα. Πές τε του πῶς εἶμαι θεόρατον ἐγὼ και μιὰν ἀγάπη τόση. Μὲ τὸν κόσμο μιὰν ἀλυσσιδίτσα, χρυσὴ ἀλυσσιδί- τσα μ' ἔδενε. Καὶ ἡ ζωὴ μου ἄξιζε. Κι' ἡ μάγισσα μὲ τὸ χρυσὸ ψαλλίδι ἔκοψε τὴν ἀλυσ- λίδα και ἡ λαμπάδα ἐσβύστη τῆς ἀγάπης μου και πειδὴ ἡ ζωὴ μου δὲν ἀξίζει, ἀναμεσὸ σας. Νά' μόνο μιὰ θάλασσα τόσο πλατεῖα δὲ θὰ δηλιάσῃ στὴν ἀγκαλιά της νὰ κοιμίσῃ ἐμένα! "Ισως μιὰ θάλασσα πλατεῖα ὥσαν κι' αὐτὴ νὰ μὲ χωρέσῃ ἐμένα! [πέφτει ἀπὸ τὸ βράχο και πνί- γεται].

ΑΥΛΑΙΑ — ΤΕΛΟΣ

ΣΠΥΡΟΣ ΜΕΛΑΣ

ΤΑ ΤΗΝΙΑ

ΕΚΙΤΕΟ Ν. ΑΥΤΡΑ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

'Εμεῖς και οἱ ξένοι

ΛΕΓΕΤΑΙ ὅτι ὁ Γάλλος Φουρνιὲ πρόκειται νὰ με- τακληθῇ πρὸς ὁργάνωσιν τοῦ ἐλληνικοῦ ναυτι- κοῦ. Αὐτὸ εἶνε μία εἰδησις ἡ ὁποία δὲν ἐνδιαφέρει τὴν στήλην αὐτὴν τῶν «Παναθηναίων». Ἡ κίνησις ὅμως ἡ ὁποία γίνεται γύρω ἀπὸ κάθε εἰδησιν, εἶνε τόσοον χαρακτηριστικὴ τῆς ψυχολογίας ἐνὸς λαοῦ, ὥστε δὲν εἴμπορεῖ νὰ παρατρέξῃ τὸ ἐνδιαφέρον μας. Εἰδικῶς εἰς τὴν περίστασιν, ἡ κίνησις αὐτὴ εἶνε τὸ ἴδιον σύμπτωμα ποὺ παράγεται εἰς κάθε ἀντίκρουσμα ἢ κάθε ἐπαφὴν τοῦ ἐλληνικοῦ μὲ τὸ ξένον. 'Εάν τὸ ξένον αὐτὸ εἶνε ναύαρχος, μηχανικός, καλλιτέχνης ἢ ἡθοποιὸς δὲν σημαίνει. Τὸ σύμπτωμα παρουσιάζεται πάντοτε. 'Αλλὰ τόσοον εἶνε ποικίλον, πολύμορφον και παραλλάσσον, ὥστε θὰ εἴμπορούσε νὰ φέρῃ σύγχυσιν φρενῶν και εἰς τὸν πλέον πεπειραμένον κλινικὸν ψυ- χολόγον, ποὺ θὰ ἤθελε νὰ ἐξαγάγῃ προχείρως ἓνα διαγνωστικὸν συμπέρασμα.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι οἱ 'Ελληνες, ἀπὸ λό- γους ἀταβισμοῦ, παραδόσεως, ἀνατροφῆς, ἰδιοσυγ- κρασίας ἴσως — ποῖος ἤξευρε! — εἰμεθα κατὰ μιὰν φιλοσοφικὴν ἔκφρασιν, ἐπιδεκτικὴν διαφόρων συνθέ- σεων, ἑλληνοκεντρικοί. 'Εμεῖς και οἱ ἄλλοι, ἐμεῖς και οἱ ξένοι. Αποτελοῦμεν ἔτσι ὀλίγον τὸ κέντρον τῆς δη- μιουργίας. Κάθε βρῆφος ἐλληνικόν, μέσα εἰς τὰ σπάργανά του, πιπιλίζει και χωνεῖ τὴν ἀντίληψιν αὐτὴν. 'Ολος ὁ ἄλλος κόσμος εἴμπορεῖ νὰ μᾶς εἶνε φίλος (φιλέλλην) ἢ ἐχθρὸς (μισέλλην) ἀλλ' ἀδιάφορος δὲν εἴμπορεῖ νὰ εἶνε ποτέ. Καὶ διὰ νὰ φέρω ἓνα ἄ- τομικόν μου παράδειγμα, δὲν ἐντρέπομαι νὰ σημειώσω ἐδῶ, ὅτι ὅταν μιὰν φορὰν εἰς τὴν Λουσερνὰν ἓνας "Αγγλος μ' ἐρώτησεν ἂν ὑποφέρωμεν εἰς τὸν τόπον μας πολὺ ἀπὸ τὰς ταραχάς — ἦσαν τότε αἱ ταραχαὶ τῆς Κίνας — ἡ ἀπογοήτευσίς μου ὑπῆρξεν ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας ποὺ ἐδοκίμασα εἰς τὴν ζωὴν μου. Τού- του δοθέντος, ὅπως λέγουν οἱ μαθηματικοί, κάθε ἀν- τιμετώπισίς μας πρὸς τοὺς ἄλλους, τοὺς ξένους, ἔπρεπε νὰ παρουσιάσῃ ἓνα φαινόμενον ψυχολογικόν ὁποσδήποτε ὁμοιόμορφον και ἀπλοὺν και συνεπές. Καὶ ὅμως τοῦτο δὲν συμβαίνει. 'Εδῶ εἶνε ὁ κόμβος.

Θὰ διασκεδάσω ἀπαριθμῶν μερικὸς μορφάς τοῦ φαινομένου αὐτοῦ. 'Ερχεται ἓνας ξένος ἐπιστήμος. Πρέπει νὰ καθαρίσωμεν τὸ σπίτι μας, διότι ἐπὶ τέ- λους τί θὰ εἴπῃ ὁ ξένος αὐτός; 'Εξ ἀπαντος πρέπει νὰ τὸν πείσωμεν ὅτι εἰμεθα καθαροί. 'Ενας ξένος ὁμιλεῖ διὰ τὴν γλωσσικὴν μας βαβυλωνίαν καὶ συμπεραίνει, ὅτι ὅπως ὅλοι οἱ λαοί, ἔχομεν και ἡμεῖς τὴν υποχρέωσιν νὰποκτήσωμεν ἐπὶ τέλους μιὰν γλῶσσαν ζωντανὴν και ὁμοιόμορφον. Καὶ ποῖος λοιπὸν τοῦ ἔδωκε τὸ δικαίωμα τοῦ ξένου αὐτοῦ νὰ ἐπεμβαίῃ εἰς τὰ ἰδικά μας ζητήματα και νὰ θέλῃ νὰ μᾶς διδάξῃ πράγματα ποὺ τὰ γνωρίζομεν καλύτερά του; 'Ο ναύαρχος Φουρνιὲ καλεῖται νὰ διοργανώσῃ τὸ ναυτικόν. Πῶς τολμοῦν οἱ 'Ελληνες ἀξιωματικοί νὰ συζητοῦν τὰς γνώμας ἐνὸς ξένου ναυάρχου; 'Η ἀντιστρόφως: πῶς εἴμπορεῖ ἓνας ξένος ποὺ δὲν γνωρίζει τὸν τόπον νάποφαινεταὶ διὰ τὰς ἰδικὰς μας ἀνάγκας; (Μέσος ὁρος δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ ζήτημα αὐτό). 'Ενας πλούσιος φέρνει ἀπὸ τὸ Παρίσι μιὰν συνταγὴν τοῦ Διελαφρά μὲ σόδα. Τὴν κολλᾷ ἐπάνω εἰς περγαμινὴν και τὴν κληροδοτεῖ εἰς τὰ τέκνα του, ὥς νὰ εἶνε ἡ συνταγὴ τοῦ 'Αραβος ἱα- τροῦ Ραζή, ἀνευρεθείσα ἐπὶ ἀρχαίου παπύρου κτλ. 'Αν εἰπῇτε εἰς τὸν ἴδιον ὅτι εἰς μιὰν στατιστικὴν ἰάσεων ἐκ πνευμονίας διὰ τὴν Βιέννην και τὰς Ἀθή-

νας ὁ μέσος ὁρος εἶνε ὁ ἴδιος, θὰ γελάσῃ, ἀδυνατῶν νὰ πεισθῇ ὅτι εἰς τὰ χέρια ξένου ἱατροῦ εἴμπορεῖ νὰ- ποθάνῃ ἄνθρωπος ἀπὸ πνευμονίαν. 'Ενας ἄλλος ὁ ὁποῖος τρέφει τὴν μεγαλυτέραν περιφρόνησιν πρὸς τὴν 'Ελληνικὴν ἐπιστήμην, πείθεται ὅτι ὁ καλόγηρος τοῦ 'Αγίου 'Ορους, ὁ ὁποῖος ἐφευρῆκε τὸ τηδάλιον τοῦ ἀεροστάτου εἶνε μέγας ἐφευρέτης, ἀλλὰ δὲν ἀξιῶ- νεται καμμίας προσοχῆς διότι δὲν εἶνε ξένος. 'Η ὁρ- χήστρα τοῦ 'Αγγλικοῦ στόλου ἐξετέλεσε ἓνα κομμάτι εἰς τὸ Φάληρον. Μία ἐφημερίς γράφει ὅτι δέκα ὁρ- γανα ἰδικὰ μας τὴν ἐξετέλεσαν καλύτερα τὴν ἐπομέ- νην και προκαλεῖ διαγωνισμόν. Εἰς τὸ θέατρον παί- ζεται ἓνα ἐλληνικὴν ἔργον. 'Εἶνε Σαῖξπηρίον. Παίζε- ται ἓνα ἄλλο. Μὰ ἐπιτέλους δὲν εὐρίσκεται ἓνας 'Ελ- λην συγγραφεὺς νὰ φθάσῃ τὸν Καπὺς; (Αὐτῆκος μάρτυς). Γίνεται λόγος δι' ἓνα ποιητὴν. Εἶνε ὁ Σουλὺ Πρωδῶμ τῆς 'Ελλάδος. Εἴμποροῦς νὰ εἶνε και ἄλ- λος, ἀλλὰ τὸ Vase Brisé ἔκαμε πολλὰ θαύματα. 'Αλλος γράφει κωμωδίας. 'Εάν κατὰ τύχην εἶνε ἀξιο- ματικός τοῦ Ναυτικοῦ, εἶνε ὁ Πιερ Λοτὶ τῆς 'Ελλάδος. 'Ολοι οἱ ξένοι συγγραφεῖς ἔχουν ἔτσι τοὺς Σωσίας των εἰς τὴν 'Ελλάδα. 'Επειτα ὅλοι αὐτοὶ οἱ Σαῖξπει- ροι, οἱ Πρωδῶμ και οἱ Λοτῖδες βγάζουν ἓνα βιβλίον. Τὸ βιβλίον πουλεῖ τρία ἀντίτυπα εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα. 'Η ἀείμνηστος Εὐαγγελία Παρασκευοπούλου ἔπαιξε τὴν «Κυρίαν μὲ τὰς Καμελίαις». 'Ητον ἡ Σάρρα Μπερνάρ. Μὰ δὲν ἦτο ἡ Σάρρα Μπερνάρ. Τότε πρέπει νὰ τὴν ρῖξωμεν εἰς τὰ σκουπίδια. 'Η Δις Μέντ παίξει τὸν «Κλέπτην». 'Η Δις Κοτοπούλη πρέπει νὰ ὑπάγῃ νὰ πάρῃ μαθήματα ἀπὸ τὴν Μέντ. 'Αλλὰ ἡ Δις Κοτο- πούλη παίξει ἐπίσης καλὰ εἰς τὸν ἴδιον ῥόλον. Μὰ τότε ἂν εἶν' ἔτσι πρέπει νὰ ξαναπαῖξῃ εἰς τὸ Βασιλι- κὸν διὰ νὰ γίνῃ ἡ σύγκρισις. Καὶ ὁποῖος νικήσῃ! ('Εγγραφή και ἐδημοσιεύθη). 'Αφοῦ μᾶς ἐπήραν τὸν Μαγαθῶνιον οἱ ξένοι, τουλάχιστον νὰ τοὺς πάρωμεν ἐμεῖς τὸν «Κλέπτην». Καὶ διὰ νὰ τελειώσω: 'Ενας βιβλιοδέτης μοῦ ἔδωκε ἓνα βιβλίον μου, τὸ ὁποῖον, μόνον ἀπὸ ὑπερβολικὸν φιλελληνισμόν, ἐπεισθὴν νὰ προσφέρω εἰς μιὰν χωρίαν, μὲ τὴν παράκλησιν νὰ μὴ τὸ δειξῇ εἰς κανένα... ξένον. 'Ο βιβλιοπώλης αὐτός ἠθέλησε νὰ μὲ πείσῃ ὅτι κανένας ἑυρωπαῖος βιβλιο- δέτης δὲν θὰ τὸ ἔδενε τόσοον... στερεά. Καὶ ἓνας χωρικός εἰς τὴν Τήνον μὲ διαβίωσεν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὅτι τὸ νερὸ τῆς Τήνου εἶνε καλύτερον ἀπὸ τὸ Εὐρω- παϊκόν. Καὶ ἂς λένε οἱ σκυλλόφραγχοι.

Ποῖον εἶνε τώρα, ὅστερ' ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ δοκου- μέντα ποὺ σᾶς ἔδωκα, τὸ συμπέρασμα σας διὰ τὴν νεοελληνικὴν ψυχολογίαν; 'Εγὼ ὁμολογῶ ὅτι ἐπέλα- γωσα ἀπολύτως. Μία ἐλπίς μοῦ μένει. 'Ὅτι ὁ θανμά- σιος και ἀγαπητὸς μου φίλος Περικλῆς Πιανόπουλος, ὁ μοναδικὸς ἀνιχνευτὴς τῶν νεοελληνικῶν πραγμάτων, ὁ φωτογραφῶν εἰς ἓνα ἱλιγγιώδη δρόμον ἀπὸ οὐτῆ- ρος τὰ νεοελληνικά φαινόμενα, ποὺ περνοῦν ἐμπρο- στά του, θὰ μᾶς δώσῃ τὴν ποθητὴν ἐξήγησιν. 'Εάν και αὐτὸς δὲν τὸ κατορθώσῃ, τότε πρέπει ἐξ ἀπαντος πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος νὰ μετακαλέσωμεν ἓνα ξένον.

BYZANTINA

Γουσταύου Σλουμπερζέ: Οἱ πόλεμοι τῶν Σαν- ροφόρων εἰς τὴν Αἴγυπτον!

Τὸ ὄνομα τοῦ ἐπιφανοῦς Γάλλου 'Ακαδημαϊκοῦ

Gustave Schlumberger, Campagnes du roi Amaury Ier de Jérusalem en Egypte, au XIIe siècle ἐν Παρισίοις Plon, εἰς 8ον, σελ. 350.

ἀναπόσπαστον συνδέεται με τὰς μεγαλειότητας σελίδας τῆς Βυζαντινῆς αυτοκρατορίας. Ὁ Γουσταῦος Σλουμβερζέ, εἰς θαυμάσια βιβλία ποιήσιν καὶ ζωὴν, ἀνεγείρει τὴν αὐλαίαν τοῦ θορυβώδους, τοῦ πλήρους μυστηρίων βυζαντινοῦ βίου, καὶ μᾶς ζωγραφίζει με ζωστήρα ἐντονον τοὺς ἡρακλείους ἀθλους τοῦ Φωκά, τοῦ Τσιμισκή, τοῦ Βουλγαροκτόνου, — τὰς μεγαλοπρεπεῖς ἐορτὰς καὶ πανηγύρεις τῆς βυζαντινῆς αὐλῆς, τὴν χλιδὴν καὶ πλοῦτον τοῦ βυζαντινοῦ παλατίου, — τὰς μάχας καὶ τοὺς ἐρωτας, τὰς σκευωρίας καὶ τὰς μεγαλοουρίας μεγιστάνων καὶ βασιλευσῶν καὶ καλογήρων τοῦ μεσαιωνικοῦ ἡμῶν κόσμου.

Τὸν ἄνδρα ἤδη γνωρίζουσιν καλῶς οἱ ἀναγνώσται τῶν «Παναθηναίων». Εἰς φύλλα προηγούμενα ὡμίλησα περὶ τοῦ τελευταίου τόμου τῆς Βυζαντινῆς Ἐποποιίας, τῆς Ζωῆς καὶ Θεοδώρας. Ἐπροσπάθησα δὲ καὶ εἰς βιογραφίαν ἰδίαν νὰ εἰκονίσω τὸν πλήρη γαλατικὴν ἀβρότητα ἄνδρα, τὸν ἐνθουσιώδη καὶ ὑψηλὸν ἐθνικῶν αἰσθημάτων ἐρευνητὴν, τὸν γόητα συγγραφέα, τὸν εὐρείας συλλήψεως ἱστορικόν, ὁ ὁποῖος μᾶς ἀνέστυρεν ἀπὸ τοῦ τῆς ἀληθῆς Βυζαντινῆς, τὸ ἀπεκλινόμενον ἀπὸ τὰς κηλίδας τῶν προλήψεων, καὶ τὸ ἐπαρουσίασεν ζωντανὸν καὶ ἐνδοξον.

Ἦδη νέον βιβλίον, δροσερόν, ὅπως ὅλον τὸ ἔργον του, ἔρχεται νὰ ὑπομνήσῃ καὶ πάλιν τὴν ἀκούραστον ἐργασίαν τοῦ βυζαντινολόγου.

Εἰς τὴν γαλλογερμανικὴν Ἐποποιίαν τοῦ Σλουμβερζέ, τὸ μέγα ἔργον, τὸ ἀγαπητὸν μέλημα τοῦ βίου αὐτοῦ, παρελαύνει ζωντανὸς ὁ πολυκύματος βίος τοῦ Βυζαντινοῦ κατὰ τὰ τέλη τοῦ ἰ' αἰῶνος, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ὑψίστης ἀκμῆς αὐτοῦ τῆς κοινωνικῆς καὶ τῆς στρατιωτικῆς.

Κατὰ τὴν συγγραφὴν τὴν πολυχρόνιον τοῦ μακροῦ τούτου ἔργου ἀνάπτυκα καὶ τέρψις ἦτο ἡ ἐξιστόρησις θαυμασίων ἱστορικῶν δευτερευόντων γεγονότων. Ἀπὸ τὰ σκότῃ τὰ ἱστορικὰ μετ' ἀγάτης ἀνασύρει ἀπὸ κειροῦ εἰς καιρὸν ὁ Σλουμβερζέ μορφὰς ἡρώων ἀγνώστων, ἐπεισόδια καταπληκτικὰ τῆς ἱστορίας, τῶν ὁποίων τὴν ὑπαρξὴν οὐδεὶς ἐφρατάζετο, τὸσον παρὰ δόξα, ὥστε μᾶς φαίνονται ὡς θελκτικὸν μυθιστορηματικὸς πλῆρη γοητείας μυθώδη ἐπεισόδια.

Τὰ ἐπεισοδιακά ταῦτα, οὕτως εἰπεῖν, ἔργα τοῦ Σλουμβερζέ, ἀποτελοῦσιν τόμους ἰδίους μεσαιωνικῆς βιβλιοθήκης ἐκδομένης μετὰ πάσης τυπογραφικῆς τελειότητος ἐκ τῶν ἐν Παρισίῳ ἐκδοτικῶν καταστημάτων τοῦ Plon-Nourrit. Τὰ θαυμάσια ταῦτα ἱστορήματα συνδέονται ποικίλως μετὰ τὸν μεσαιωνικὸν Ἑλληνισμόν, καὶ μάλιστα μετὰ τὴν παραδοξότεραν αὐτοῦ ἐποχὴν — τὴν ἐποχὴν τῆς μετὰ τῶν Φράγκων ἐχθρικῆς ἢ φιλικῆς ἐπικοινωνίας.

Ὁ Ρενάλδος Δὲ Σαυιγὼν, πρόγονος τῆς Ἀντιοχείας, αὐθέντης τῆς πέρας τοῦ Ἰορδάνου χώρας, μᾶς παρουσιάζει ἓνα ἀπὸ τοὺς πλέον ἡρωικοὺς καὶ πλέον τραγικοὺς σταυροφόρους ἡγεμόνας, οἱ ὅποιοι εἰς ποικίλας ἤλθον σχέσεις μετὰ τοὺς βυζαντινοὺς διοικητὰς τῶν μακρινῶν ἐκείνων χωρῶν — μᾶς ἀφηγεῖται τοὺς ἀγῶνας τοῦ Ρενάλδου τούτου πρὸς τὸν ἱπποτικὸν βασιλέα Μανουὴλ τὸν Κομνηνόν καὶ τὴν ταπεινώσιν τοῦ ἀγερώχου Φράγκου ἡγεμόνος κρατούντος τὸν ἀναβολέα καὶ ὀδηγούντος τὸν ἱππὸν τοῦ θριαμβεύοντος βυζαντινοῦ αυτοκράτορος.

Ἐπειτα εἰς τοὺς Ἀμογαβάρους, ἦτοι ἐκστρατείας Καταλάνων μοθοφόρων εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἀλείβει ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ ὀκειανὸν μίαν ἀπὸ τὰς πλέον ἐκπληκτικὰς σκηνὰς τοῦ ἀπεράντου δράματος τῆς ἱστορίας: ἀπὸ τὰ χλοεὰ πεδία τῆς Καταλονίας καὶ τῆς Ναβάρρας ἀπιδάσσοι ἀλλὰ σιδηροὶ τυχιδόματα περιτρέχουν ληστεύοντες καὶ σφάζοντες τὰς κλασσικὰς χώρας τῆς

Ἀνατολῆς, καὶ τέλος ἰδρύνουν ἰσπανικὸν δουκάτον ὑπὸ τὴν σιάν τοῦ Παρθενῶνος καὶ τῆς Ἀκροπόλεως!

Εἰς τὴν ἰδίαν κομψήν σειρὰν ἐξεδόθη πάλιν πρὸς ὀλίγον μινὼν βιβλίον ἐπιγραφόμενον «Ἐκστρατεία τοῦ βασιλέως Ἀλμαρίκου Ἀ' τῶν Ἱεροσολύμων εἰς τὴν Αἴγυπτον τὸν 1162 αἰῶνα». Ὁ Ἀλμαρίκος, ὅπως μεταφράζουν τὸν Amaury οἱ Βυζαντινοὶ χρονογράφοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, παρουσιάζει φυσιογνωμίαν ὅλως πρωτότυπον μεταξὺ τῶν ἄλλων Λατίνων βασιλέων τοῦ βασιλείου τῶν Ἱεροσολύμων, τοῦ ὑπὸ τῶν σταυροφόρων ἰδρυθέντος. Τὴν βασιλείαν του ἀφιέρωσεν σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰς τολημῆρας ἀποτείας κατακτήσεως τῆς Αἰγύπτου. Παλαιοὶ χρονογράφοι Γάλλοι καὶ Ἀραβες διέσωσαν τὴν μνήμην τῶν φραγκικῶν τούτων ἀθλῶν, καὶ μετέδωκαν εἰς ἡμᾶς τὰ κλέα τῶν Γάλλων σταυροφόρων παρὰ τὰς ὁχθὰς τοῦ Νείλου. Τῶν στρατιῶν τούτων ἡ διήγησις, μυθώδους σχεδὸν ἡρωϊσμοῦ, φαίνεται ὡς μία ἀληθὴς ἡρωϊκὴ ἐποποιία, μία chanson de geste τῆς Δύσεως μετενεχθεῖσα εἰς τὸν τόπον τῶν Χιλιῶν καὶ μᾶς νυκτῶν. Καὶ ἡ chanson de geste αὕτη ἐθέλξει τόσον πολὺ τὸν ἡμέτερον ἱστορικόν, τὸν ἀναζητοῦντα τὰς λησμονημένας ἱστορικὰς περιπετείας, ὥστε ζωηρὰ ἐπιθυμία εἰς τὸν κατέλθον νὰ τὰς κάμῃ γνωστὰς εἰς εὐρύτερον κύκλον φιλοστόργων.

Τὰς ἡρωϊκὰς δὲ περιπετείας τῆς μικρᾶς στρατιᾶς τῶν Γάλλων ἡρώων, ἐπιδιωκόντων πεισμονῶς τὴν κατὰ τὴν ἐνδοξίαν εὐρείαν χώραν τοῦ Νείλου, ἐκθέτει καὶ ἐνταῦθα ὁ συγγραφεὺς μετὰ τὴν συνειδημένην εἰς αὐτὸν γλαφυρότητα καὶ ποιητικὴν ἑξαρσιν. Ἡ διήγησις του εἶναι χαρίεσσα, αἱ εἰκόνες τὰς ὁποίας μᾶς ἐκτυλίσσει γοητευτικά, νομίζεις ὅτι μυθικῶν ἡρώων ἀναγινώσκεις τὰ κλέα, καὶ τὸ βιβλίον καθίσταται μυθιστορία μετὰ ὅλον τὸ θέλημα τὸν μυθιστορικὸν περιπετειῶν, ἀλλὰ καὶ μετὰ ὅλην τὴν ἀλήθειαν τῆς εὐλαβοῦς ἱστορικῆς ἐρευνῆς.

Ὁ Ἀλμαρίκος Ἀ' διεδέχθη τὸν ἀνδρεῖον Βαλδουίνον Γ' εἰς τὸν θρόνον τοῦ βασιλείου τῶν Ἱεροσολύμων τὸ 1162, ἐξήκοντα δύο ἔτη ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ βασιλείου τούτου ὑπὸ τῶν σταυροφόρων. Οὗτος ἀπεδείχθη εἰς ἓκ τῶν λαμπροτέρων καὶ ἀφοροτέρων βασιλέων τῶν Ἱεροσολύμων, τέλειος στρατιωτικὸς ἀρχηγός, πλήρης γενναϊότητος καὶ πολεμικῶν ἀρετῶν, συνάμα δὲ καὶ κυβερνήτης πεφωτισμένος.

Τὸ μικρὸν χριστιανικὸν βασίλειον τῆς Ἀγίας Γῆς εὐρίσκετο συνεσφιγμένον μεταξὺ δύο μεγάλων μουσουλμανικῶν δυνάμεων: ἀπὸ τὸ ἐν μέρος ὁ πολυθρόνος Νουρ Ἐδ-Δίν, κύριος ὅλης τῆς μουσουλμανικῆς Συρίας καὶ πρόμαχος τῶν πιστῶν τοῦ Μωάμεθ κατὰ τῶν ἀπίστων τοῦ Σταυροῦ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τὸ καλιφάτον τῆς Αἰγύπτου, πλούσιον εἰς χρήματα, εὐπορον εἰς στρατιωτικὴν δύναμιν. Ἐν μέσῳ τῆς διπλῆς ταύτης ἀδιακόπου πίεσεως, ἐκινδύνευε τὸ κρατὶ τῶν σταυροφόρων ν' ἀποπνιγῇ, καὶ μετ' ἀγωνίας ἐπάλαιε νὰ θριαμβεύσῃ πότε τοῦ ἐνός καὶ πότε τοῦ ἐτέρου τῶν δύο ἐπιφόβων ἐχθρῶν διὰ ν' ἀναπνεύσῃ ἀπὸ τὸ ἐν ἢ τὸ ἄλλο σὺννορόν του.

Ὁ βίος τοῦ κρατιδίου διήλθεν ἐν μέσῳ ἀγῶνων λυσσώδων κατὰ τοῦ Νουρ Ἐδ-Δίν. Ἦδη ὁ ἡρωϊκὸς οὗτος ἐχθρὸς τῶν χριστιανῶν παρέμενε νερωμένος ἀπὸ τελείαν καὶ νογελὴ ἀδράνειαν. Τὸ δὲ Καλιφάτον τῆς Αἰγύπτου ἐβραθυρόνετο ὁσημέραι εἰς μίαν ἀτελείωτον ἀναρχίαν.

Οὕτως ἐξόχως αἰσῆς ἦσαν αἱ περιστάσεις κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς βασιλείας τοῦ Ἀλμαρίκου Ἀ' πρὸς τὴν παρὰ τὸν ἑαυτοῦ ἐπιχειρήσιν, τῆς κατακτήσεως τῆς χώρας τῶν Φαραῶν ὑπὸ τὸν λατινικὸν κρατιδίον τῆς Ἀνατολῆς. Καὶ εἰς τὴν ἐπιχειρήσιν ταύτην ἀκράτητος ἐρρίφθη ὁ Ἀλμαρίκος.

Μετὰ τὸν συνήθη εἰς αὐτὸν ἐνθουσιασμόν διὰ τὸν ἡρωϊσμόν ὁ ὁποῖος παρέστυρε μίαν δρᾶκα σιδηροφράκτων ἱπποτῶν ἀνὰ τὰς ἀγανεῖς ἀμύδεις ἐκτάσεις τῶν ἐρήμων τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Αἰγύπτου, μᾶς ἀναπαριστᾷ ζωντανὸς ὁ συγγραφεὺς τὰς μυθώδεις καὶ ἐκπληκτικὰς περιπετείας τοῦ ἀγνώστου τούτου ἐπεισοδίου. Μετὰ περιττοὺς δεξιότητάς, μετὰ ἀναπαραστατικὴν δύναμιν θαυμασίαν μᾶς ἀνασύρει τὴν αὐλαίαν τῶν διαφόρων σκηνῶν τοῦ ἱστορικοῦ δράματος.

Ὁ Ἀλμαρίκος ἀποφασίζει τὴν κατάκτησιν τῆς χώρας τῶν Φαραῶν. Καλεῖ τοὺς ὑποτελεῖς εἰς αὐτὸν φρουδάρχας καὶ πολεμικὸν συμβούλιον συγκροτεῖται. Ἡ κατάκτησις ἀποφασίζεται. Συνέρχονται μετὰ τὰ διάφορα ἐμβλήματα τῶν οἱ βαρῶν ἀπὸ πᾶσαν γωνίαν τῶν λατινικῶν ἡγεμονιῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ μικρὰ, φρίσσουσα ὁμως ἐκ μένουσιν πολεμικοῦ στρατιᾶ ἐκκινεῖ καὶ διέρχεται παρὰ τὴν θάλασσαν τὴν ὁδόν, ἡ ὁποία φέρει ἀπὸ τῆς Ἀγίας Γῆς εἰς τὴν Αἴγυπτον, — τὴν ἰδίαν ὁδόν, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησαν αἱ στρατιαὶ τῶν μεγάλων Φαραῶ τῆς 11^{ης} δυναστείας, αἱ στρατιαὶ τοῦ Καμβύσου, ἀκόμη καὶ τοῦ Βοναπάρτου. Ἐπειτα οἱ σιδηροχίτωνες ἱππῶται πολιορκοῦν τὰς μεγάλας μουσουλμανικὰς πόλεις τῆς Αἰγύπτου, — τὸ Κάϊρον, τὴν Ἀλεξάνδρειαν, τὴν Δαμιέτην, — συμμαχοῦν μετὰ Μουσουλμάνους, — εἰσέρχονται ἐκθαμβοὶ εἰς τὰ χρυσοποίκιλα παλάτια τῶν Καλιφῶν, — παλαίον κατὰ τῶν στρατηγημάτων, τὰ ὁποῖα μηχανεύονται οἱ ἐμίροι τῆς Αἰγύπτου, — τυφλώνονται ἀπὸ τὴν καυστικὴν καὶ κυμανομένην ἄμμιον τῶν γιγνῶν θαλασσῶν τῆς ἐρήμου, — σαρώνονται ἀπὸ τὴν μανιώδη ἐπέλασιν τοῦ γηραιοῦ Νείλου, τὸν ὁποῖον ἐξαποστέλλουσιν κατ' αὐτὸν οἱ Αἰγύπτιοι, καταστρέφοντες τὰ κανονίζοντα τὸν δρόμον τοῦ διαφράγματα καὶ συγκρατοῦντα αὐτόν.

Συνεντεύξεις τῶν ἱπποτῶν πρὸς τοὺς ἐμίρας, διαπραγματεύσεις εἰρήνης ἢ συμμαχίας — πρεσβεύσεις πρὸς τὸν Μανουὴλ τὸν Κομνηνόν, τοῦ ὁποῦ ζητεῖ τὴν βοήθειαν ὁ Ἀλμαρίκος πρὸς κατάκτησιν τῆς Αἰγύπτου — ἀναζητήσεις τοῦ Βυζαντινοῦ βασιλέως ἀνὰ τοὺς δρυμοὺς τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Βουλγαρίας ὑπὸ τῶν Φράγκων πρεσβέων — αἱ λαμπρότητες καὶ χλιδαὶ τοῦ βυζαντινοῦ Παλατίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, αἱ εἰς ἄλλην γωνίαν τοῦ κόσμου τῶν Παλατίων καὶ χαρμῶν τοῦ Κάϊρου — ἐπιστολαὶ τῶν βεζιρῶν καὶ ἐμῶν πρὸς ἀλλήλους εἰς φλογεροῦς στίχους ποιητικοῦ οἴστρου τῆς ἐρήμου, — πάντα ταῦτα διαδέχονται ἀλλήλα εἰς εἰκόνας ἐλκυστικὰς, εὐρείας συνθέσεως καὶ ποικιλίας καταδελγούσης τὴν ψυχὴν τοῦ ἀναγνώστου καὶ τοῦ φιλοστόργου.

Μέσα εἰς τὸ ἀπέραντον παλάτι τοῦ Καλιφῶν εἰς τὸ Κάϊρον τὸ ὁποῖον καταμαγεύει τοὺς τυχονδίκτας ἱππῶτας, ὑπάρχει ἐρημητήριον 700 μοναχῶν, βιβλιοθήκη δύο ἑκατομμυρίων τόμων. Ποῖον παραδοξότερον θέαμα διὰ τὸν ἱστορικὸν ἀπὸ τὰς συνεντεύξεις τῶν Φράγκων ἱπποτῶν μετὰ τοὺς Καλιφᾶς, ἐκπληκτικῶν ἐνώπιον τοῦ πλοῦτου καὶ τῶν ἀσπαστραπτόντων κοσμημάτων τῶν μουσουλμανικῶν παλατιῶν! Ἐπειτα συνεντεύξεις μετὰ τὸν αυτοκράτορα τὸν Ἑλληνα, ὁ ὁποῖος κεκηνότας περιάγει αὐτοὺς ἀνὰ τὰ μεγαλοπρεπῆ παλάτια τοῦ Βυζαντίου καὶ τοὺς μυθώδεις θησαυροὺς, οἱ ὅποιοι κρύπτονται εἰς αὐτὰ!

Ποῖος θὰ ἔλεγεν εἰς τοὺς ἀβροὺς σοφοὺς τῆς Ἀλεξάνδρειας, ὅτι μίαν ἡμέραν ἐπάνω εἰς τὸν πολυθρόνον φάρων τῆς Ἀλεξάνδρειας, ἐν τῶν ἐπτά θαυμάτων τοῦ κόσμου, τὸ μεγαλοπρεπέστερον ἴσως τῶν ἀρχαίων μνημείων, θὰ ἐστῆσαν οἱ Φράγκοι βαρῶν, τέκνα τῶν βαρβάρων Γαλατῶν, τὸ ἱπποτικὸν φλάμμουρον τῶν μετὰ τὸ ἐμβλημα τοῦ σταυροῦ;

Ἡ πάλιν αὕτη ἡ ἀένναος τῶν λαῶν, αἱ συγκρούσεις αὐτὰς κόσμον διαφόρων ἐντελῶς κατὰ τὰς ιδέας καὶ τὰ ἦθη, ὁ συγχρωτισμὸς καὶ αἱ ἐχθρικαὶ ἢ καὶ φιλικαὶ σχέσεις ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἀλλοῦ ἐγεννήθησαν

καὶ ἀλλοῦ παρεσύρθησαν ἀπὸ τὸν χεῖμαρρον τοῦ βίου, — τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ θέλημα τῶν ἐσωτερικῶν μελετῶν — καὶ τὸ θέλημα τούτου τελειότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον γνωρίζει ν' ἀνιχνεύῃ καὶ ν' ἀνασύρει εἰς φῶς ἀπὸ τὰ σκότῃ, τὰ ὁποῖα σκεπάζουν τὰς λησμονημένας παλαιὰς χρονολογίας ὁ Γουσταῦος Σλουμβερζέ.

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

Ὁ Μέγας Ρωμαῖστής.

Ὁ Heinrich Dernburg ἀπέθανε!

Ὁ δαίμων ἐκλινεν αἰφνης τὴν δρᾶκα καὶ ἡ μεγαλοπρεπὴς φλόξ ἡ ἀπλήτως φωτίζουσα τὰς ἀγανεῖς πηγὰς τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου ἐσβέσθη διὰ παντός. Μετὰ τὰς πρώτας χιόνας, ποὺ καλύπτουν καὶ νεκρώνουν τὴν φύσιν, ἐκάλυψε καὶ τὸ παγερὸν χῶμα μίαν μεγάλην ἐπιστημονικὴν φυσιογνωμίαν τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος.

Φρειδερίκος Δέρνβουργ — Ὑπὸ Νόστερ

Ὁ Δέρνβουργ ἀπέθανε!

Πενθούσι παρὰ τὸ νεκρικὸν προσέφαλον ἑκατοντάδες εὐγνωμόνων μαθητῶν, πενθεῖ ὁ διεθνὴς νομικὸς κόσμος, διότι εἰς πᾶσαν τῆς γῆς γωνίαν, ἐνθα θεραπεύεται πως ἡ αὐστηρά τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων πραγμάτων σταθμιστρία, ἔχει εἰσδύση πρὸς πολλοῦ φωταυγῆς τὸ ὄνομα τοῦ δεινοῦ τῶν νόμων ἐρημνέτου. Θρηθεῖ ἰδιαίτερος ἡ γερμανικὴ ἐπιστήμη, διὰ τὴν ὁποίαν τὸ ὁσονοῦτω ἐκπνεῖν ἔτος ὑπῆρξεν ἑσπερι καὶ ἄλλο ἀπηνές, ἀφαρπάσαν διαπρεπεῖς αὐτῆς ἱεροφάντας, οἱ οἱ νομοδιδάσκαλος Bechmann, ὁ φιλόσοφος Κούνο Fischer, ὁ ἱατρὸς Bergmann, ὁ φιλόλογος Blass, οἱ ἀρχαιολόγοι Dillthey καὶ Furtwängler. Τὸ τραῦμα ὁμως εἶναι καίριον διὰ τὴν νο-

μικρή σχολήν του βερολινείου Πανεπιστημίου, ήτις απολέσασα μόλις άρχομένου του έτους τούτου τον έτερον των πρεσβυτάτων αυτής εταίρων, τον σοφόν ποιινολόγον Άλβέρτον Φρειδερίκον Berner. θρηνηϊ ήδη και τον άλλον, τον ύπατον των συγχρόνων ρωμαϊστών Έρρίκον Dernburg.

Η τανύπτερος φήμη είχε ήδη προδιαθέσει δυσμενώς κατά τας τελευταίας εβδομάδας τους ακαδημαϊκούς κύκλους του Βερολίνου, άγγειλασα την άσθενειαν του σοφού πρεσβύτου, εκ του μαύρου δε πίνακος του Πανεπιστημίου έπληροφορείτο έναγχος ή cupidula legum juvenitūs ότι θα έστερείτο κατά το χειμερινόν εξαμήνον των διδασμάτων του Δέρνβουργ. Ουδείς όμως άνέμενε ποτέ ότι κεραυνοβόλος της καρδιάς συζκοπή θα έτερμάτιζε τόσον αποτόμως ένα πολυκλεα και εις επιστημονικήν δράσιν άνεξάντλητον βίον. Είναι άληθές ότι πρό πενταετίας ήδη είχε κλονισθή σοβαρώς ή ύγεια του Δέρνβουργ, ένδυμύμαι δε άκόμη ζωηρώς την τραγικήν σκηνήν ής ύπήρξα αυτόπτης μάρτυς, καθ' ήν στιγμήν ο πολύτιμος διδάσκαλος έν τω μέσω της παραδόσεως έλαβε την πρώτην προσβολήν της ήμipληγίας. Οί επικρατήσαντες τότε φόβοι διεσκαδάρησαν καθότι ο Δέρνβουργ ύποβληθείς εις αυστηράν διαίταν και μεταβάς προς άναψυχήν εις τό ήπιον κλίμα της μεσημβρινής Μεντώνος άνέκτησε ταχέως την κλονισθείσαν ύγείαν, από δε του έπομένου εξαμήνου όχι μόνον έπανέλαβε τά διακοπέντα μαθήματα, αλλά και άνέπτυξεν ειπερ ποτέ και άλλοτε άκαταπόνητον συγγραφικόν σφρίγος, βαίνον κατά τά τελευταία μάλιστα ετη κατ' αντίστροφον λόγον προς τας όσημέραι υπό του γήρατος εξαντλουμένης σωματικής δυνάμεις.

Είναι έντελώς άδύνατον να σκιαγραφήση τις εις όλίγας γραμμάς την εξέχουσαν του Δέρνβουργ φυσιογνωμίαν, ή να εκτιμήση — έστω και άτελώς — τό τεράστιον αυτό επιστημονικόν έργον, του οποίου τας βάσεις είχε ήδη θέση διά της «περί συμψηφισμού» (compensatio) εναισίμου διδακτορικής διατριβής, ήτις ύπήρξεν ο πρώτος άσφαλής προάγγελος ύποφωσκούσης μεγαλοφυίας. Αί έπακολουθήσασαι επιστημονικά έργασία τάχιστα εξησφάλισαν την φήμην του νεορού τότε λειτουργού της Θεμίδος, όστις μόλις είκοσιπενταετής έκαλείτο ως καθηγητής του Ρωμαϊκού Δικαίου εις τό Πανεπιστήμιον της Ζυρίχης. Μετά όκταετίαν περίπου διωρίσθη τακτικός καθηγητής έν τω Πανεπιστημίω της Χάλλης, έκτοτε δε άφωσιώθη εις την μελέτην του Πρωσικού άστικού δικαίου, ούτινος εξέπότησε τρίτομον σύγγραμμα¹.

¹) Βιογραφικά σημειώσεις. Ο Dernburg έγεννήθη τη 3 Μαρτίου 1829 έν τη άρχαιοπρεπέι Μαγεντία της παραρρηνείου Έσσης, διήκουσε δε ακαδημαϊκάς σπουδάς έν Γκίσσεν και Βερολίνω. Τω 1851 διωρίσθη ύφηγητής έν Χαϊδελβέργη, όπου μετά του Brinkmann και άλλων ίδρυσε τό «Κριτικόν περιοδικόν άπάσης της νομικής επιστήμης». Τω 1854 διωρίσθη έκτακτος και μετ' όλίγον τακτικός καθηγητής του Δικαίου έν τω Πανεπιστημίω της Ζυρίχης. Τω 1862 προεσζλήθη υπό του Πανεπιστημίου της Χάλλης, όπερ άντεπροσώπευεν από του 1866 έν τη πρωσική γερουσία. Την βερολινεϊον έδραν κατέλαβε τω 1873 ως διάδοχος του Rudorff, διορισθείς ταχέως διά βασιλικού διατάγματος ισόβιον μέλος του Herrenhaus. Έχρημάτισε δις πρότασις του Πανεπιστημίου, είχε δε τον τίτλον του νομικού μυστικοσυμβούλου. Έκ των άλλων προς τον Δέρνβουργ τιμητικών ένδειξεων, ιδιαίτερας μνείας αξίαι τυγχάνουν ή άπονομή του σπανιώτατα εις νομικούς άπονεμηθέντος παρασήμου της επιστημονικής και καλλιτεχνικής

Μεταξύ των πρώτων επιστημονικών έργασιών του Δέρνβουργ πολλήν είχε προξενήση έντύπωσιν μία μελέτη περί των εισηγήσεων του Γάιου (1869), τας όποιας άρχομένου του παρελθόντος αιώνος είχαν άνακαλύψη έν Βερόνα επί παλιμνήστου, φέροντος έπιστολάς του άγίου Γερωνύμου, ο πολυς ιστοριοδίφης και πολιτικός άνήρ Γεώργιος Niebuhr. Η άνακάλυψις του Niebuhr είχε άναστατώση τον νομικόν κόσμον, καθότι άνετράπησαν δι' αυτής πολλάί μέχρι της εποχής εκείνης επικρατούσαι έσφαλμένα δοξασία, εκλονίσθη δ' έν μέρει και τό νομοθετικόν γόητρον των συνεργατών του Ιουστινιανού Θεοφίλου και Λωροθέου, εις ους άπεδίδετο ή σύνταξις των Ιουστινιανέων εισηγήσεων, αίτινες δεν ήσαν ή άληή αντιγραφή του μέχρι των άρχων του δεκάτου ένατου αιώνος άγνώστου κειμένου του Γάιου μετά τινων συμπληρωματικών προσθηκών και αναγκαίων τινών αφαιρέσεων των πεπαιλωμένων in desuetudinem περιελθουσών διατάξεων. Είς τους έγκύρηντας βαθύτερον εις την μελέτην των πηγών ιδιαίτεραν προϋξένει έντύπωσιν τό γεγονός ότι τό ύφος των εισηγήσεων του Γάιου, ουδεμίαν είχε σχέση προς τό ύφος των γνωστών της κλασικής εποχής ρωμαίων νομοδιδασκάλων. Η ρέουσα γλώσσα, ή σαφήνεια των ιδεών, ο άπλοϋς τρόπος της εκθέσεως των ζητημάτων, ή άπαράμιλλος μέθοδος παρουσίασαν εις την εκθαμβον νομικόν κόσμον μίαν νέαν προσωποπικότητα, περί την όποιαν μεγάλη ήγήρθη συζητήσις. Ο Δέρνβουργ άνέλαβε να δικαιολογήση δι' έμβριθών επιχειρημάτων τό συμτέραςμα, εις ο είχε καταλήξη, δηλαδή ότι αι Institutiones του Γάιου δεν είναι παρά αντίγραφον προχειρων σημειώσεων (Kollegienheft) άκροατού τινός, συντεταγμένων επί τη βάσει της προφορικής διδασκαλίας του Γάιου, όστις έδίδασκε πιθανώς έν τινι των έπαρχιακών νομικών σχολών της αυτοκρατορίας¹. Είς τό συμτέραςμα τούτο κατέληξεν ο Δέρνβουργ στηριζόμενος άνεξαρτήτως των άλλων επιχειρημάτων, επί του περιφραστικού και έπεξηγηματικού ύφους των εισηγήσεων και της συχνής άναφοράς εις τά πρόσθεν ειρημένα «dixi», «diximus», όπερ έθεώρησεν ως τεκμήριον άνθρώπου όμιλούντος από καθέδρας. Όμολογώ ότι δεν έπέισθη έν των επιχειρημάτων του Δέρνβουργ, τοσούτω μάλλον καθ' όσον νομίζω σύννητες τό διαλεκτικόν τουτό ύφος εις πολλούς λατινους συγγραφείς· μολονότι δε δεν θεωρώ την υπό του Δέρνβουργ διατυπωθείσαν γνώμην ως έν των επιτυχέστερων αυτού επιστημονικών συμπερασμάτων. Δεν δύναμαι ν' άμφισβητήσω την αυστηράν άκολουθίαν των σκέψεων και την συναρπάζουσαν πρωτοτυπίαν της πραγματείας.

Ότι έκορύφωσε τον δόξαν του Δέρνβουργ, κομίσαν επί των πτερύγων της φήμης τό όνομα αυτού μέχρι παντός έγγύς ή άπωτάτου σημείου του ήμετέρου πλανήτου, ένθα ύφίσταται ποία τις νομική έστία, ύπήρξε τό υπό τον τίτλον «Πανδέκται» πρό είκοσαετίας περίπου τό πρώτον έκδοθέν κλασικόν σύστημα του Ρωμαϊκού Δικαίου. Ητο όλίγον τολμηρά και πα-

κής αξίας και ή έκλογή αυτού ως μέλους της περιφημού Academia dei Lincei Έκ των έργων του Δέρνβουργ μνημονευτέα τά έξης. Pfandrecht (δίτομον), Lehrbuch des preussischen Privatrechts (τρίτομον), Vormundschaftsrecht der preussischen Monarchie, Pandekten τρίτομον, Lehrbuch des deutschen bürgerlichen Rechts (πεντάτομον μετά συμπληρωματικώς υπό άλλων έκδοθεισών πραγματειών περί των ισχυουσών εισέτι άστικών διατάξεων των διαφόρων γερμανικών κρατιδίων.

¹ Ο Mommsen νομίζει ότι ο Γάιος ήτο νομοδιδάσκαλος έν Τροία.

ρακινδυνευμένη ή άπόφασις να προβή τις εις έκδοσιν νέου συστήματος, καθ' ήν έποχήν έμεσουράνον επί του επιστημονικού στερεώματος τηλευγείς άστέρες ως ο δαιμόνιος Jhering, ο επικινδυνος σκόπτης, και ο βαθύνους Windscheid, του οποίου ιδία οι «Πανδέκται» έθεωρούντο ως τό τελειότερον προϊόν μιας προνομιούχου επί ιστορικών βάσεων οικοδομούσης νομικής διανοίας. Ός εκ τούτου, καίπερ έχων πλήρη πεποίθησιν εις την αξίαν του τρίτομου αυτού συγγράμματος, ο Έρρίκος Δέρνβουργ, με ποιόν τινα ένδοιασμόν προέβη εις την δημοσίευσιν αυτού, ήν συνάδευσε δι' όλίγων χαρακτηριστικών γραμμών, αίτινες δεικνύουν την ύπεροχον του άνδρός μετριοφροσύνην, τό άφενδότερον τεκμήριον αληθούς μεγαλείου. «Είς την σπουδάζουσαν νεολαίαν, έγγραφεν, αφιερούται τό έργον τούτο. Έάν κατορθώσω δι' αυτού να προαγάγω τας σπουδάς της, ο σκοπός έπειεύχθη. Έάν δε και ο με την έφαρμογήν του δικαίου ασχολούμενος νομομαθής άποκομίση εκ της μελέτης αυτού ωφέλειάν τινα, τούτο θα μου είναι λίαν ευχαριστόν». Και περαιτέρω. «Τό σύγγραμμα δεν έχει ως προορισμόν την εκτόπισιν των θαυμασιών έργων των διαπρεστών συγχρόνων νομικών». Και όμως, ό,τι δεν είχε ως προορισμόν, έσυχεν ως άποτέλεσμα τό κλασικόν σύγγραμμα του Δέρνβουργ και δι ή ού μόνον έν Γερμανία, αλλά και πανταχού όπου καλλιεργούνται αι νομικαί σπουδαί, όπου κυριαρχεί εισέτι ο Ρωμαϊκός Δίκαιον.

Οί «Πανδέκται» του Δέρνβουργ είχαν όμολογουμένως όλα τά πλεονεκτήματα άτινα ήσαν αναγκαία προς διαρκή επικράτησιν. Είς πάσαν γραμμήν διαβλέπει τις την όξείαν παρατηρητικότητα, την βαθείαν μελέτην, την εύστοχον παραβολήν και ταξινόμησιν των πηγών, την άπαράμιλλον σαφήνεια του συγγραφέως. Τί δε να είπη τις περί του ύφους; Ουδείς βεβαίως των επιζώντων γερμανών νομικών, εξαίρεσει ίσως του Sohm, έχειρίσθη ποτέ μετά μείζονος άριστοτεχνικότητας τον κάλαμον όσον ο Δέρνβουργ.

Ο Δέρνβουργ ήτο όπαδός της ιστορικής σχολής, δεν έχάνετο όμως, όπως άλλοι, εις ιστορικάς μικρολογίας και λεπτολόγους έννοιών συνδυασμούς. Είχε πάντοτε πρό αυτού ως κριτήριον μέτρον άσφαλές τας ανάγκας του καθ' ήμέραν βίου, βασανίζων επ' αυτών ως επί Αλφιδας λίθον την σκοπιμότητα των νομικών διατάξεων και θεωριών.

Έκ του ιστορικού πλαισίου, έγγραφε, δέον να προεξέχη τό πρακτικόν δικαίον εύρύ και συγκεκριμένον... Μετά της ιστορίας και των κειμένων νόμων δέον να φωτίξη την μελέτην του δικαίου ο πυρός της Φιλοσοφίας, άλλ' ή Φιλοσοφία ούδαμώς πρέπει να καθίσταται κυρίαρχος επί του πεδίου του ισχύοντος δικαίου. Τόν έξοχον νούν, έρμηνεύοντα τους νόμους, καθωδήγει πάντοτε ή μεγάλη καρδιά του Δέρνβουργ, ήτις έπαλλε διά τους αδυνάτους και άπροστατευτους, ύπερ των οποίων έλάμβανε διαρκώς φιλόστοργον και φιλάνθρωπον μέριμναν ο μέγας νομοδιδάσκαλος, θεωρών τό δικαίον άναποσπάτως συνδεδεμένον προς την έπιείκειαν και φιλάνθρωπίαν.

Η επίδρασις του Δέρνβουργ επί την νομολογίαν των γερμανικών δικαστηρίων ήτο άνυπολόγιστος. Λίαν επιτυχώς έγγραφε ποτέ ο ίδιος αυτού άδελφός, ο διαπρεπής δημοσιογράφος Φρειδερίκος Δέρνβουργ, ότι πās άναφέρουν ύπερ της υποθέσεως αυτού την γνώμην εκείνου ήδύνατο να θεωρη κατά τό ήμισυ κερδισμένον τό ζήτημα.

Ός διδάσκαλος ήτο ο Δέρνβουργ μία των προσφιλεστάτων εις τον φοιτητικόν κόσμον και δημοτικωτάτων φυσιογνωμιών. Πρός τους νεαρούς μύστας της Θεμίδος έφέρετο, μάλιστα κατά τας συζητήσεις των πρακτικών άσκήσεων, ως ίσος προς ίσους. Είς τά μαθήματα αυτού συνέρρεον έκατοντάδες, καίτοι ο

Δέρνβουργ από της ακαδημεικής καθέδρας δεν είχε χειμαρρώδη ευγλωττία, ουδέ την άριστοτεχνικήν καλλιέπειαν, ήτις διέκρινεν αυτόν ως συγγραφέα. Τό ύφος αυτού ήτο άπείριστον, αλλά σαφές, ήρεμος και άφελής ο τρόπος της αναπτύξεως των διαφόρων νομικών και κοινωνικών ζητημάτων, άτινα εξέηταζεν ως δεινός ανατόμος μέχρι των μάλλον λεπτεπιλεπτών αυτών ίνών. Ουδέποτε έν τούτοις εξηντλείτο εις άνωφερεις παρεκβάσεις, είχε δε πάντοτε κύριον σκοπόν την τελείαν ανάπτυξιν της ουσίας, καρυκεύων τά ξηρά ένίοτε θέματα διά λεπτών χαριτολογημάτων.

Περί του humor του Δέρνβουργ πλείστα κυκλοφορούσιν άνέκδοτα. Τινών ύπήρξα ατύχηκος μάρτυς, δεν θεωρώ δε άσκοπον να άποσπάσω της λήθης τό κατωτέρω.

Είς έν από τά τελευταία μαθήματα του 1900 ο Δέρνβουργ είχε εξαντλήση όλην του την σοφίαν διά να καταστήση καταληπτόν εις τό πυκνόν αυτού άκροατήριον ένα νομικόν γόρδιον δεσμόν, την διαφοράν της obligationis correalis και της obligationis solidaris, περί της όποιας έγγραφησαν τσαυτα και τοιαυτα, όπως έλεγεν ο Bechmann, ώστε θα ήτο άδύνατον ν' άναγνώσθι τις αυτά χωρίς να πάθη τας φρένας. Οί σπουδασταί ήκουον εύλαβώς τά verba magistri, εφαινότο δε κάπως καταπονημένοι, ότε έκρουσεν ο λυτρωτής των ακαδημεικών δεινών ήλεκτρον κωδωνίσκος. Ο Δέρνβουργ άνεκεφαλαίωσε συντόμως τά ειρημένα και προσέθηκε με τό χαριτωμένον εκείνο μειδίαμα, τό όποιον έπλανάτο πάντοτε επί των χειλέων του σοφού. «Σας εκούρασα, κύριοι, με τας δυσλήπτους θεωρίας, ήτο όμως ανάγκη να τελειώσω σήμερον τό άκανθώδες κεφάλαιον, διότι... μόλις κατά τον προσεχόν αιώνα θα συντηρηθώμεν πάλιν!»

Έπεκράτησεν όλίγων δευτερολέπτων άσυνήθης σιγή, καθ' ήν προσεβλέπομεν άλλήλους περιέργως, άλλ' άντιληφθέντες μετ' ού πολύ την σημασίαν των γριφωδών λόγων, άνευφημήσαμεν παταγωδώς τον βραδέως της καθέδρας κατερχόμενον προσφιλή διδάσκαλον. Ητο πραγματικώς... τό τελευταίον ακαδημεικόν μάθημα του δεκάτου ένατου αιώνος.

Άλλην φοράν εις των συσπουδαστών μου είχε κατορθώση να φωτογραφήση στιγμιαίως τον Δέρνβουργ, καθ' ήν στιγμήν έξήρχετο του Πανεπιστημίου. Μετά φωτογραφίαν ταύτην έτοποθέτησε μίαν ήμέραν μεταξύ των υπό έρμηνείαν σελίδων του άστικού κώδικος, όν συνείδηζε ν' άφίγη ο Δέρνβουργ επί της έδρας κατά τό μεταξύ της πρώτης και δευτέρας ώρας διάλειμμα. Συνέχισεν μετά τινα λεπτά την διδασκαλίαν και λαμβάνων τον κώδικα άνά χείρας μετά πολλής φυσικῆς βάραν τον κώδικα ούδαμώς πρέπει να καθίσταται κυρίαρχος επί του πεδίου του ισχύοντος δικαίου. Τόν έξοχον νούν, έρμηνεύοντα τους νόμους, καθωδήγει πάντοτε ή μεγάλη καρδιά του Δέρνβουργ, ήτις έπαλλε διά τους αδυνάτους και άπροστατευτους, ύπερ των οποίων έλάμβανε διαρκώς φιλόστοργον και φιλάνθρωπον μέριμναν ο μέγας νομοδιδάσκαλος, θεωρών τό δικαίον άναποσπάτως συνδεδεμένον προς την έπιείκειαν και φιλάνθρωπίαν.

Ο Δέρνβουργ ύπήρξεν άτυχεστός οικογενειαρχής. Πρό τεσσαράκοντα ετών άπόλεσε την προσφιλή σύζυγον, πρό δεκαετίας δε τον μόνον υιόν του. Στερομένος της οικογενειακής εύτυχίας και προκρίνας τον έφημέραν άπολαύσεων την άκαταπόνητον εργασίαν ύπερ της προαγωγής της επιστήμης μέχρις έσχάτου γήρατος, αφιέρωσε όλον τον βίον αυτού εις τον άνέσπερον βωμόν του Ρωμαϊκού Δικαίου. Διήγαγε βίον έρημίτου έν τη κοινήν επαύλει της Kirschen Allee, όπου έδέχετο φιλοφρόνως τους έξ όλων των περάτων της γης ως προς προσκύημα μεταβαίνοντας εκεί μαθητάς του. Η έπαυλις κείται εις την τελευταίαν άκραν του West-

end. Πλούσιος κήπος την περιβάλλει, πέραν δ' εκτείνεται εὐρύς ὁ ὄριζων. Ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν ὠραίων δένδρων συνεκέντρωνεν ὁ σοφὸς ἐρημίτης τὰς ἐπιστημονικὰς ἀληθείας· ἐκεῖθεν ἐξεσφενδόνειεν αὐτὰς ἡφρούσας πάντοτε τὸ ἄρωμα τοῦ ἀσπίλου περιβάλλοντος καὶ τὴν καθαρὰν πνοὴν τῆς ἀτμοσφαίρας ἐξ ἧς προήρχοντο. Ὁ νομικὸς κόσμος μετ' ἀδημονίας ἀνέμενεν ἐκαστοτε τὴν στιγμήν νὰ ἐντρύφησιν λαϊμάργως εἰς αὐτάς.

Πρὸς γενικὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ Δερόνβουρ, ὡς θεωρηθῶσιν ἀρκετὰ τὰ ὀλίγα ταῦτα, ἅτινα χαράσσει εὐλαβῶς καὶ εὐγνωμόνως ὁ νεώτερος καὶ ἀσημότερος αὐτοῦ μαθητὴς

[Βερολίνον]

ΒΙΖΟΥΚΙΔΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ὁ κ. Χ. Χρηστοβασιλῆς μᾶς στέλλει τὰ ἀκόλουθα ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἐν τῇ τελευταίᾳ τῶν *Παναθηναίων* τεύχει παρατηρήσεις τοῦ κ. Α. Σκια, ἐπὶ τοῦ περὶ Ἡπειροῦ ἀρθροῦ του.

Τῷ κ. Ἀνδρέᾳ Σκια, ἀρχαιολόγῳ...

Ἀκολουθώντας πιστὰ τὴν ἱστορίαν καὶ τὰ πράγματα καὶ ὡς Ἡπειρώτης, ἂν ὄχι ἄλλο, γνωρίζοντας τὴν Ἡπειρὸν καὶ τὰ ἡπειρωτικὰ πράγματα τοῦλάχιστον ὅσον ὁ κ. Ἀνδρ. Σκιας τὴν ἐλληνικὴν ἀρχαιολογίαν, φρίττω, ὅταν ἀκούω μορφωμένους ἐλευθέρους Ἕλληνας νὰ λέγουν, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἔχουμε ἀδέρφια τοὺς Ἀλβανούς (ἐννοῶ τοὺς Τουρκαλβανούς), πρῶτον διότι γνόμεστε καταγέλαστοι στὸν κόσμον, καὶ πρὸ πάντων σ' αὐτοὺς τοὺς Ἀλβανούς, οἱ ὅποιοι ἀποκροῦν καὶ μὲ λόγια καὶ μὲ ἔργα, ὅτι ἔχουν καμμιὰ συγγένειαν μ' ἐμᾶς, καὶ δευτέρου διότι, ὅταν οἱ Ἡπειρώτες ἀκούωμε τοὺς ἐλευθέρους ἀδερφούς μας, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ζητοῦμε καὶ ἀπαιτοῦμε βοήθειαν νὰ μᾶς σώσουν ἀπὸ τὴν ἀφόρητη τυραννίαν τῶν Ἀλβανῶν, νὰ μᾶς λέγουν, ὅτι τοὺς ἔχουμε, καὶ αὐτοὶ καὶ ἐμεῖς, ἀδερφούς αὐτοὺς τοὺς δημίους μας, μᾶς πιάνει ἀπελπισία θανάτου! Ἄν ἐννοοῦν τέλος πάντων οἱ ἐλεύθεροι Ἕλληνες νὰ ἔχουν τοὺς Ἀλβανούς ἀδερφούς τους, ἐναντίον τῆς ἱστορίας, χάρισμά τους καὶ νὰ τοὺς χαίρουνται, ἀλλ' ἡμεῖς οἱ Ἡπειρώτες, οἱ τυραννοῦμενοι μὲ ἀνήκουστα δεινὰ ἀπὸ τοὺς Ἀλβανούς, δὲν θὰ παύσωμε ποτὲ ἀπὸ τὸ νὰ τοὺς θεωροῦμε δημίους μας.

Ἐρωτῶ πάντα ἐλεύθερον Ἕλληνα ὑπερασπιστὴ καὶ θιασώτη τῶν Ἀλβανῶν, τῶν ὁποίων ἡ Μεγάλη Ἰδέα εἶναι ὁ ἐξαλβανισμὸς καὶ ἡ κατάκτησις τῆς Ἡπειροῦ καὶ τῆς Μακεδονίας, ἀφοῦ ὑπάρχουν δέκα ἀλβανικὲς ἐφημερίδες, ποὺ μᾶς πολεμοῦν καὶ μᾶς ὑβρίζουν καὶ αὐτὰ τὰ ἱερώτερά μας, πῶς δὲν ὑπάρχει, ἔστω καὶ μιά μόνον ἀλβανικὴ ἐφημερίδα, ποὺ νὰ μᾶς ἀγαπᾷ καὶ νὰ μᾶς ὑπερασπίζεται;

Ἡ ἱστορία μᾶς διδάσκει, ὅτι οἱ Ἰλλυριοὶ καὶ οἱ διάδοχοί τους Ἀλβανοὶ ὄχι μόνον δὲν μᾶς ἐσύνδραμαν ποτὲ, ἐναντίον τῶν Σλαβῶν, τῶν Φράγκων καὶ τῶν Τούρκων, ἀλλ' ἀπεναντίας πάντα ἔκαναν καταστροφικὰς ἐπιδρομὰς στὰς ἐλληνικὰς χώρας. Ἄν δὲ μερικὲς ἀλβανικὲς πατρίδες ἐγκαταστάθηκαν στὴν Ἑλλάδα καὶ ἀγωνίστηκαν μαζί μὲ τοὺς Ἕλληνας, αὐτοὶ δὲν ἀντιπροσώπευον τὸ ἀλβανικὸν ἔθνος, διότι ἔχασαν τὸν ἀλβανισμὸν τους καὶ ἀπετέλεσαν μέρος τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους, καὶ ἀγωνίστηκαν ὡς Ἕλληνες καὶ ὄχι ὡς Ἀλβανοί. Ἡ ἱστορία τῆς βασιλίσσας τῶν Ἀλβανῶν Τεῦθας καὶ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ τοῦ Τεπελενιώτη εἶναι, νομίζω, δύο τρανότερες ἀποδείξεις ἀπὸ τὰς πολλὰς, ὅτι οὔτε οἱ Ἰλλυριοὶ, οὔτε οἱ Ἀλβανοὶ εἶταν ποτὲ φίλοι καὶ πολὺ περισσότερον ἀδέρφια τῶν Ἑλλήνων.

Δὲν εἶναι ἀλήθεια, ὅτι οἱ Ἰλλυριοὶ — Ἀλβανοὶ ἐπολέμησαν μὲ τοὺς Ἑλληνομακεδόνες ἐναντίον τῶν Ρωμαίων ὡς σύμμαχοι τῶν Μακεδόνων, ἀλλ' ἐπολέμησαν ὡς ὑποταγμένοι τῶν Μακεδόνων, ἢ μισθοφόροι τους, καθὼς ἐπολέμησαν ἀμέσως ὕστερα καὶ ὡς ὑποταγμένοι καὶ ὡς μισθοφόροι τῶν Ρωμαίων ἐναντίον πρῶτα τῶν Ἑλλήνων καὶ ὕστερα ὅλων τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς, ἐνῷ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες δὲν ἐσηματίσαμε ποτὲ ρωμαϊκὴ λεγεῶνα.

Οἱ ἐπιχώριες ἐλληνικὲς παραδόσεις γιὰ τοὺς Ἀλβανούς; Φοίρη! Παριστάνουν πάντα τοὺς Ἀλβανούς διψασμένους γιὰ ἐλληνικὸ αἷμα!

ἔχουν τὴν ἀξίωσιν οἱ φιλαλβανοὶ ἐλεύθεροι Ἕλληνες νὰ τυραννοῦμετε ἡμεῖς οἱ Ἡπειρώτες ἀπὸ τοὺς Ἀλβανούς, νὰ βλέπωμε τὴν περιουσίαν μας νὰ τὴν ἀρπάξουν οἱ Ἀλβανοί, νὰ διώχωνται ἀπὸ τὴν πατρίδα μας ἀπὸ τοὺς Ἀλβανούς, νὰ καταντήσωμε ὡς ἄλλοι Ἰβραῖτοι, τρέγοντες μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀγαπημένην μας πατρίδα ἀπὸ τοὺς Ἀλβανούς καὶ νὰ μὴ λέμε τὸν πόνο μας, νὰ μὴ ὑποδεικνύωμε πῶς μπορεῖ νὰ σωθῇ ἡ Πατρίδα μας ἀπὸ τὸν μεγάλον ἀλβανικὸν κίνδυνον γιὰ νὰ μὴ κακοφάνῃ τῶν ἀδερφῶν τους τῶν Ἀλβανῶν; Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι εἴμαστε χριστιανοί, καὶ ὑπομένουμε τὴν τυραννίαν τῶν Ἀλβανῶν, ἀλλὰ δὲν ἔχομε καμμιὰ εὐχαρίστησιν νὰ τοὺς στρέφωμε καὶ τὴν ἐτάραν παρεῖαν ἢ νὰ τοὺς λέγωμε «εὐχαριστῶ» διότι μᾶς τυραννοῦν καὶ μᾶς καταστρέφουν ἐπὶ ἀπάνθρωπα!

Ἄς μάθουν οἱ ἐλεύθεροι Ἕλληνες, τ' ἀδέρφια μας, ὅτι, ἂν ἡ πατρίδα μας ἢ Ἡπειρὸς δὲν ἀνήκει στὸ ἐλληνικὸ Βασίλειον σήμερον, τοῦτο εἶναι ἔργον τῶν Ἀλβανῶν, οἱ ὅποιοι τὴν διεκδίκησαν ὡς ἀλβανικὴ χώρα. Αὐτὸ εἶναι μιά μεγάλη ἀπόδειξις, νομίζω, ὅτι κανένα κοινὸν δὲν ὑπάρχει μεταξύ Ἑλλήνων καὶ Ἀλβανῶν, διότι ἂν οἱ Ἀλβανοὶ εἶταν ἀληθινὰ ἀδέρφια τῶν Ἑλλήνων, ὅπως τοὺς θέλουν οἱ ἐλεύθεροι Ἕλληνες, ὄχι μόνον δὲν θὰ γένονταν κανένα ἐμπόδιο στὴν παραχώρησιν τῆς Ἡπειροῦ πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ θὰ συντελοῦσαν νὰ παραχωρηθῇ.

Ἄς μάθουν τ' ἀδέρφια μας, οἱ ἐλεύθεροι Ἕλληνες, ὅτι, ἀφοῦ δὲν ἐστάθηκε δυνατό νὰ γένουν Ἕλληνες οἱ Τουρκοκροῖτες, Ἕλληνες γνησιώτατοι, ποὺ εἶχαν πατρίδα τὴν ἐλληνικώτατην Κρήτη καὶ μητρικὴν γλῶσσαν τὴν ἐλληνικὴν, εἶναι χίλιες φορές πλεὶς ἀδύνατον νὰ γένουν οἱ Ἀλβανοί, οἱ ὅποιοι οὔτε Ἕλληνες ὑπῆρξαν ποτὲ, οὔτε ἡ πατρίδα τους εἶναι Ἑλλάδα, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ γεωγράφος Πτολεμαῖος, λέγοντας: «*Ἀρχὴ Ἑλλάδος ἀπὸ Ὠρικίας*». καὶ ὁ Διονύσιος ὁ περιγητής:

«*Ὠρικὴν θ' ὑπὲρ αἶαν, ἐρεῖται Ἑλλάδος ἀρχή*».

Ἄς μάθουν τ' ἀδέρφια μας, οἱ ἐλεύθεροι Ἕλληνες, ὅτι ἡ Ἡπειρὸς ἂν κινδυνεύῃ σήμερον, κινδυνεύει ἀπὸ τὴν Ἀλβανίαν καὶ ἀπὸ τὴν ἀλβανικὴν ἰδέαν ὅπως ἡ Μακεδονία ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν καὶ χειρότερα ἀκόμα.

Ἄς μάθουν τέλος, ὅτι, ἂν ἡ Τουρκία ἀναγκαστῇ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, οἱ Ἀλβανοί, ἂν δὲν γένουν ἀνεξάρτητο Κράτος, θὰ πᾶν ἄλλοι μὲ τὴν Ἀυστρίαν, καὶ ἄλλοι μὲ τὴν Ἰταλίαν, καὶ ὄχι μὲ τὴν Ἑλλάδα, γιὰ πολλοὺς ἄλλους λόγους, ἀλλὰ πλεῖστον διότι θεωροῦν τοὺς Ἕλληνας ξένους — λέγέτε τους ἐσεῖς ὅσο θέλετε ἀδέρφια σας, κ. κ. ἐλεύθεροι Ἕλληνες — «*τοὺς θεωροῦν ἐθνικοὺς ἐχθροὺς καὶ ἀνίκανους*» νὰ τοὺς θρέψουν καὶ νὰ τοὺς μισθοδοτήσουν. — Ἀλβανὸς θὰ εἴπῃ μισθός.

Τὸ ἔργο μου ἐμένα. ποὺ ξέρω καὶ τὴν πατρίδα μου τὴν Ἡπειρὸν καὶ τοὺς Ἀλβανούς τόσο καλά, ὅσο ξέρετε καὶ ὁ κ. Ἀνδρ. Σκιας τὴν ἐλληνικὴν ἀρχαιολογίαν δὲν εἶναι νὰ βάλω μάχαιρα μεταξύ Ἑλλήνων καὶ Ἀλβανῶν — διότι ἡ μάχαιρα εἶναι βαλμένη ἀπὸ χιλιάδες χρόνια τώρα ἀνάμεσά τους — ἀλλὰ νὰ ὑπε-

ρασπιστῶ τὴν κινδυνεύουσα πατρίδα μου Ἡπειρὸν, ποὺ κινδυνεύει ἀπὸ τὴν μιά μεριὰ ἀπὸ τοὺς Ἀλβανούς καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ μεριὰ ἀπὸ τὴν ἀμάθεια τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων, ποὺ δὲν ξέρουν τὴν κατάστασίν της καὶ τοὺς κινδύνους της, νομίζοντας ἀδερφούς μας τοὺς δημίους της!

Οἱ ἄγῳνες μου γιὰ τὴν Ἡπειρὸν ἐναντίον τῶν Ἀλβανῶν εἶναι ἄγῳνες ἀμυντικοὶ καὶ ὄχι ἐπιθετικοί, ἄγῳνες ἱεροὶ καὶ ἄγιοι, τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ συνδράμῃ ὅλος ὁ Ἑλληνισμὸς, ἀφίνοντας κατὰ μέρος σκουριασμένες ἰδέες καὶ ἀνεφάρμοστες θεωρίες, διότι ἂν ὁ Ἑλληνισμὸς ἐξακολουθήσῃ τὴν αἰώνια ἀφέλειά του, σκεπτόμενος γιὰ τὴν Ἡπειρὸν καὶ τοὺς Ἀλβανούς, ὅπως σκέπτεται ὡς τὰ τώρα, ὕστερα ἀπὸ ὀλίγα χρόνια ἢ Ἡπειρὸς θὰ εἶναι μόνον ἀπάνω στὸ χαρτί, θὰ εἶναι ἔρημη ἀπὸ Ἕλληνες, θὰ εἶναι ἀλβανικὴ ἐπαρχία ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ τῆς ἐκείνης, τῆς Δυνάμεως καὶ τότε νὰ μᾶς ζήσουν οἱ φιλαλβανικὲς ἐκφράσεις τῶν διαφόρων ἀναρμοδιῶν σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα, οἱ ὁποῖοι θὰ ἔκαναν καλύτερα νὰ καταγίνωνται μὲ τὰ ἔργα τῆς ἐπιστήμης τους, παρὰ μὲ ἔργα ξένα τοὺς! Δηλαδή ὅπως εἶπε ἐκεῖνος ὁ ἀρχαῖος πρόγονός μας: «*Μέχρις ὑποδήματος*».

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Ὑ. Γ. Παραπέμπω τὸν φίλον κ. Ἀνδρ. Σκιαν καὶ τοὺς λοιποὺς ποὺ θέλουν νὰ σκιαμαχοῦν μ' ἐμένα, στὰς τελευταῖες ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας γιὰ νὰ ἰδοῦν τὰ μαρτύρια τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἡπειροῦ ἀπὸ τοὺς ἀδερφούς τους τοὺς Ἀλβανούς!

Χ. Χ.

Εἰς τὴν πρώτην σελίδα τοῦ τεύχους αὐτοῦ, δημοσιεύομεν ἓνα ἀπὸ τὰ πολυτιμότερα πετράδια τῆς ἀθανάτου δημοτικῆς μας Μούσης, ἢ «*Ἀντρεωμένη*». Μᾶς ἔρχεται καὶ αὐτὸ τὸ τραγοῦδι ἀπὸ τὴν Ρόδον καὶ τὸ ὀφείλουμε εἰς τὸν ἀγαπητὸν συνεργάτην μας κ. Παῦλον Γνευτὸν.

Ἡ «*Ἀντρεωμένη*» ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα Ροδίτικα τραγοῦδια ποὺ ἐδημοσιεύσαμεν εἰς τὰ «*Παναθήναια*» εἶνε τὸ ὠραιότερον καὶ τὸ παραστατικώτερον. Μαγεύει ὄχι μόνον μὲ τὰς μεγαλοπρεπεῖς εἰκόνας τοῦ ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν βαθὺν συμβολισμόν του.

Μία δολοκλήρος τραγωδία καὶ ἓνας γλυκὺς λυρισμὸς ἔξορchet ἀπὸ κάθε στίχον τοῦ τραγοῦδιος αὐτοῦ ὁποῖον ὅμοιον ὀλίγα ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ἡ δημοτικὴ μας ποίησις. Καὶ μοιροῦντο εἰς μερικὸν στίχους βλέπει κανεὶς τὸν ἀντίλαλον τῶν στίχων τοῦ Ἀκρίτι-κοῦ κύκλου, ἐν τούτοις τὸ ἄρτιον τοῦ συνόλου καὶ τὸ μεγαλοφάνταστον αὐτοῦ ὀφείλεται εἰς τὸν λαὸν τῆς Ρόδου.

Αἱ πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ναοῦ τοῦ Δαφνίου ἐργασίαι τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἐπερατώθησαν καὶ τὸ περικαλλὲς μνημεῖον ἐξησφαλίσθη ἀπὸ πάντα κίνδυνον, ἕως ὅτου, ἀργότερα, τὸ Δαφνὶ γείνηται προσκύνημα ἐκτελουμένων ποικίλων ἐργασιῶν εὐπρεπειᾶς.

Ὁ διευθύνων τὰς ἐργασίας ταύτας τῆς ἀναστηλώσεως τῶν μεσαιωνικῶν μνημείων κ. Ἀδ. Ἀδαμαντίου, μετὰ τὸ πέρας τῆς ὑποστηρίξεως τοῦ Δαφνίου ἀποστέλλεται ὑπὸ τῆς Γενικῆς Ἐφορείας εἰς τὴν Πάρον καὶ Σίκινον πρὸς ἐξέτασιν τῶν ἐκεῖ βυζαντινῶν μνημείων καὶ μελέτην τοῦ καλλιτέρου τρόπου πρὸς διάσωσιν αὐτῶν. Εἰς τὴν Πάρον, ἐν τῷ παλαιωτάτῳ ναῷ τῆς Ἐκατονταπυλιανῆς, σφίξεται θαυμάσιον κιβώριον, ἥτοι ἐπιστέγασμα τῆς Ἀγίας Τραπέζης. Εἰς τὴν Σίκινο-παλαιὸς δωρικὸς ναὸς ἔχει μεταβληθῇ εἰς βυζαντινόν.

Εἰς τὸ Παρίσι αὐτὴν τὴν στιγμήν τὸ ζήτημα τῆς Τύχης ἀπασχολεῖ ἐκτὸς τοῦ ὄχλου ὅστις τυφλὸς

πιστεύει εἰς τὴν ἀδικον αὐτὴν θεότητα, καὶ πλείστα ἐκλεκτὰ πνεύματα ἐκ τοῦ φιλολογικοῦ καὶ ἐπιστημονικοῦ κόσμου.

Ὁ διάσημος μαθηματικὸς καὶ καθηγητὴς τῆς οὐρανίου μηχανικῆς εἰς τὸ Κολλέγιον τῆς Γαλλίας Που-ανκαρὲ ἔχει ἀφιερῶσαι πλείστας περὶ Τύχης μελέτας, διὰ τῶν ὁποίων καταφαίνεται ἡ πρὸς αὐτὴν πίστις του. Ὁ Βέλγος ποιητὴς Μάτερλιγκ ἐπίσης πιστεύει εἰς τὴν Τύχην.

Ὁ Δαντὲκ ὅμως εἰς τὴν «*Μηνιαίαν Ἐπιθεώρησιν*» ἀφιερώνει μακρὸν ἀρθρον διὰ τοῦ ὁποίου προσπαθεῖ νὰ ἰδῇ τ' ἀποτελέσματα τῆς τύχης μετὰ τίνος σκεπτικισμοῦ. Ὡς ἐκ τούτου ἀμφισβητεῖ καὶ τὰς ἐπιτυχίας τῶν παικτῶν εἰς τὰ τυχερὰ παιγνίδια ὅπως ὁ μπακα-ρὰς καὶ ἡ ρουλέτα. Τοιουτοτρόπως ἀπὸ σκέψεως εἰς σκέψιν καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν ὑπάρχουν νόμοι τῆς τύχης ἀλλ' ἀπλῶς φαινόμενα καὶ συνιστᾷ ὅτι εἰς τοιοῦτον εἶδους ζητήματα τὰ ὁποῖα συνταράσσουν τὴν ἡρεμίαν τῶσων ὥραίων διανοιῶν πρέπει νὰ εἰμεθα εἰλικρινέστεροι καὶ σαφέστεροι διότι εἶνε ἐπικίνδυνον νὰ τρέφωμεν μὲ παραλογισμούς τὸν μεταφυσικὸν μυστικισμόν μας.

Εἰς τὴν «*Βορειοαμερικανικὴν Ἐπιθεώρησιν*» ὁ κ. James Huncker δημοσιεύει ἐνδιαφέρουσαν μελέτην περὶ τοῦ μυστικοπαθοῦς Γάλλου μυθιστοριογράφου I. K. Huysmans, ἐντὸς τοῦ ὁποίου βλέπει παραπλεύρως τοῦ μυστικιστοῦ καὶ τοῦ ἀριστοκράτου ἀνθρώπου τῆς σκέψεως, τὸν μανδαρινὸν τῶν γραμμάτων καὶ τὸν μέγαν ἀπαισιόδοξον ὅστις δὲν ἀφίνει οὐδεμίαν εὐκαιρίαν ὅπως παρουσιάσῃ τὴν ἀπαισιόδοξίαν του.

Τὸ ὄνομα τοῦ Huysmans σήμερον εἶνε γνωστὸν ὄχι μόνον ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτοὺς ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν ὄχλον. Τὴν δημοτικότητα του ὅμως αὐτὴν δὲ τὴν ὀφείλει εἰς τὴν συμπάθειαν τοῦ ὄχλου πρὸς τὰ φιλολογικὰ του ἔργα, ἀλλ' ἀπλῶς εἰς τὸν θόρυβον ποὺ δημιουργήθη γύρω τοῦ ὀνόματος του ὡς ἐκ τοῦ προσηλυτισμοῦ του εἰς τὰ δόγματα καὶ τοὺς τύπους τοῦ καθολικισμοῦ.

Ὁ κ. Huncker θεωρεῖ τὸν Huysmans κατὰ βάθος ἓνα ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους καλλιτέχνους τοῦ λόγου, ὅστις ἀφοῦ ἀνέλυσεν κατ' ἀρχὰς εἰς τὰ ἔργα του ὅλας τὰς κοινωνικὰς σαπρίας, κατόπιν, ἀπὸ ἓνα αἰσθημα-εγωϊστικὸν ὁρμήματος, ἐνεκλείσθη εἰς τὸ καβόδι του διὰ νὰ συμπληρώσῃ ἐκεῖθεν τὰς περὶ τῆς κοινωνίας θεωρίας του πρὸς τὴν ὁποίαν δὲν αἰσθάνεται κανένα αἰσθημα φιλαλληλίας.

Εἰς τὴν «*Ἐπιθεώρησιν τῶν δύο Κόσμων*» ὁ Ρενέ Ντουμὴκ δίδει μακρὰν καὶ ὠραίαν εἰκόνα τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τοῦ Λαμαρτίνου ἀπὸ τοῦ 1820-1830 διὰ τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἀνεκδότων ἐπιστολῶν τοῦ ποιητοῦ. Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται μᾶς παρέχουν τὴν εὐκαιρίαν ὅπως βαθύτερον ἐννοήσωμεν τὸν χαρακτῆρα τῶν ποιητικῶν ἐργῶν τοῦ Λαμαρτίνου καὶ αἰσθανθῶμεν ζωηρότερα τὴν καλλονὴν αὐτῶν.

Αἱ ἐπιστολαὶ ἀπευθύνονται εἰς τὴν σύζυγόν του, μίαν ψυχὴν τόσο ἐκλεκτὴν καὶ ἡ ὁποία ἦτο ἡ καλυτέρα τῶν συμβούλων του. Εἰς τὰ γράμματα αὐτὰ τῆς διηγείται, ἐφ' ὅσον αὐτὴ ἔμεινε εἰς τὸ Μασόν, τὰ ἐπεισόδια τῆς διαμονῆς του εἰς τὸ Παρίσι, τὰ διαβήματα του καὶ τὰς ἀπογοητεύσεις του, τὴν πρώτην του ὑποψηφιότητα εἰς τὴν Ἀκαδημίαν καθὼς τὰς ἐπιθέσεις του καὶ τὴν ἀποτυχίαν του ὅπου ἐπρωτιμύθη ὁ Δροῦς ἀντ' αὐτοῦ.

Μετὰ τὰς ὥρας αὐτὰς διηγῆσιν ἀρχίζουν ἄλλα σοβαρώτερα. Αἱ περιγραφαὶ τοῦ ταξιδίου του εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἡ μονομαχία του μὲ τὸν Πέπε καὶ αἱ ὑποδοχαὶ ποὺ τοῦ ἔκαναν εἰς τὴν Φλωρεντίαν ὁ δούξ τῆς

Τοσκάνης και εις την Πάρμαν ή πριγκίπισσα Μαρία Λουίζα. Όχι ολιγώτερον θελκτική είνε ή διήγησις της επιστροφής του εις τὸ Παρίσι ή ἐκλογή του ὡς ἀκαδημαϊκοῦ και ή θλίψις του πού ὡς μία μεγάλη σιὰ ἠπλώθη ἐπὶ της ψυχῆς του διὰ τὸν θάνατον της μητέρας του τὴν ὁποίαν ἐλάτρευε.

Ὁ Ντουμίζ διηγείται πῶς συνετέθησαν αἱ «Ἀρμονίαι» του· ἐπίσης ὁμιλεῖ διὰ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Λαμεναι εις πλείστα ποιήματα της συλλογῆς αὐτῆς ἰδίως δὲ τοῦ Ὕμνου εις τὸν Χριστόν. Ἐν ὀλίγοις εις τὰ γράμματα αὐτὰ πρὸς τὴν σύζυγόν του βλέπει κανεὶς τὰ μυχιαῖστα της ψυχῆς τοῦ Λαμαρτίνου, διότι εἶνε αἱ τελευταῖαι ἐκμυστηρεύσεις της ἐμμονῆς του πρὸς τὰ πατροπαράδοτα ὁποῦν τὸν ἀπέσπασε τὸ ταξεῖδι του εις τὴν Ἀνατολήν. Τότε κατὰ τὴν γνωστὴν φράσιν περὶ Λαμαρτίνου ἕνας νέος ἄνθρωπος ἐγεννήθη ἐν αὐτῷ.

Εἰς τὴν συλλογὴν τῶν «Ἀγγλων Συγγραφέων» ὁ Φρειδερίκος Χάρισσον παλαιὸς φίλος τοῦ Ράσκιν και μαθητῆς τοῦ Αὐγούστου Κόντ ἐδημοσίευσεν πολῦτιμον τομίδιον ἐπὶ τοῦ μεγάλου Ἀγγλοῦ αἰσθητικοῦ ὅπου ὁ Χάρισσον καθορίζει μερικὰ σημεῖα της ζωῆς και τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ράσκιν.

Ἄλλ' ὅτι καθίσταται ἀληθῶς ἀπίστευτον εἶνε ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ὅστις ἀνεμόρφωσε τὴν καλλιτεχνικὴν ἀντίληψιν τῶν συμπατριωτῶν του Ἀγγλων κατόρθωσε νὰ σχηματίσῃ ἕνα τὸσον ὑψηλὸν ἰδεῶδες καλλιτεχνικὸν μέσα εις ἕνα περιβάλλον κατ' ἐξοχὴν θρησκευτικὸν και περιορισμένον.

Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἡ μνηστὴ του τὴν ὁποίαν ὑπεργάτα ἠρόνηθη νὰ τὸν ὑπανδρευθῇ διότι ἀνεκάλυψε σὲ κάποιον ἔργον του ἔχην θρησκευτικῆς ἀπιστίας. Τοιαυτὰ χρόνια ὅμως βραδύτερον ἀπὸ τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο ἡ κόρη ἠσθένησεν ἐπικινδύνως και ὁ Ράσκιν πού πάντοτε τὴν ἀγαποῦσεν ἐζήτησε νὰ τὴν ἐπανιδῇ. Αὐτὴ ἐδέχθη νὰ τὴν ἐπισκεφθῇ ὁ πρῶν μνηστὴρ της ὑπὸ ἕνα ὄρον ὅμως. Νὰ της εἴπῃ εἰλικρινῶς ποῖον ἡγάπα περισσότερο, τὸν Θεὸν ἢ αὐτήν; Καὶ ὁ Ράσκιν ἀπήντησεν ὅτι μόνον αὐτὴν ἐλάτρευε. Τότε ἠρόνηθη νὰ τὸν δεχθῇ και ἀπέθανε. Καὶ ἡ γυναῖκα ὅμως πού ἐνυμφεῖσθαι βραδύτερον ἐπίσης τὸν ἐχώρισε, διότι εὐρίσκει τὸν Ράσκιν πολὺ ὀνειροπόλον ἐνῶ τὸν ἤθελε μάλλον ἐρωτευμένον.

Τοιοῦτοτρόπως ὁ ἀγαθὸς και ἀφελὴς Ράσκιν ἔζησε σχεδὸν μόνος, δαπανῶν ἀφειδῶς τὰ τέσσαρα ἑκατομμύρια πού τοῦ ἀφησεν ὁ πατέρας του. Τὰ δύο μάλιστα τὰ ἐδαπάνησεν ἐντὸς τετραετίας εις καλλιτεχνικὰς ἐλευθεριότητας. Περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου του πλέον δὲν τοῦ ἀπέμενε παρὰ μόνον τὸ ἐξ ἑκατὸν χιλιάδων φράγκων εἰσόδημα πού τοῦ ἀπέφεραν τὰ ἔργα του.

Εἰς τὸν «Ἐρμὴν της Γαλλίας» ὁ κ. Μπαρτελεμὺ μᾶς δίδει μακρὰν ἀνάλυσιν τοῦ νέου ἔργου τοῦ κ. Σομμεράρ «Δύο πριγκίπισσαι της Ἀνατολῆς εις τὸν 12ον αἰῶνα. Ἄννα Κομνηνὴ και Ἀγνή της Γαλλίας». Ἡ Ἀγνή ἀδελφὴ τοῦ Φιλίππου Αὐγούστου διαδοχικῶς σύζυγος τοῦ Ἀλεξίου τοῦ Β'. Κομνηνοῦ, τοῦ Ἀνδρονίκου Κομνηνοῦ και τοῦ Θεοδώρου Βραῦ, διεδραμάτισε κατὰ τὰς σταυροφορίας τοῦ 1204 σπουδαιότατον πρόσωπον χρησιμεύσασα ὡς μέσον συνεννόησεως μεταξὺ τῶν Σταυροφόρων και τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ κ. Σομμεράρ συμπαθέστατος ζωγράφος τῶν ἡθῶν της ἐποχῆς ἐκείνης μᾶς διηγείται εις αὐτὸ τὸ βιβλίον του μετὰ πολλῆς τέχνης τὴν ζωὴν της Ἀγνῆς ἢ ὁποία νυμφευθεῖσα εις ἡλικίαν ἐννέα ἐτῶν τὸν νεαρὸν Ἀλέξιον Κομνηνὸν ἐγίνε ἐξ ἀρπαγῆς σύζυγος τοῦ δολοφόνου τοῦ σύζυγου της Ἀνδρονίκου Κομνηνοῦ τοῦ ἐκθρονισάντος τὸν Ἰσαὰκ Ἀγγελον.

Ἐβδομήκοντα σχεδὸν χρόνια πρότερον ἢ Ἄννα

Κομνηνὴ ἢ κόρη Ἀλεξίου τοῦ Α' εἶδε νὰ διέλθουν της Κωνσταντινουπόλεως οἱ πρῶτοι σταυροφόροι. Ἡ «Ἀλεξιάς» της μᾶς παρέχει εἰκόνα πιστοτάτην τῶν ἀμοιβαίων αἰσθημάτων τοῦ Ἑλληνοανατολικοῦ κόσμου και τοῦ Φεουδαρχικοῦ εις τὴν πρῶτην συνάντησιν των. Ὁ Γκοντεφρουά, ὁ κόμης της Φλάνδρας κ.λ. π. ἦλθον ὁ ἕνας κατόπιν τοῦ ἄλλου νὰ θέσουν εις σκληρὰν δοκιμασίαν τὴν ὑπομονητικὴν και λεπτὴν εὐπάθειαν Ἀλεξίου τοῦ Α'. Ὁ γηρασμένος και σφόδρὸς πολιτισμὸς τοῦ Βυζαντίου ὑπέστη τοιοῦτοτρόπως τὴν ἔφοδον της δύσεως ἐνῶ πρότερον εἶχεν ὑποστῇ τὴν ἔφοδον της Ἀνατολῆς.

Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ κ. Σομμεράρ ἐξακολουθεῖ νὰ περιγράφῃ τὴν Βυζαντινὴν ἱστορίαν μετὰ πολλῆς γνώσεως τῶν πραγμάτων οὕτως ὥστε τὸ ἔργον του νὰ δύναται κανεὶς και τὸ τοποθετήσῃ παραπλευρῶς τῶν ἔργων τοῦ Σλουπερτζε και τοῦ Ντὺλ.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Αἱ Ἀθῆναι ὑπεδέχθησαν μὲ ἐνθουσιασμόν και ἀγάπην τὸν πρίγκηπα Γεώργιον και τὴν μνηστὴν του πριγκίπισσαν Μαρίαν. Ὁ λαὸς θερμότηα ἐπευφήμησε τὸ πριγκιπικὸν ζεύγος.

Ὁ κ. Νιρβάνας γράφει νέον δράμα *Μαρία ἡ Περταγιάτσια*. Προσεχῶς ὁ ποιητὴς θὰ τὸ διαβάσῃ εις κύκλον λογίων εις τὰ γραφεῖα τῶν «Παναθηναίων».

Ὁ κ. Ι. Ψυχάρης προήχθη ὑπὸ της ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εις Χρυσὸν Σταυρὸν τοῦ Σωτήρος.

Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἔγειναν εις τὸ Χημεῖον τὰ ἀποκαλυπτήρια της προτομῆς τοῦ Α. Χρηστομάνου.

Ἀπέθανε ὁ βασιλεὺς της Σουηδίας Ὁσκάρ. Ὁ νέος βασιλεὺς ἀνυγορεύθη ὑπὸ τὸ ὄνομα Γουσταῦος Ε'.

Ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Princeton, κ. W. Warner Bischoff ἐδημοσίευσεν ἐκτενὴ βιβλιοκρισίαν εις τὸ εἰδικὸν περιοδικὸν *The Library Journal*, περὶ τοῦ καταλόγου τῶν χειρογράφων κωδίκων της ἐν Ἀρσενείᾳ, μονῆς τῶν Ἀγίων Θεοδώρων, τὸν ὁποῖον ἐξέδωκε πέρυσι ὁ συνεργάτης μας κ. Νίκος Α. Βέης.

Ὁ κ. Bischoff συνιστᾷ τὸν κατάλογον τοῦ κ. Βέη εις πάντα ἀσχολούμενον μὲ τὰ ἑλληνικὰ χειρογράφα ὡς πληροῦντα καθ' ὅλα τὰς ἀπαιτήσεις της ἐπιστημῆς.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἡμερολόγιον Κωνστ. Φ. Σκόκου 1908. Χρυσόδετον φρ. χρ. 6. Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῶν «Παναθηναίων» φρ. χρ. 5.

Λεξικὸν Ἑλληνογαλλικὸν και Γαλλοελληνικὸν της λαοῦμένης Ἑλληνικῆς γλώσσης (ἦται Καθαρευούσης και Δημώδους) ὑπὸ Α' Ἡπειτῆ. Τὰ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ» ἀναλαμβάνοντα χάριν τῶν συνδρομητῶν των ὡς ἐμὲν ἀριθμὸν ἀντιτύπων τοῦ ἐκδιδομένου Ἑλληνογαλλικοῦ και Γαλλοελληνικοῦ Λεξικοῦ τοῦ κ. Α. Ἡπειτῆ, εἶναι εις θέσιν νὰ τὰ παραχωρήσουν εις αὐτοὺς Δρ. 2 και Φρ. 2 25 μόνον ἀντὶ της ἀρχικῆς του τιμῆς Δρ. 2.50 και Φρ. 3 δι' ἕκαστον τεύχος ἐλεύθερα ταχυδρ. τελῶν.

Οἱ ἀποστέλλοντες τὸ τίμημα ἑκάστου φυλλαδίου ἢ και περισσοτέρων διὰ μίας πρὸς εὐκολίαν των, θὰ λαμβάνουν τὰ ἐκδιδόμενα τεύχη τακτικῶς.

Λ Ε Ξ Ι Κ Ο Ν

ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΟΝ

(ΚΑΙ ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ)

ΤΗΣ

ΛΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

(ΗΤΟΙ ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΩΔΟΥΣ)

ΥΠΟ

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΗΠΙΤΗ

Ἀντισυνταγματάρχου

DICHTIONNAIRE

GREC-FRANÇAIS

ET

FRANÇAIS-GREC

PAR

ANTOINE HÉPITÉS

LIEUTENANT COLONEL

Τὸ ὅλον ἔργον θ' ἀποτελεσθῇ ἐξ 28 περίπου φυλλαδίων. Ἐκαστον φυλλάδιον μηνιαίως ἐξ 112 σελίδων πρὸς Δρ. 2.50 και Φρ. 3.

Διὰ τοὺς Συνδρομητὰς τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» πρὸς Δρ. 2 και Φρ. 2.25 ἐλεύθερα ταχυδρ. τελῶν. Οἱ συνδρομηταὶ ἐπομένως τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» θὰ ἔχουν τὸ λεξικὸν κατὰ 18 περίπου ΔΡΑΧΜΑΣ ΕΡΘΗΝΟΤΕΡΟΝ.

Ἐξεδόθη τὸ Α' φυλλάδιον.

Αἱ παραγγελίαι προπληρώνονται κατὰ τεύχος ἢ και περισσότερα τεύχη μαζί.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ 31 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1907

		31 'Οκτωβρίου 1907	30 Σεπτεμβρίου 1907
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ			
Ταμείον	Δρ.	4,455,891.55	4,416,939.21
{ εἰς μεταλλικόν	»	454,400.—	252,105.—
{ τραπεζικά γραμμάτια	»	1,967,408.—	1,917,529.—
{ κερματικά	»	40,085,870.81	39,551,657.42
{ διδραχμα καὶ μονόδραχμα	»	8,523,420.25	8,837,454.25
Ἐξωτερικοὶ λ/μοί.	»	64,778,575.42	64,778,575.42
{ Ἀντίτιμον μεταλλικοῦ Τραπεζῆς εἰς τὸ ἐξωτερικόν	»	10,500,000.	10,500,000.—
{ Προῖον ἐκδοθ. Ἐθν. Δανείου εἰς χρυσόν Ἑλλήν. Σιδηροδρ. 4 % 1902	»		
{ Δάνειον πρὸς τὴν Ἑλλήν. Κυβέρνησιν ἐπ' ἀναγκ. κυκλοφορίας τραπεζικῶν γραμματίων	»	24,709,759.10	
{ Δάνειον πρὸς τὴν Ἑλλήν. Κυβέρνησιν ἐπ' ἀναγκ. διδράχμων καὶ μονοδράχμων	»	28,025,027.50	
{ Δάνειον πρὸς τὴν Ἑλλήν. Κυβέρνησιν ἐπ' ἀναγκ. χρυσῶν	»	52,734,786.60	52,734,786.60
Ὁμολογίαι Ἐθνικῶν Δανείων	»	1,167,357.60	777,112.45
{ Ἐθνικὸν «Γεωργικὸν Θεσσαλικόν» δάνειον	»	2,810,666.66	2,810,666.66
{ Ἐντοκα γραμμάτια Ἑλληνικοῦ Δημοσίου εἰς τραπ. γραμμάτια	»	23,589,148.23	24,469,864.70
{ Προεξοφλήσεις	»	3,046,701.90	3,139,184.23
{ Καθυστερήσεις προεξοφλήσεων	»	15,270,485.48	13,362,446.38
{ Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λ/μοὶ ἐπ' ἐνεχυρῶ χρηματογράφων	»	7,212,985.98	5,431,587.38
{ Δάνεια ἐπ' ἐνεχυρῶ ἐμπορευμάτων	»	67,312,453.17	68,919,282.06
{ Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπὶ ὑποθήκῃ	»	45,915,993.35	46,234,148.55
{ Δάνεια εἰς δήμευσι, λιμένας, καὶ λοιπὰ ἱομικὰ πρόσωπα	»	13,299,790.50	13,835,738.30
{ Χορηγήσεις εἰς γεωργοκτηματίας	»	5,054,924.50	5,153,373.71
{ Καθυστερήσεις χορηγήσεων εἰς γεωργοκτηματίας	»	4,928,757.—	4,928,757.—
{ Μετοχαὶ εἰς ἐγγυητοὺς Ἑταιρίας	»	1,500,000.—	1,500,000.—
{ Συμμετοχὴ εἰς Τράπεζαν Κρήτης	»	1,449,997.50	1,489,977.50
Ὁμολογίαι λαγ. δανείου Ἐθν. Τραπ. τῆς Ἑλλάδος 2 1/2 % (εἰς τρ. γρ.)	»	8,464,010.32	8,453,440.82
Καταστήματα Τραπεζῆς καὶ κτήματα ἐξ ἀναγκαστικῶν ἐκποιήσεων	»	2,979,887.63	2,953,678.08
Ἀπαιτήσεις ἐπισφαλεῖς	»	1,575,547.28	1,574,296.28
Ἐξόδα ἐγκαταστάσεως (ιδίως δαπάνη κατασκευῆς τραπεζικῶν γραμματίων)	»	4,583,868.49	3,658,600.23
Διάφοροι λογαριασμοὶ	»	5,821,749.09	5,445,303.56
Δοξαρίσμοι τρίτων ἐν τῷ ἐξωτερικῷ	»	4,155.38	
Διεθνὴς Οἰκονομικὴ Ἐπιτροπὴ (λ/σμός ὑπὲρ Ἐθνικοῦ δανείου εἰς χρυσόν)	»	1,361,920.—	1,361,920.—
Δοξαρίσμοι ἐξαγορᾶς συμμετοχῆς Κυβερνήσεως εἰς κέρδη ἐκ τραπεζικῶν γραμματίων	»	880,000.—	880,000.—
Εξαγορὰ προνομίου Προνομ. Τραπεζῆς Ἡπειροθεσσαλίας	»	250,000.—	250,000.—
Προμήθεια τροπῆς λαχειοφόρου δανείου (εἰς τραπεζικά γραμμάτια)	»	676,651.29	535,588.71
Διάφορα	»		
Δρ.		402,657,403.98	400,154,013.50
ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ			
Μετοχικὸν Κεφάλαιον	Δρ.	20,000,000.—	20,000,000.—
Αποθεματικὰ Κεφάλαια	»	13,500,000.—	13,500,000.—
Τραπεζικά γραμμάτια ἐν κυκλοφορίᾳ	Δρ.	64,778,575.42	
I. διὰ λ/σμοῦ τῆς Κυβερνήσεως	»	63,208,773.51	
II. » » » Τραπεζῆς	»		
Κερματικά γραμμάτια διδραχμα καὶ μονόδραχμα	»	10,500,000.—	10,500,000.—
Καταθέσεις ἄνευ τόκου εἰς μεταλλικόν	»	8,971,612.60	9,635,411.96
Καταθέσεις ἄνευ τόκου	»	16,106,129.65	15,841,188.42
Επιταγαὶ πληρωτέαι	»	787,176.53	1,261,584.83
Μερίσματα πληρωτέα	»	260,185.—	399,930.—
Διεθνὴς Οἰκονομικὴ Ἐπιτροπεία. Δ/σμός καταθ. { εἰς χρυσόν	Δρ.	1,190,378.84	
ἐκ Δημοσ. ὑπεργύων προσόδων	»	7,312,610.63	
ὑπηρεσία Ἐθνικῶν δανείων εἰς χρυσόν	»	8,502,989.47	5,531,847.40
ὑπηρεσία Ἐθνικῶν δανείων εἰς τραπεζικά γραμμάτια	»		40,713.97
Καταθέσεις Δημοσίου εἰς χρυσόν	»	328,258.50	368,046.60
Καταθέσεις Δημοσίου ἐπὶ τόκῳ εἰς τραπεζικά γραμμάτια	»	2,024,567.57	2,768,180.79

Εν Αθήναις, τῇ 9 Νοεμβρίου 1907.

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LIMITED

Συσταθείσα τῷ 1839

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ £ 315.510

ΕΛΡΑ ἐν Δονδίνῳ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ἐν Ἀθήναις

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐν Κερκύρα, Κεφαλληνία, Ζακύνθος, Πάτραις, Πειραιεῖ, Τριπόλεϊ·
ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ. Ἡ Ἰονικὴ Τραπεζα Limited ἀπὸ τῆς 1ης Ἰουνίου 1907 καὶ μέχρι δευ-
 τέρας εἰδοποιήσεως, δέχεται καταθέσεις εἰς τραπεζογραμμάτια ἐπὶ τόκῳ ὑπὸ τοὺς κάτωθι ὅρους:
 2 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α'. Ζήτησιν διὰ ποσὰ μέχρι 100,000 Δρ.—1 1/2 % ἐτησίως
 ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ πέραν τῶν 100,000 Δρ.—3 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει
 μετὰ 3 μῆνας.—3 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 6 μῆνας μέχρι 2 ἐτῶν.—4 % ἐτησίως
 ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 2 ἔτη μέχρι 4 ἐτῶν.—4 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ ἐπέκεινα τῶν 4
 ἐτῶν.

Ἡ Τράπεζα δέχεται ἐπίσης καταθέσεις εἰς chèques ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, ἐπὶ τόκῳ, ὡς ἑξῆς :

3 $\frac{0}{10}$ ετησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α'. ζήτησιν.— 3 $\frac{1}{4}$ $\frac{0}{10}$ ετησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 6 μῆνας.— 3 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$ ετησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 1 ἔτος.— 4 $\frac{0}{10}$ ετησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 2 ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

Αἱ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας καταθέσεις ἀποδίδονται εἰς τὸ εἶδος ἐγένετο ἡ κατάθεσις, παντός δικαιώματος χαροσήμου ἐπιβαρύνοντος τὸν καταθέτην.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

ΙΑΡΤΟΘΕΙΑ ΤΩ 1886 ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΘΕΙΣΑ ΤΩ 1905

ΕΤΕΡΟΡΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΟΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

Κεφάλαιον καταβεβλημένον: **2,500,000** δραχμαί

Τμήμα Τραπεζικόν. — Συνάλλαγμα. — Ἐκδοσις ἐπιταγῶν (chèques). — Πιστωτικαὶ ἐπιστολαί. — Εἰσπράξεις. — Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ Χρεωγράφων. — Προεξοφλήσεις. — Καταθέσεις. — Φύλαξις τίτλων καὶ τιμαλφῶν.

Τμῆμα Ταμειυτηρίου. — Ταμειυτήριο 4 % . — Μηνιαῖαι καταθέσεις ἀνατοκιστικαί.

Τμήμα Χρηματιστηρίου.—'Αγοραπωλησίαι χρεωγράφων.—Χρηματιστικά ἐντολαί.

Τμήμα Ἐμπορίου.— Προμήθειαι ἐμπορευμάτων. — Ἀντιπροσωπεῖαι οἴκων. — Πλη-

Γενικὸν Πρακτορεῖον ἐν Ἑλλάδι τοῦ Γαλλικοῦ «Phenix» ἀσφαλείας κατὰ τοῦ πυρὸς καὶ τῆς ζωῆς

Τόποι καταθέσεων

Β $1/2$ $0/0$ ἀπόδοσις εἰς πρώτην ζήτησιν
Δ $0/0$ » μετὰ τρεῖς μῆνας
Δ $1/4$ $0/0$ » μετὰ ἕξ μῆνας
Δ $1/2$ $0/0$ » μετὰ ἑν ἔτος
Σ $0/0$ » μετὰ δύο ἔτη
Σ $1/2$ $0/0$ » μετὰ τρία ἔτη καὶ πλέον

Διὰ καταθέσεις εἰς χρυσὸν κατὰ $\frac{1}{2}\%$ ὀλιγώτερον

ΕΥΛΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

KAD

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΡΡΑ ΦΕΙΟΝ

ЕД. KAZANB

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΠΑΛΛΗ & ΚΟΤΖΙΑ
 Ὀδὸς Ἑρμοῦ - Ἀθήναι
 Πλούτος γραφικῆς ὕ-
 λης. — Ἐντυπὴ καὶ ἐπι-
 σκεπτήρια καλλιτεχνικά. —
 Ἑργοστάσιον φακέλων τέ-
 λειον. — Χάρτης τυπογρα-
 φικὸς λευκὸς καὶ ἐξωφύλ-
 λων παντὸς εἵδους καὶ
 ποιότητος.
 Ἐὐθηνία, ταχύτης, ἀκρίβεια

LA REVUE
ANGIENNE REVUE DES REVUES

Sommaire du 1er Décembre. Prince
 S. R. G. Autour du Tsar (I) Paola Lom-
 broso: La Coquetterie féminine. — Frantz
 Jourdain: L'Architecture de demain. —
 Charles Géniaux. Comment on devient Ro-
 mancier. — Paul Adam. L. Bertrand, Jules
 Bois, M. Boulenger, Bouhélier, R. Boy-
 lesve, etc. Pour et contre les Prix litté-
 raires. — P. J. Proudhon: Le Dossier d'un
 Polémiste (Pages inédites) (fin). — Emile
 Faguet: Témoins des jours passés. — Fer-
 nand Gregh: Chez les poètes. — Manuel
 Ugarte: Le Mouvement littéraire en Espa-
 gne. — Xavier Roux: Le Mouvement dra-
 matique ect. etc.

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ
Κολώνια

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.
Κομμώδεις Κυριῶν
Κ. Βελισσάριος, Λεωφόρος Πανεπιστημίου, 4.
Modes
Ἑρμεῖον, ὅλοι οἱ τελευταῖοι νεωτερισμοί: Φο-
 ρέματα καὶ Ἐπανωφόρια, Πίλοι, Στηθό-
 δεσμοί, Ἀσπρόρρουχα: — Ῥάπτρια καὶ
 Μοδίσται Παρισινὰι Mmes Lucie, He-
 lène, Alice, Renée.

Βιβλιοδε-εῖα

Σ. Ἀμπατζόπουλος, ὁδὸς Κολοκοτρώνη 7.
Φαρμακεία
Π. Βασιλείου, ὁδὸς Σταδίου καὶ Αἰόλου.
Καφεζυθοεστιατόρια
Πανελλήνιον, ὁδὸς Πανεπιστημίου καὶ Προα-
 σγείου.

Ἐδωδιμοπωλεία

Γ. Ι. Γουλιέλμος & Σ^α ὁδὸς Σταδίου 9.

Η ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γνωστοποιεῖ ὅτι σήμερον, ἡμέραν Σάββατον καὶ ὥραν 9 1/2 π. μ., ἐνεργηθήσεται ἐν τῷ Καταστήματι αὐτῆς, καὶ ἐνώ-
 πιον τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου, ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει ἡ 15ῃ
 κλήρωσις τοῦ ἐκ δραχ. 20,500,000 δανείου αὐτῆς, ἡ ὠρι-
 σμένη διὰ τὴν 1ην Δεκεμβρίου.

Κατὰ τὴν κλήρωσιν ταύτην θέλουσιν ἐξαχθῆ ἐκ τῆς κλη-
 ρωτῆδος δεκαεξ ἄριθμοι ὁμολογιῶν μετὰ λαχνοῦ.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 1 Δεκεμβρίου 1907.

Ὁ Διοκτής

Σ. Στεφῆν

ΤΕΙ-Α ΚΥΑΝΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

BLUE CROSS TEA

Εἶναι τὰ ἄριστα τῶν ΤΕΙΩΝ, συσκευάζονται εἰς πακέτα
 καὶ κυτία ἐν Λονδίῳ, ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψιν ἀνωτέ-
 ρων ὑπαλλήλων τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Ζητεῖτε
 ἐπὶ ἐκάστου πακέτου ἢ κυτίου τὸν ΚΥΑΝΟΥΝ ΣΤΑΥ-
 ΡΟΝ.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ εἰς τὰ πρώτης τάξεως Ἐδωδιμοπω-
 λεία Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Βόλου, Πα-
 τρῶν, Σύρου, Ἀργοστολίου Λαμίας καὶ Κρήτης.

Ἀντιπρόσωπος διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Κρήτην

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΚΟΛΛΑΣ — ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ — ΣΤΟΑ ΡΙΖΑΡῆ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΔΕΞΙΚΑ

ΑΠΑΝΤΑ ΕΠΙ ΑΡΙΣΤΟΥ ΧΑΡΤΟΥ ΤΥΠΩΜΕΝΑ

ΔΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛ. ΓΛΩΣΣΗΣ ὑπὸ Α. Α. Σακελλαρίου Τόμος 3.	σελ.	4400	δρ.	48
ΛΑΤΙΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ε. Α. Τσακαλῶτου.	»	780	»	12
ΕΛΛΗΝΟΛΑΤΙΝΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ε. Α. Τσακαλῶτου.	»	872	»	10
ΟΜΗΡΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Α. Ι. Ὀλυμπίου.	»	360	»	06
ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ν. Κοντοπούλου.	»	1087	»	10
ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ν. Κοντοπούλου.	»	1100	»	11
ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ι. Περγάνου.	»	1087	»	11
ΕΛΛΗΝΟΑΓΓΛΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ι. Περγάνου.	»	1000	»	11
ΓΕΡΜΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Α. Ν. Γιάνναρη.	»	1173	»	11
ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ρ. Ρουσοπούλου.	»	1080	»	10

Ἐδίδονται ἐν τοῖς κυριωτέροις βιβλιοπωλείοις καὶ ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ

Π. Δ. Σακελλαρίου, ὁδὸς Λυκούργου 8.

Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου ἐν Ἀθήναις